

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

**SİLAH RUHSATI VERİLMESİNDE
İDARENİN (İçişleri Bakanı ve Valilerin) TAKDİR
YETKİSİ VE YARGISAL DENETİMİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Serhat Ebubekir YAVRUCU

İstanbul, 2025

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

**SİLAH RUHSATI VERİLMESİNDE
İDARENİN (İçişleri Bakanı ve Valilerin) TAKDİR
YETKİSİ VE YARGISAL DENETİMİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Serhat Ebubekir YAVRUCU

Öğrenci No
2220036015

ORCID ID
0000-0002-1910-4032

Danışman
Prof. Dr. Ebru KARAMAN

İstanbul, 2025

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Silah Ruhsatı Verilmesinde İdarenin (İçişleri Bakanı ve Valilerin) Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 09/09/2025

Serhat Ebubekir YAVRUCU

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

09/09/2025

Enstitümüz *Hukuk* Anabilim Dalı *Kamu Hukuku* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **2220036015** numaralı **Serhat Ebubekir YAVRUCU**'nun "*İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Silah Ruhsatı Verilmesinde İdarenin (İçişleri Bakanı ve Valilerin) Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 27/05/2025 tarih ve 2025/23 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "**OYBİRLİĞİ**" ile "**KABUL**" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Dr. Eb*** KA***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Eg*** FA***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Doç. Dr. Al*** Hu*** Cİ***
(Piri Reis Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Serhat Ebubekir YAVRUCU
Danışmanı : Prof. Dr. Ebru KARAMAN
Derecesi ve Tarihi : Yüksek Lisans (Tezli), 2025
Alanı : Kamu Hukuku
Anahtar Kelimeler : İdarenin Takdir Yetkisi, İçişleri Bakanı, Vali, Silah, Silah
Ruhsatı

ÖZ

SİLAH RUHSATI VERİLMESİNDE İDARENİN (İçişleri Bakanı ve Valilerin) TAKDİR YETKİSİ VE YARGISAL DENETİMİ

Çalışmanın temel amacı ülkemizdeki suçta kullanılanlar dahil ateşli silahların büyük çoğunluğun ruhsatsız olması, bu konuda bir çalışma yapılmasına neden olmuştur. Çalışmada 6136 sayılı Kanun ile 91/1779 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik başta olmak üzere mevzuat hükümlerine yer verilmiştir.

Çalışmada, silah ruhsatı verilmesinde idareye tanınan takdir yetkisinin zaman zaman keyfiliğe kayabildiği, buna karşılık belirli alanlarda bağlı yetkinin söz konusu olduğu ve bu husustaki belirsizliklere değinilmiştir. Emekliler dâhil bazı kamu görevlileri haricinde, bireylerin silah ruhsatı alabilmeleri için her bir silah başına beş yıllık harç ödemeleri ve her beş yılda bir sağlık kurulu raporu almaları gerekmektedir. Avukatların da dahil olduğu bu durumun, 1982 Anayasası'nın eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği yönündeki tartışmalar da çalışmada ele alınmıştır. Takdir yetkisinin keyfiliğe dönüşmemesi zorunluluğu yanında, bu yetkinin gerekli ve yerindelik denetimi dışında kalması gerektiği, ayrıca içtihatlarla şekillenen bir alan olması sebebiyle, çalışmada bizzat ikame edilen davalardaki yargı kararlarından da yararlanılmıştır.

Name and Surname : Serhat Ebubekir YAVRUCU
Supervisor : Prof. Dr. Ebru KARAMAN
Degree and Date : Master's (Thesis), 2025
Major : Public Law
Keywords : Administration's Discretionary Authority, Minister of Internal Affairs, Governor, Weapon, Weapon License

ABSTRACT

DISCRETION AND JUDICIAL CONTROL OF THE ADMINISTRATION (Minister of Internal Affairs and Governors) IN ISSUING WEAPON LICENSES

The primary objective of this study is that the vast majority of firearms used in crimes in our country are unlicensed, a fact that has prompted research on this topic. The study covers the provisions of Law No. 6136 and the Regulation on Firearms, Knives, and Other Implements. The study notes that the discretionary power granted to the administration in issuing firearms licenses can sometimes be arbitrary, while in some areas, binding authority is in effect, highlighting the uncertainties surrounding this matter. Public officials, including retirees, as defined in the regulation, unlike individuals, are required to pay a five-year fee for each firearm and obtain a medical report from a medical board every five years to obtain a firearms license. This also applies to lawyers.

The study also addresses the argument that this situation violates the principle of equality enshrined in the Constitution. In addition to the requirement that discretionary power not be arbitrary, this power should remain outside the scope of necessity and expediency review. Furthermore, because this area is shaped by case law, the study also utilizes judicial decisions from cases in which the court itself acted as an attorney.

The study also examines the principle of equality in the context of administrative litigation.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

KISALTMALAR iii

SÖZLÜK..... v

GİRİŞ 1

1. SİLAH RUHSATI KAVRAMI VE YASAL ÇERÇEVESİ

1.1. Silah Ruhsatı Kavramı ve Türleri 4

1.1.1. Silah Bulundurma Ruhsatı 6

1.1.2. Silah Taşıma Ruhsatı 11

1.1.2.1. Can Güvenliği Gerekçesiyle Silah Taşıma Ruhsatı 11

1.1.2.2 Kamu Görevlisi Silah Taşıma Ruhsatı..... 12

1.1.2.3. Emekli Kamu Görevlisi Silah Taşıma Ruhsatı 13

1.1.2.4. Meslek Mensubu Silah Taşıma Ruhsatı..... 15

1.1.3. Yivli Av Tüfeği Bulundurma / Taşıma Ruhsatı 17

1.1.4. Yivsiz Av Tüfeği Ruhsatnamesi 17

1.2. Silah Ruhsatına İlişkin Temel Mevzuat..... 17

1.2.1. Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun 18

1.2.2. Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun (2521 Sayılı)..... 18

1.2.3. 2521 Sayılı Kanun Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik..... 18

1.2.4. Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik..... 19

1.2.5. Silah İşlemleri Genelgesi 21

2. İDARENİN TAKDİR YETKİSİNİN HUKUKİ DAYANAKLARI

2.1. İdarenin Takdir Yetkisi ve Sınırları 23

2.1.1. İdarenin Takdir Yetkisinin Tanımlanması 23

2.1.2. İdarenin Takdir Yetkisinin Nedenleri ve Kullanım Alanları 26

2.1.3. İdarenin Takdir Yetkisine İlişkin Danıştay Görüşü 28

2.1.4. Bağlı Yetki – Takdir Yetkisi Ayrımı 31

2.2. Takdir Yetkisinin Hukuki Niteliği ve Sınırları	33
2.2.1. Takdir Yetkisinin Hukuki Niteliği	33
2.2.2. Takdir Yetkisinin Sınırları	34
2.3. Yargı Denetiminde Takdir Yetkisi.....	34
2.4. Vali ve İçişleri Bakanı'nın Takdir Yetkisinin Çerçevesi.....	36
2.4.1. Hukuki Dayanak ve Yetki Çerçevesi	37
2.4.2. Takdir Yetkisinin Uygulama Alanları.....	37
2.4.3. Değerlendirme.....	40
3. İDARENİN TAKDİR YETKİSİNİN DENETİMİ	
3.1. İdarenin Takdir Yetkisinin Yargı Yolu Denetimi	42
3.1.1. Hukuka Uygunluk Denetimi	46
3.1.2. Yerindelik Denetimi.....	48
3.2. Yargısal Denetimin Sınırları.....	49
3.2.1. Yerindelik Denetimi Yasağı.....	49
3.2.2. Takdir Yetkisini Engelleyen Yargı Kararı Yasağı	52
3.2.3. İdari İşlem ve Eylem Niteliğinde Yargı Kararı Yasağı.....	53
3.2.4. Yetki Saptırması Yasağı.....	55
3.2.5. Yerindelik ve Hukuka Uygunluk Ayırımı.....	59
4. BÖLGE İDARE MAHKEMESİ VE DANIŞTAY İÇTİHATLARI İLE SİLAH RUHSATI UYGULAMALARI	
4.1. Bölge İdare Mahkemeleri ve Danıştayca Takdir Yetkisine Yaklaşım.....	60
4.2. Silah Ruhsatı Verilmemesi ve İptaline İlişkin Aleyhe Kararlar.....	60
4.3. Silah Ruhsatına İlişkin Emsal İctihatlar	63
4.4. Keyfilik Sorunu ve Soruşturma İzni ve Mahkûmiyet Kararları.....	67
4.5. Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kararlarındaki Çelişkiler	69
4.6. Anayasa Mahkemesi Kararlarındaki Tespitler	70
SONUÇ	73
KAYNAKÇA.....	76

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçer Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AMKD	: Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AY	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.İ.M.	: Bölge İdare Mahkemesi
B.K.K	: Bakanlar Kurulu Kararı
Bkz.	: Bakınız
Bs	: Bası
C.	: Cilt
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Çev.	: Çeviren
D.D.	: Danıştay Dergisi
DHA	: Demirören (Eski Adı Doğan) Haber Ajansı
DİDDK	: Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu
E.	: Esas No
E.G.M.	: Emniyet Genel Müdürlüğü

E.T.	: Erişim Tarihi
ed.	: Editör
GK	: Genel Kurul
İ.D.D.	: İdari Dava Dairesi
İDDK	: İdari Dava Daireleri Kurulu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	: Karar No
K.No	: Kanun No, Kanun Sayı
KDK	: Kamu Denetçiliğı Kurumu
md.	: Madde
N.D.	: Norm Denetimi
R.G.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
Y.	: Yıl
Y.D.	: Yürütmeyi Durdurma
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

SÖZLÜK

Amme: Kamu

Amel: İş

Bilfiil: Gerçekten

Hasebiyle: Sebebiyle

İhdas: Ortaya çıkarma, meydana getirme.

Kabil: Olanaklı

Karine: İpucu, belirti

Konsensus: Uzlaş, uzlaşım

Layüsel: Sorumsuz

Mahal: Yer

Merci: Makam

Mutat: Alışılmış

Müteaddit: Birden fazla, defalarca

Nizam: Düzen

Normatif: Kaide, düzgüsel

Tavsif: Niteleme

Uhde: İş, görev, sorumluluk

Umum: Kamu

GİRİŞ

Çalışmanın amacı, Türkiye’de silah ruhsatı verilmesine ilişkin idarenin sahip olduğu takdir yetkisini hukuk normları açısından incelemek ve bu yetkinin yargısal denetimindeki sınırları ortaya koymaktır. İçişleri Bakanı ve valilerin uygulamada nasıl bir takdir yetkisine sahip oldukları, bu yetkinin zaman içerisinde keyfiliğe dönüşüp dönüşmediği ve yargının bu konuda nasıl bir denetimde bulunduğu Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay içtihatları ile irdelenecektir. Silah ruhsatı, kamu güvenliği ile doğrudan bağlantılı idari işlem olup, bireyin temel hak ve özgürlük ile kamu nizamı arasında elverişli denge oluşturulması gerektirebilir. Nitekim, idarenin silah ruhsatı başvurularına ilişkin takdir yetkisi gerekli olmakla birlikte, yargısal denetime açık olması 1982 Anayasası’ndaki hukuk devleti ilkesinin zorunluluğudur. Bu tez, özellikle istinaf kanun yolu incelemesinde görevli Bölge İdare Mahkemeleri ve temyiz incelemesine bakan Danıştay kararlarındaki içtihatlar çerçevesince, silah ruhsatı verilmesinde idarenin takdir yetkisinin keyfi olarak kullanıp kullanmadığı ve bu yetkinin hukukilik denetimini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada normatif araştırma yöntemi benimsenmiştir. İlgili mevzuat, yönetmelikler, İçişleri Bakanlığı genelgeleri, Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay kararları ile bireysel başvuru üzerine verilen Anayasa Mahkemesi’nin hak ihlali kararları ve doktrindeki görüşler bütüncül bir yaklaşımla incelenmiştir. Ayrıca, yerindelik ve yetki saptırması kavramları bakımından karşılaştırmalı hukuk alanına girilmeden, Fransız Danıştay’ının (Conseil d’État) içtihatlarına da değinilmiştir.

Çalışma Kamu Hukuku içerisindeki İdare Hukuku alanında bir tez olması hasebiyle, esasen Türk Hukuku’na dayanmakta olup, bireysel silah ruhsatları (taşıma ve bulundurma) incelemektedir. Kurumsal veya tüzel kişilere zimmetli olan güvenlik şirketleri ve benzeri özel normlar kapsam dışı bırakılmıştır. Ayrıca, yalnızca idari takdir yetkisi, yargı denetimi, yerindelik ve bağlı yetki çerçevesinde incelenecek olup silahlanma politikalarının etik ve/veya sosyolojik incelemesi çalışmanın dışındadır.

Birinci bölümde, silah ruhsatı kavramı ile mevzuat hakkında detaylı olarak bilgilendirme yapılmıştır. Mevzuatta tanımlanan ruhsat çeşitleri tarif edilmiştir. Yivli ve yivsiz tüfek ayrımı kanun ve yönetmelik hükümleri çerçevesinde özetlenmiştir.

İkinci bölümde, idarenin takdir yetkisinin hukuki dayanakları izah edilmek istenmiştir. Takdir yetkisinin sınırları, tanımı, nedenleri ve içtihatlar ile tespit edilen takdir yetkisinin sınırları çizilmeye çalışılmıştır. Bağlı yetkinin tanımı yapılarak takdir salahiyeti diyebileceğimiz zıddının ayrımı ele alınmıştır. Aynı bölümde takdir yetkisinin hukuki niteliği, sınırları açıklanıp İçişleri Bakanı ve valilerin takdir yetkisi çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde, takdir yetkisinin hukukilik ve yerindelik denetimi olmak üzere belirli netlikleri tarif edilmiştir. Yargısal denetimin sınırlarını ortaya koyularak, yargı mercinin takdir yetkisini kaldırarak ağırlık ve idarenin yerine geçerek hüküm kurmasının memnu olduğu işlenmiştir. İdare makamının salahiyetindeki işlemleri veya eylemi oluşturan hüküm kurulmasının kısıtlandığı işlenmiştir. Aynı bölümde yetki saptırması tarif edilmiştir. Yetki saptırmasının günümüzde çokça rastlanan idari işlemin amaç yönünden sakatlığını gösterdiği doktrin ve içtihatlar uyarınca açıklanmıştır. Son olarak yerindelik yasağı ile hukuka uygunluk ayrımı doktrin ve içtihatlar uyarınca tarif edilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, 2016 yılında çalışmaya başlayan İstinaf kanun yolu denetiminde görevli Bölge İdare Mahkemeleri ile Danıştay nezdindeki silah taşıma ruhsatına ilişkin içtihatlarla yer verilmiştir. 91/1779 sayılı Yönetmeliğin 7. maddesi uyarınca İçişleri Bakanı'na tanımlanan; valilere bakan adına karar vermesi için devredilerek kullanılan ilgili can güvenliği gerekçesi ile silah taşıma ruhsatı verilmesinde somut bilgi ve belge arayan keyfiliğe vurgu yapan içtihatlarla yer verilmiştir. Avukat olan başvuru sahipleri tarafından ikame edilen davalardaki meslek mensubu silah taşıma ruhsatına ilişkin içtihatlardaki farklılıklar ortaya konulmuştur. Geçmişte valilerin silah taşıma ruhsatı verilmesi nedeniyle soruşturma açılmasına izin verilmesine ilişkin Danıştay nezdinde itiraz yoluna başvurulması üzerine, Danıştay 2. Dairesi kararları üzerinden değerlendirmede bulunulmuştur. İçişleri Bakanı ve valilerin mevzuattaki “verebilir” tanımlaması nedeniyle takdir yetkisinin keyfiliğe dönüşüp dönüşmediği, soruşturma izni verilmesi kararları ve Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin mahkûmiyet hükmünün Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararıyla kesinleşmesi sürecindeki gerekçe hatırlatılarak geçmişte keyfi ruhsat verilmesinin görevi kötüye kullanma suçundan mahkûmiyete neden olduğu belirtilmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu'nun geçmiş kararları ile güncel kararlarındaki çelişki ortaya

konulmak istenmiştir. Konuya ilişkin Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin değerlendirme ve tespitleri yorumlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise, genel bir değerlendirme yapılarak İYUK madde 28 ve iptal kararı ertesinde İYUK 12 maddesi uyarınca bizzat ikame ettiğim tam yargı davalarına değinilmiştir. Silah ruhsatı mevzuatının sık değişikliğe uğradığı çağı yakalamakta geri kaldığı belirtilerek uygulamadaki hatalara değinilerek değerlendirmede bulunulmuştur.

1. SİLAH RUHSATI KAVRAMI VE YASAL ÇERÇEVESİ

İdarenin sahip olduğu takdir yetkisi, yerindelik denetimine açık değildir. Kuramsal olarak yerindelik engeline rağmen, ülkemizdeki uygulamada ihlal edilmesinden ötürü 1961 Anayasası ve 1982 Anayasası'nda yargının denetimde bulunmasını tarif etmeye çalışan normlar ihdas edilmiştir. 6136 sayılı Kanun¹ ve 91/1779 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden çıkartılan Yönetmelik² hükümlerinde ateşli silah olarak tariflenen silahlara ilişkin ruhsat çeşitleri tanımlanmıştır. İlgili Yönetmelikte, İlk olarak silah bulundurma ruhsatı³ tanımlanmıştır. Silah taşıma ruhsatı⁴ tanımı yapılmış olup iki farklı tip silah ruhsatı mevcuttur.⁵ Bulundurma ruhsatı işyeri ya da evde olmak üzere iki tip olup, silah taşıma ruhsatı çalışmamızda belirttiğimiz üzere 4 çeşittir. Yivsiz tüfek ruhsatnamesi 2521 Sayılı Kanun⁶ ile Kanun'un "2521 sayılı" olarak numarasını içeren müstesna bir Yönetmelik⁷ ile tanımlanmıştır.

1.1. Silah Ruhsatı Kavramı ve Türleri

Silah ruhsatı, bireylerin belirli şartları yerine getirmeleri kaydıyla ateşli silahları taşıma veya bulundurma hakkına sahip olabilmeleri için yetkili idari merciler tarafından verilen resmî izindir.⁸ Mevzuat uyarınca bireysel silah edinmek resmî

¹10 Temmuz 1953 tarih ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, *Resmî Gazete*, 15 Temmuz 1953, sayı: 8469, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 10 Aralık 2024.

²21 Mart 1991 tarih ve 91/1779 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, *Resmî Gazete*, 1 Haziran 1991, sayı: 20888, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 10 Aralık 2024.

³Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, md. 4, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:10 Aralık 2024.

⁴Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 5, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:10 Aralık 2024.

⁵ Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik md.2/k ve md 2/l, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:10 Aralık 2024.

⁶11 Eylül 1981 tarih ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun, *Resmî Gazete*, 15 Eylül 1981, sayı: 17459, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:15 Aralık 2024.

⁷10 Mart 1982 tarih ve 10666 sayılı 2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, *Resmî Gazete*, 10 Mart 1982, sayı: 1762, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr" E.T.:15 Aralık 2024.

⁸Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 2/j: '*Ruhsat: Bu Yönetmeliğe göre verilecek silah taşıma ve bulundurma belgelerini, trap-skeet atış alanı ve poligon işletme izin belgelerini, silah tamir yeri açma izin belgelerini ve mermi satış izin belgelerini*' Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 10 Aralık 2024.

makamlardan alacakları izne, dolayısıyla ruhsata tâbidir. Ülkemizde silah ve tüfek edinmek için, adli ve tıbbi bir engeli bulunmayan bireylerin tabanca, yivli av tüfeği ve yivsiz av tüfeği sahiplenmelerine imkân sağlamaktadır.⁹ Ayrıca, kurusıkı olarak da tarif edilen, 23 Ocak 2008 tarihli 5729 sayılı Kanun'un¹⁰ adı ve ilk maddesi kapsamında ses ve gaz fişegi atışı tanımı yapmış olsa da silah niteliği, imal, ithal, ihraç edilmesi ve satışı ile bulundurulması ile taşınması mevzuatını oluşturur. Kanun ilk maddesinde, ses ve gaz fişegi tabir edilen nesne olarak silah tarifi yapılmış olsa da nitelik olarak ateşli silah değildir. Kuru sıkı olarak tarif edilen ses-gaz fişegi atan silah tanımında yasa koyucu tarafından ruhsat veya ruhsatname olarak sınırlandırılmamış olup salt olarak bildirim tabi tutulmuştur.¹¹ Kurusıkı olarak tarif edilen bahse konu silahların, mermi, kurşun ve/veya saçmaları ileriye gönderme, uzağa yollama ve nihayetinde atış yaparak fırlatma niteliği olmadığından tarafımızca ateşli silah olarak kabul edilmesi mümkün olmamak ile birlikte, kanun koyucunun ruhsat düzenlemesi yapmayıp salt bildirim tabi tuttuğu nettir. Ülkemizde silah ruhsatı verilmesine ilişkin usul ve esaslar, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun,¹² 91/1779 sayılı Yönetmelik¹³ ve 2521 sayılı Kanun ile kanunun numarası taşıyan Yönetmelik hükümleri uyarınca ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir.

Silah ruhsatları, bireyin silahı yalnızca belli mesken ya da işyerinde muhafaza etmesine mi yoksa beraberinde taşınmasına mı izin verildiğine göre iki ana kategoriye ayrılır. Silah taşıma yetkisi, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un md.16 Ek Madde 1 ile tanımlı mekânlar dışında kullanılabilir. Anılan Kanun uyarınca; duruşma salonları, mahkeme binaları, hastanelerin ruh ve sinir hastalıkları bölümleri, ruh sağlığı tesisleri, hapishaneler; öğrencilerin konakladığı yurt binaları, eğitim ve öğretim yerleri, siyasi parti çalışmaları, izinli veya izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşler, sendika ve dernekler ile tesisleri, kongreleri; spor

⁹Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md.4. Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 15 Aralık 2024.

¹⁰23 Ocak 2008 tarih ve 5729 sayılı Ses ve Gaz Fişegi Atabilen Silahlar Hakkında Kanun, *Resmî Gazete*, 12 Şubat 2008, sayı: 26785, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr" E.T.: 15 Aralık 2024.

¹¹Ses ve Gaz Fişegi Atabilen Silahlar Hakkında Kanun, md. 3/c, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 15 Aralık 2024.

¹² Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 15 Aralık 2024.

¹³ Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 15 Aralık 2024.

karşılaşmalarının yapıldığı alanlar; grev ve lokavt alanları, ile TBMM ana binaları ve TBMM Başkanlığınca yasaklanan alanlar olarak tarif edilmiştir.¹⁴ Bu kapsam dışında kalan yerlerde, bireylerin mevzuata uygun şekilde silah taşıma hakkını kullanabilmeleri, yetkili mercilerden silah taşıma ruhsatı temin etmeleri şartına bağlıdır. 91/1779 sayılı Yönetmelik ile tanımlı meslek erbapları, kapsamı gittikçe genişleyen kamu görevlisi, emekli kamu görevlisi ve yetkinin içişleri bakanında olduğu valilere devredilen can güvenliğinden silah taşıma ruhsatı çeşitleri mevcuttur.¹⁵

Silah bulundurma ruhsatının ise kapsamı kısıtlanmıştır. Bireyin mülkiyetindeki silahının ruhsatına kayıtlı Merkezî Nüfus İdare Sistemi (MERNİS) ikametgâh veya işyeri adresinde bulunmasına silah bulundurma ruhsatı denir.¹⁶ Bireylerin silah bulundurabilmesi açısından valiliklerce silah bulundurma ruhsatı düzenlenmiş olması gerekmektedir. 1982 Anayasa'sı başta olmak üzere, 5237 sayılı TCK¹⁷ ve 2911 sayılı Kanun¹⁸ gibi müteaddit mevzuatlar, bireysel silah ikamesinde doğrudan ve dolaylı olarak karşımıza çıkan mevzuat hükümleridir.¹⁹

1.1.1. Silah Bulundurma Ruhsatı

6136 sayılı Kanun ile bu Kanun'a dayanılarak hazırlanan ve 91/1779 sayılı Yönetmelikte; ateşli silaha sahip olmak, mülkiyetinde bulundurmak isteyen kişiler adına düzenlenen belge denilerek silah bulundurma ruhsatı tanımı yapılmıştır.²⁰ Bulundurma ruhsatına başvuru yapabilecek kişilerin kapsamını, taşıma ruhsatına kıyasla daha geniş biçimde belirlenmiştir.²¹ Bu kapsamda, bahse konu Yönetmeliğin

¹⁴Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, Ek md.1 Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 15 Aralık 2024.

¹⁵Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:20 Aralık 2024.

¹⁶Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 4, E.T.: 20 Aralık 2024 Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:20 Aralık 2024.

¹⁷26 Eylül 2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, *Resmî Gazete*,12 Ekim 2004, sayı: 25611. Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:20 Aralık 2024.

¹⁸6 Ekim 1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, *Resmî Gazete*, 08 Ekim 1983, sayı: 18185, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr" E.T.:20 Aralık 2024.

¹⁹Ö. Aydın, *Özgürlük ve Güvenlik Ekseninde Bireysel Silahlanma*, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2019, s. 91.

²⁰Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md.4. Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:20 Aralık 2024.

²¹Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, Ek md.7, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:20 Aralık 2024.

4. madde hükmü uyarınca, ruhsat verilmesine mâni bir durumu olmayan 22 yaşından gün almış her bireyin, bulundurmak maksadı ile silah satın alabileceği ve izin alarak nakledebileceğini düzenlemektedir. Bulundurma ruhsatı, yalnızca ikametgâh veya işyerinde silah bulundurma yetkisi vermektedir. Söz konusu ruhsat kesinlikle taşıma hakkı vermez. Bulundurma ruhsatlı silahların gerekli hâllerde, örneğin tamirat veya atış poligonuna götürülmesi, adres değişikliği için, vali ya da kaymakam tarafından onaylı bahse konu Yönetmelik Ek-2’de bulunan “silah nakil belgesi” şart olup tarih ve güzergâh dışına çıkılmaması gerekir. Bulundurma ruhsatlı silah, adresinin kayıtlı olduğu ev ya da işyeri haricinde bulundurulamaz. Ayrıca, taşıt araçları da mesken veya işyeri tanımına girmeyeceği belirtilmiştir.²²

Silah bulundurma ruhsatı alabilmek için başvuru sahibinin en az 21 yaşını doldurmuş olması gerekirken, 2521 sayılı Kanun ile tanımlanan yivsiz nitelikte av tüfeği ruhsatı için yaş sınırı 18 olarak belirlenmiştir.²³ Salt olarak yaş yeterli olmayıp, başvuru sahibinin adli ve sağlık koşullarını da sağlaması gerekmektedir. Yivsiz tüfeklerde tek hekim raporu geçerlidir. 91/1779 sayılı Yönetmeliğin 16. maddesinde, silah ruhsatı alınmasına mâni haller ayrıntılı biçimde sıralanmıştır. Bu hükümlere göre: Ateşli silahla işlenen suçlardan 1 günlük mahkûmiyet, ruhsatlı silahıyla suç işleyen ya da ihmal ve kusuruyla başkasının suça karışma veya intihar edilmesine sebep olmak.²⁴ Taksirli suç tanımındakiler hariç, bir yıldan fazla mahkûmiyeti olanlar, katalog ya da yüz kızzartıcı suç olarak ifade edilen; (rüşvet, zimmet, irtikap, dolandırıcılık, hırsızlık, sahtecilik vb.) suçlardan mahkûm olanlar, 5237 sayılı TCK’nın 2. kitap 4-5-6-7 bölümlerindeki suçlardan mahkûmiyet ve 3713 sayılı TMK²⁵ nezdindeki suçlardan hükümlüler, taksirle ya da basın suçları hariç farklı zamanlarda 2 seferden fazla mahkûm olanlar, silahını geçici süre dahi olsa başkasına vermekten mahkûmiyet, 6136 sayılı Kanunun 4. maddesinde tanımlanmış gereçler ile taarruz ve korunmaya

²²Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 4, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Aralık 2024.

²³2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, md.10, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Aralık 2024.

²⁴Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 16/a-b, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Aralık 2024.

²⁵12 Nisan 1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, *Resmî Gazete*, 12 Nisan 1991, sayı:20843, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Aralık 2024.

has alet niteliğindeki silahlı suçtan mahkûm olanlar, kamu görevlisi ya da meslek mensubu olması nedeniyle alınan ruhsatların tesis edildiği ilgili Yönetmelik maddesine konu iş ya da görevden ayrıldığı halde durumu ruhsatı aldığı yere 6 ay içinde bildirmeyenler, spor amaçlı kurum envanterindeki silahları keyfi olarak kullananlar, kesinleşmiş karar neticesinde TSK'dan çıkarılanlar, rütbesinin geri alınmasına karar verilenler, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu²⁶ mucibince tasfiyeye tabi olanlar, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu²⁷ mülga 163. maddesi ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu²⁸ ile tanımlanmasına karşın yürürlükten kaldırılan 15. maddesinde düzenlenen disiplinsizlik veya ahlaki nedenlerle görevden uzaklaştırılan, başarısız olan, ilişiksiz kalan, sıkıyönetimde resen emekli edilen, disiplin kurullarının kararı, mahkeme ilamı veya yasal düzenlemeler sonucunda kamu görevinden çıkarılanlar ile mahkûmiyet nedeniyle memuriyetle ilişkisi kesilenler, terör örgütlerine; mensubiyet, iltisak veya irtibatı bulunduğu için kamu görevinden çıkarılan, kısıtlılar ile kamu hizmetinden yasaklılar. Psikolojik, nörolojik veya fiziksel rahatsızlığı bulunan, 21 yaşını doldurmamış olanlar, 6284 sayılı Kanun hükümleri uyarınca hakkında tedbir kararı bulunan kişiler, (tedbir süresince) Terör örgütleriyle iltisakı veya irtibatı nedeniyle kamu görevinden çıkarılanlar ya da güvenlik tehdidi oluşturduğu değerlendirilen kişileri kapsamaktadır.²⁹

91/1779 sayılı Yönetmelik hükümlerinin yukarıda tek tek belirtilen 16. maddesinde tanımlamış olanlara göre silah ruhsatı verilmesi katalog suçları da aşan ve hatta güncelliğini yitirmiş olup özel ve aile hayatına saygı hakkının özüne müdahalenin gündeme geleceği, uygulanması nesnel olmayan ifadelerinde olduğu biçimde kısıtlanmıştır. Ayrıca, cezanın infazının üzerinden 5 yıl geçmesi ve memnu/yasaklanmış hakların iadesi kararı alınması üzerine silah ruhsatı alınması mümkün olmaktadır. Mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması zorunlu olup,

²⁶31 Ocak 2013 tarih ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu, *Resmî Gazete*, 16 Şubat 2013, sayı: 28561. Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Aralık 2024.

²⁷18 Mart 1986 tarih ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, *Resmî Gazete*, 25 Mart 1986, sayı: 19058 Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr” E.T.: 20 Aralık 2024.

²⁸28 Mayıs 1988 tarih 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, *Resmî Gazete*, 4 Haziran 1988, sayı:19832, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Aralık 2024.

²⁹Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 16, Bkz.:“https://mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Aralık 2024

mahkemece hükmedilen hapis cezası adli para cezasına çevrilmiş olması durumunda hükmedilen hapis cezası süresi dikkate alınmaktadır.³⁰

Sağlık açısından silah ruhsatı verilmesinde bakan oluru ile 30 Eylül 2019 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan Yönerge³¹ hükümleri 9. Bölüm 21. ila 31. madde arasındaki ortopedi, nöroloji, göz, kulak burun boğaz, psikiyatri ve dahiliye branşları için esaslar mevcuttur. Yivli ve yivsiz silahlar için silah ruhsatı alma hususlarında muayenelerine ilişkin esaslar yukarıda belirtilen bahse konu yönergeye istinaden belirlenmiştir. Halk dilinde pompalı olarak tarif edilen yivsiz tüfeklere erişimde tek hekim tarafından verilen durum bildirir sağlık raporu yeterlidir. Yivsiz tüfeklerin çok rahat bulunması, adli vakıalarda başı çekmesi, internet üzerinden kaçak olarak satılması ve otomatik/taramalı hale getirilmeleri nedeniyle de haklı eleştiriler mevcut olup elim hadiselerle konu olduğu görülmektedir.

Ülkemizde, son yıllarda bulundurma ruhsatı eleştirilerin odağındadır. Bulundurma ruhsatı için “çay-kahve altlığı” olarak tanımlamalar yapılmaktadır. Bulundurma ruhsatlı silah kayıtlı olduğu adresten yetkili mülki amir tarafından verilmiş “Silah Nakil Belgesi” alınmadan çıkartılamaması nedeniyle eleştirilmektedir.

2016 yılında gerçekleştirilen Ankara Üniversitesi’ndeki vahşet niteliğindeki 4 Eczacının birlikte çalıştıkları teknisyen tarafından öldürülmesi hadisesi,³² Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nde 2018 yılında gerçekleşen araştırma görevlisi katil Volkan Bayar hadiseleri³³ nedeniyle de tarafımızca da eleştirilmektedir.

Güncel bir mevzuat değişikliği olması yanı sıra alanın uzmanları ve tarafımızca da eleştiri konusu olması hasebiyle; 21 Kasım 2024 tarih 7533 sayılı Kanun³⁴ ile 6136

³⁰Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 16 Ek bent, Bkz.:“<https://mevzuat.gov.tr>” E.T.: 20 Aralık 2024.

³¹30 Eylül 2019 tarih ve 23642684-010.04-1618 sayılı Sağlık Bakanlığı Sağlık Raporları Usul ve Esasları Hakkında Yönerge, Bkz.: “<https://dosyamerkez.saglik.gov.tr>” E.T.: 20 Aralık 2024.

³²M. Bayram, ‘Ankara Üniversitesi’nde dehşet / 4 eczacı öldürüldü.’ *Hürriyet*, Ankara, DHA, Anadolu Ajansı, 25 Haziran 2016, Bkz.: “<https://www.hurriyet.com.tr>”, E.T.: 20 Aralık 2024.

³³Osmangazi Üniversitesi’nde silahlı saldırı: 4 ölü. Yakalanan Volkan Bayar’ın ön ifadesi alındı, *NTV* 06 Nisan 2018, Bkz.: “<https://www.ntv.com.tr>”, E.T.: 20 Aralık 2024.

³⁴21 Kasım 2024 tarih ve 7533 sayılı Dahiliye Memurları Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, *Resmî Gazete*, 30 Kasım 2024, sayı:32738, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr” E.T: 20 Aralık 2024.

sayılı Kanunun 13'üncü maddesine Ek fıkra³⁵ ile getirilen madde hükümleri nedeniyle eski tarihli konut ve işyeri kira sözleşmeleri düzenlenerek, fiilen nakil halinde yakalanan bulundurma ruhsatlı silahlar için de uygulanacağı, ceza yargılamasında bu konuda savunmaların gelişeceği ve idari yaptırım ile yetinilmesi ile sonuçlanan ceza kovuşturmalarında beraat kararlarına yansiyarak içtihatların oluşacağı da tarafımızca değerlendirilmektedir. Ayrıca, aynı Kanun 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'da esaslı olup, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde sadece milletvekillerinin kanun teklifi vermesi gerekirken, bakanlıklarda yasa tasarılarının hazırlanması yanlışlığı nedeniyle neden yaptık denilen değişiklikler yapılmıştır. 7533 sayılı Kanunun 7. maddesi ile 6136 sayılı Kanunun 1. maddesindeki düzenlemeye göre bu maddenin kapsamı genişletilerek maddeye “mermilerinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya bu silahlara ait namlu, sürgü, gövde, çerçeve, silindir, mekanizma başı, çıkarıcı, tırnak, ateşleme iğnesinden oluşan ana veya balistik önemi haiz parçaların” ibaresi eklenmiştir. Böylece balistik önemi haiz olan silah parçaları suç konusu haline getirilmiştir. Değişiklikten önce yalnızca ateşli silahlar, mermiler, bıçaklar ve salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış bulunan diğer aletler 6136 sayılı Kanun kapsamında bulunmaktaydı. Anılan değişiklikten sonra ise bu silahlara ait namlu, sürgü, gövde, çerçeve, silindir, mekanizma başı, çıkarıcı, tırnak, ateşleme iğnesinden oluşan ana veya balistik önemi haiz parçaları da kanun kapsamına alınmıştır. Kanunun yayımlanması üzerine 30 Kasım 2024 sonrası olan soruşturma ve kovuşturmalarda yukarıda sayılan balistik öneme sahip parçalar suçun konusunu teşkil etmektedir.³⁶

³⁵Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun md.13 Ek fıkra: *'Nakil izin belgesi almaksızın, bulundurma izni verilen silahını mesken veya işyeri değişikliği nedeniyle nakledenler hakkında onbin Türk Lirasından yirmibeşbin Türk Lirasına kadar idari para cezasına hükmolunur. ('Nakil izin belgesi almaksızın, bulundurma izni verilen silahını mesken veya işyeri değişikliği nedeniyle nakledenler hakkında onbin Türk Lirasından yirmibeşbin Türk Lirasına kadar idari para cezasına hükmolunur. Bu madde hükümlerine göre idari para cezası vermeye mülki idare amiri yetkilidir.'* 21 Kasım 2024-7533/12 md", Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr" E.T.: 22 Aralık 2024.

³⁶Dahiliye Memurları Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, md. 7 hükmü ile Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun md. 1 hükmünde: *"mermilerinin"* ibaresinden sonra gelmek üzere *"veya bu silahlara ait namlu, sürgü, gövde, çerçeve, silindir, mekanizma başı, çıkarıcı, tırnak, ateşleme iğnesinden oluşan ana veya balistik önemi haiz parçaların"* ibaresi eklenmiştir. Bkz.: "www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/11/20241130-1.htm", E.T.: 20 Ağustos 2025.

1.1.2. Silah Taşıma Ruhsatı

Silah taşıma ruhsatı, bireyin ruhsatlı silahını 6136 sayılı Kanunun 16. maddesinin Ek madde 1 hükümlerinde belirtilen mekanlara ilişkin sınırlama hariç kamuya açık alanlar da dâhil olmak üzere yanında ve üzerinde taşımasına imkân tanır.³⁷ 91/1779 sayılı Yönetmelikte, ateşli silah taşıma hakkı verilen kişilere düzenlenen belgeye silah taşıma ruhsatının tanımı yapılmıştır, Silah taşıma ruhsatı, yaptıkları iş ve görev gereği güvenlik riski taşıyan kişiler ya da kamu hizmeti nedeniyle silah taşıma gereği duyan kimselere verilir. Silah taşıma ruhsatı, koşulları zor olmak ile birlikte, ilgili Yönetmelik hükümlerinde; Avukat, noter, kuyumcu, müteahhit, aracı, pilot, döviz bürosu sahibi-çalışanı, sürü ve arazi sahibi vb. Yönetmeliğin belirlediği şartları taşıyan bilfiil o mesleği yapanlar ile risk altında olabilecek kişiler taşıma ruhsatı alma hakkına sahiptir.³⁸ Silah taşıma ruhsatları hangi ilden verilmiş olduğuna bakılmaksızın, 6136 sayılı Kanunun Ek 1 maddesinde tanımlanan mekanlar dışında ülke satında geçerlidir.³⁹

1.1.2.1. Can Güvenliği Gerekçesiyle Silah Taşıma Ruhsatı

91/1779 sayılı Yönetmeliğin can güvenliği sebebiyle silah edinip silah taşıma ruhsatına imkân sağlayan 7. maddesinde düzenlenmiştir.⁴⁰

Bu çalışmanın ve konusunun ortaya çıkış sebebi, şahsıma 2011 yılından itibaren 5 senede bir müteaddit olarak yenilenen can güvenliği nedeniyle silah taşıma ruhsatımın; 2 Mart 2022 tarihinde dönemin Bursa Valisi tarafından İçişleri Bakanı adına, somut bilgi ve belge bulunmadan keyfi biçimde yenilenmesi talebimin reddedilmesi neticesinde oluşmuştur. Ret kararının öncesinde silah ruhsat bürolarından yenileme talepleri dahil vatandaşların kovuldukları, uygulamada idarenin takdir yetkisini hangi saikler ile kullandığı sorusunu gündeme getirmiş olmak ile

³⁷Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Yönetmelik, md. 16 Ek-1, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.:22 Aralık 2024.

³⁸Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Yönetmelik, md. 9 Bkz.: “mevzuat.gov.tr” E.T.:22 Aralık 2024.

³⁹Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md.5;”*Taşıma ruhsatları nereden verilmiş olursa olsun, Kanunun ek 1 inci maddesinde belirtilen yerler haricinde her yerde ve her zaman geçerlidir.*” Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 22 Aralık 2024.

⁴⁰Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Yönetmelik, md.7, Bkz.: “mevzuat.gov.tr” E.T.: 22 Aralık 2024.

birlikte böyle bir çalışmaya ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde emsal içtihatlar ve valiler hakkında 4483 sayılı Kanun⁴¹ uyarınca soruşturma izinleri ve ceza kovuşturmalarına değinilecektir. Öte yandan, 2017 yılında yapılan düzenleme öncesinde, söz konusu Yönetmelik 7 maddesi kapsamındaki yetki doğrudan il valilerinde bulunmaktaydı. Ancak bu tarihten itibaren yetkinin Bakanlık Müsteşarı ve valilere devri esas alınmıştır.⁴² Ne var ki, Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'ne geçilmesiyle birlikte müsteşarlık makamı kaldırılmış ve “*Bakanlık Müsteşarı*” ibaresi “*Bakan Yardımcıları*” biçiminde düzenlenmiştir.⁴³

1.1.2.2 Kamu Görevlisi Silah Taşıma Ruhsatı

Silah ruhsatlarının kimlere verileceği hususu 91/1779 sayılı Yönetmelik hükümlerinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Aktif görev yapan kamu görevlilerine silah taşıma hakkı ve ruhsatının verilmesi, Yönetmeliğin 8. maddesinde tanımlanmıştır. İlgili maddeye göre; Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakanlar, yasama organı üyeleri ve valiler gibi üst düzey kamu görevlilerinden başlayarak birçok kamu personeline, görevlerinin niteliği ve riski dikkate alınarak silah taşıma yetkisi verilmiştir. Bu düzenleme çerçevesinde; mülki idare amirleri, hakimler, savcılar, özel kanunlarla silah taşıma yetkisi verilen kişiler, muhtarlar, açık deniz gemi kaptanları, kamu kurumlarında görevli bazı teknik personel, infaz ve koruma memurları, adalet ve cezaevi personeli, icra müdürleri, veznedarlar, tahsildarlar, çeşitli denetim ve teftiş görevi ifa eden görevliler ile kamu iktisadi teşebbüslerinde ve çeşitli kurullarda görev yapan üst kademe yöneticiler de bahse konu Yönetmelik nezdinde OHAL döneminde yapılan düzenlemeler ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi ertesinde bu kapsamda değerlendirilmiştir.⁴⁴

⁴¹2 Aralık 1999 tarih ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, *Resmî Gazete*, 04 Aralık 1999, sayı: 23896. Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr” E.T.: 22 Aralık 2024.

⁴²Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, m.4 *Resmî Gazete*, 28 Temmuz 2017, sayı: 30137, Bkz.: “www.resmigazete.gov.tr” E.T.: 22 Aralık 2024.

⁴³9 Mayıs 2019 tarih ve 1055 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, *Resmî Gazete*, 10 Mayıs 2019, sayı:30770. Bkz.: “<http://www.resmigazete.gov.tr>”, E.T.:22 Aralık 2024.

⁴⁴17 Temmuz 2017 tarih ve 10643 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, *Resmî Gazete*, 28 Temmuz 2017, sayı: 30137 “Etkilenen Maddeler: 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 40, 55, 61, 63, 71, E1, E2, E4, G3”, Bkz.: “www.resmigazete.gov.tr”, E.T.: 22 Aralık 2024.

91/1779 sayılı Yönetmelik hükümlerinde kamu görevlilerine tanınan bu ayrıcalık, görevlerinin gereği olan tehlike ve sorumluluk dikkate alınarak düzenlemiş iken son yıllarda siyasi saik ile atanan danışman vb. kadroların silah taşıma ruhsatı harcı ödememesi için getirildiğini değerlendirmekteyiz. Bununla birlikte, bazı güvenlik, veznedar vb. görevlerde bulunan kişilere yalnızca görev süreleri boyunca ve belirli koşullarda (veznedar ve tahsildarlara yalnızca görev yerinde veya görev sırasında) demirbaşa kayıtlı silah taşıma hakkı tanınmıştır. Ayrıca, Muhtarlık ve Belediye başkanı gibi görevler için seçimle göreve gelmiş olma şartı da aranmaktadır.⁴⁵

1.1.2.3. Emekli Kamu Görevlisi Silah Taşıma Ruhsatı

Emekli kamu görevlisi tanımı bu maddede çok geniş tutulmuştur. Bu kişilere Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde emekli olup olmadığına bakılmaksızın silah taşıma hakkı ve ruhsatı verilmesi, 91/1779 Yönetmelik'in 8'inci maddesi uyarınca düzenlenmiştir.⁴⁶ "Silah taşımalarına izin verilen kamu görevlileri" kenar başlığını taşıyan bu maddede, silah taşıma yetkisi verilen görevli grupları ve kapsamaları detaylı biçimde belirlenmiştir. Anılan maddenin ilk fıkrasında, Cumhurbaşkanı, yasama organı üyeleri, valiler, mülki idare amirleri, hâkimler, savcılar gibi üst düzey görevlerde bulunan kamu görevlilerine görevde bulundukları sürede ve bazı hallerde görevden ayrıldıktan sonra da silah taşıma yetkisi tanınmaktadır. Aynı maddede, muhtarlar, açık deniz gemi kaptanları, çeşitli kamu hizmet alanlarında görev yapan teknik personel, gardiyan, posta ve tren hatlarında çalışanlar, TRT ve telekomünikasyon çalışanları gibi pek çok sayıda personele demirbaş silahı görev başında silah taşıma hakkı verilmiştir. Ayrıca, Sayıştay üyeleri, büyükelçiler, kamu iktisadi teşebbüs yöneticileri, belirli kurul üyeleri ve başkanları gibi görevlerde

⁴⁵Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik (Değişik son fıkra: 2 Aralık 1999 - 99/13749 K.) "Birinci fıkranın (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ile (e) bendinin (9) numaralı alt bendinde belirtilen görevliler için, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun hükümlerine göre seçimle bu görevlere gelmiş olma şartı aranır." Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr" E.T.: 22 Aralık 2024.

⁴⁶Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 8, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 25 Aralık 2024.

bulunmuş veya halen bu görevleri yürüten kişilere de silah taşıma yetkisi tanınmaktadır.

Anılan Yönetmelikte 8. maddesi görevde oldukları sürece veya bazı durumlarda görev sonrasında da bu hakkı devam edeceğini belirtilmektedir. Aynı zamanda, görevleri sebebiyle silah taşıma yetkisi verilen bazı kamu görevlilerinin bu yetkileri, asli görevlerinde bulundukları sürece geçerli olup, emeklilik sonrası durumu kapsam dışı bırakabilmektedir. Yönetmeliğin 6. maddesinde ise özel kanunları gereği adli ve tıbbi bir sorunu olmadığı sürece sürekli silah taşıma yetkisine sahip kamu görevlilerinin, edinmiş oldukları şahsi silahlarına taşıma ruhsatı alabileceklerini belirtilmiş harç muafiyeti sağlanmıştır.⁴⁷

Emekli dahil Kamu görevlisi silah taşıma ruhsatı sahiplerinden kamu ortaklığı da bulunan Türk Hava Yolları dahil ülkemiz havayolu şirketleri sivil vatandaşlardan 2024 yılında 550 TL olan silah taşıma bagaj ücretinin 30 Ocak 2025 tarihinde 800 TL'ye yükseltildiği görülmektedir.⁴⁸ Bu çalışmamıza devam ettiğimiz süreçte, T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün "Havayolu ile Seyahat Eden Yolcuların Ruhsatlı Silahlarının Taşınması Hakkında Genelge" ile 200.00 TL ile sınırladığı görülmektedir.⁴⁹ Belirli kamu görevlilerinden havayolu seyahatlerinde silah taşıma ücreti alınmaması da tarafımızca eleştirilmektedir.⁵⁰

Silah taşıma ruhsatı alırken harç istinası kapsamı dışında olan avukatlar da silah başına 2025 yılında güncel olarak sivil vatandaşlar gibi beş yıllık 79.002,00 TL taşıma

⁴⁷Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 6, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 25 Aralık 2024.

⁴⁸M. Kali 'Türk Hava Yolları Yurt İçi Silah Taşıma Ücreti Güncellendi!', 30 Ocak 2025, *Aeroportist*, Bkz.: "https://www.aeroportist.com" E.T.: 20 Temmuz 2025.

⁴⁹2 Mayıs 2025 tarih ve GM-2025/2 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Havayolu ile Seyahat Eden Yolcuların Ruhsatlı Silahlarının Taşınması Hakkında Genelge, Bkz.: "web.shgm.gov.tr" E.T.: 17 Temmuz 2025.

⁵⁰Havayolu ile Seyahat Eden Yolcuların Ruhsatlı Silahlarının Taşınması Hakkında Genelge, md. 7; "İstisna ve Muafiyetler; a) VIP salonlarından faydalanan VIP yolcular, b)TSK kadrolarında görev yapan subay, astsubay ve uzman er/erbaşlar, c) EGM merkez ve taşrada görev yapan Emniyet Hizmetleri Sınıfı personel, İlgi Mevzuatlar Daire/Birim Genel Müdürlük Makamı 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu Koordinatörlük - 4 numaralı CBK Revizyon No - MSHGP Revizyon Tarihi - 2 / 3 T.C. ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ç) Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma teşkilatındaki subay, astsubay ve uzman er/erbaşlar, d) MİT personeli, e) Hakim ve savcılar, f) Gümrük muhafaza memurları, g) Orman muhafaza memurları, h) Belediye zabıta personeli ve i) Geçici güvenlik korucuları ve güvenlik korucuları."Bkz.: "web.shgm.gov.tr" E.T.: 17 Temmuz 2025.

ruhsat harcı hazineye ödenmekteydi.⁵¹ İş bu çalışmamızın savunma aşamasında ilk defa Eylül ayı içerisinde yapılan bir değişiklikle, 6 Eylül 2025 tarihli Resmî Gazete 5 Eylül 2025 tarih ve 10362 sayılı Cumhurbaşkanı kararı ile bir değişiklik yapılarak harçlar kanununda silah ruhsat harçlarına ilişkin izahı mümkün olmayan astronomik bir arttırım ile beş yıllık silah taşıma ruhsat harcı 7 Eylül 2025 tarihinden itibaren 2025 yılı için 158.000,00 TL olarak belirlenmiştir.⁵²

1.1.2.4. Meslek Mensubu Silah Taşıma Ruhsatı

Mevzuatta silah taşıma izni ve ruhsatı verilmesinde bazı meslek grupları için istisnai düzenlemelere yer verilmiştir. 91/1779 sayılı Yönetmelik'in 9. maddesi uyarınca; Kanun'un 7'inci maddesinin 1/5 bendine istinaden valiler, durumlarının bu Yönetmelik hükümlerinde aşağıdaki meslek erbaplarına silah taşıma ruhsatı verebileceğini göstermektedir.⁵³ Bunlar; Görevi nedeniyle basın kartı olan basın mensupları, kuyumcu, sarraf ve altın ve gümüş işleyen imalatçı ve toptan altın ticareti yapanlar, patlayıcı madde üretim, satış, taşıma ya da depolama faaliyetinde bulunan işyeri sahipleri ve güvenlik belgesi sahipleri, bankaların genel müdür, müdür yardımcısı, bölge müdürü ile illerde bulunan şube müdürü, hava yolu şirketlerinde nakliye pilotu olup gerekli belge ve lisansı olan insan ve para transferinde görevli hava yolu pilotları, yıllık ciro ya da vergi tutarı Bakanlıkça belirlenen miktara ulaşan gerçek kişi tacirler, şirket yöneticileri ve ilgili kooperatiflerin yöneticileri, büyük tarım işletmesi sayılan alanlarda fiilen üretim yapan toprak sahipleri ile büyük sürü sahibi hayvancılar, müteahhitler, inşaat işleriyle fiilen uğraşanlar, akaryakıt istasyonu sahipleri ve fiilen çalışan ortakları ve sahipleri ile onlar adına akaryakıt satışı yapanlar demirbaş silahları iş başında taşımaları ile sınırlıdır. En az elli işçi çalıştıran iş sahipleri

⁵¹2 Temmuz 1962 tarih ve 492 sayılı Harçlar Kanunu, *Resmî Gazete*, 17 Temmuz 1964, sayı: 11756, (Değişik:25 Aralık 2003-5035/39 md.) 8 sayılı Tarife: 16/a (Resmî makamlar tarafından gerçek kişilere verilecek silah taşıma müsaade vesikaları (Her yıl için) uygulanan miktar olarak 2025 (15.800,40 TL.) Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr" E.T.: 20 Ağustos 2025.

⁵²5 Eylül 2025 tarih ve 10362 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı: 'Harçlar Kanununa Bağlı Tarifelerde Yer Alan Maktu Harç Tutarlarının Yeniden Belirlenmesine Dair Karar': 7 Eylül 2025'den itibaren (16/a; Resmî makamlar tarafından gerçek kişilere verilecek silah taşıma müsaade vesikaları (Her yıl için) uygulanan miktar olarak 31.600,00 TL.) ve (16/b Bulundurma vesikaları (5 yıllık) 50.565,00 TL) Bkz.: "www.resmigazete.gov.tr", E.T.: 07 Eylül 2025.

⁵³Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 9, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr" E.T.: 20 Ağustos 2025.

ile bu işyerlerinde çalışan veznedar ve mutemetler, atış poligonu sahipleri ile koruma görevi olan bekçiler de demirbaş silahları iş başında taşıyabilir. Tescilli taşınmaz ve eski eserlerin korunmasında görevli bekçiler, gezerek bal ve arıcılık faaliyetindeki yetiştiriciler, patlayıcı madde depolarının korunmasında görevli bekçiler demirbaş silahları iş başında taşıyabilir. Eski vali, mülki idare amirleri, hâkim, Savcı, Emniyet ve MİT'ten ayrılanlar, döviz işlemi yapan müesseselerin ortakları ve yetkilendirilmiş çalışanları, baroya kayıtlı avukatlar ve noterler, amme kurumu sınıfındaki meslek kuruluşlarının seçilmiş yöneticileri, Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşu yöneticileri, mesleklerine mensup olan kişilere kanun ve yönetmeliğin çıkmasından itibaren yıllara sarıh biçimde, silah taşıma hakkı ilgili yönetmelik hükümleri uyarınca verilmiştir. En az bir dönem seçimle gelen belediye başkanı ve muhtarlara meslek mensubu olarak verilen silah taşıma ruhsatının bir silah için harçsız ve süresiz biçimde yönetmelik değişikliği ile emekli kamu görevlisi statüsüne alınmıştır.⁵⁴

Avukat ve noterlik mesleğindeki hukukçuların da 16 Kasım 1992 tarihinde beş senede bir harç yatırıp durum bildirir sağlık raporu ile mevzuatın hükümlerini gerçekleştirerek meslek mensubu sıfatı ile silah taşıma hakkına kavuşmuştur.⁵⁵ Savcı, hâkim, hatta gardiyanlara harçsız olarak verilen silah taşıma ruhsatının avukatlara harç ödenmek suretiyle verilmesi tarafımızca da eleştiri konusudur.⁵⁶

⁵⁴10 Eylül 2021 tarih ve 4503 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Ek bent md. 4: “*Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Yönetmelik Ek fıkra: 442 sayılı Kanunun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen güvenlik korucularından hâlihazırda görevde bulunanlar ile aynı Kanunun mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrası ve 27/5/2007 tarihli ve 5673 sayılı Köy Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesine göre görevleriyle ilişkileri kesilenlerin edinecekleri en fazla bir adet silaha ait taşıma veya bulundurmaya yetki veren kayıt ve belgeler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.*” *Resmî Gazete*, 11 Eylül 2021, sayı: 31595, Bkz.: “www.resmigazete.gov.tr”, E.T.:25 Aralık 2024.

⁵⁵Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 9/ş; Ek: 16 Kasım 1992 tarih ve 92/3721 sayılı düzenleme: “Barolara kayıtlı bulunan avukatlara, 1512 sayılı Noterlik Kanunu hükümlerine göre noterlik hizmetini yürüten noterlere”, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 25 Aralık 2024.

⁵⁶Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 6, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 25 Aralık 2024.

1.1.3. Yivli Av Tüfeği Bulundurma / Taşıma Ruhsatı

91/1779 sayılı Yönetmelikte madde 47 hükümlerinde yiv set içeren tüfeklere ilişkin ruhsatlar tanımlanmaktadır.⁵⁷ Silah ruhsatı edinmesinde mâni hali bulunmayan, 21 yaşındaki Türk vatandaşına başvurduğu takdirde, edinecekleri yivli av tüfeğine bulundurma/taşıma ruhsatı verilir.⁵⁸ Avcılık belgesi sahiplerine yivli av tüfeği taşıma ruhsatı düzenleneceği bahse konu Yönetmelik md. 47/3 hükmünde tanımlanmıştır.

1.1.4. Yivsiz Av Tüfeği Ruhsatnamesi

Yivsiz tüfek edinmek mevzuatta ruhsatname olarak isimlendirilmiştir. Adli ve tıbbi mâni hali bulunmayan, on sekiz yaşını tamamlamış bireylere edinecekleri yivsiz nitelikteki tüfeklere sayı sınırı olmadan yivsiz tüfek ruhsatnamesi verilir. Yönetmelik'in 10/b maddesi uyarınca, il merkez ilçelerinde vali, ilçelerde kaymakam tarafından yivsiz av tüfeği ruhsatnamesi verilmektedir.⁵⁹

1.2. Silah Ruhsatına İlişkin Temel Mevzuat

25 Nisan 2023 tarihli bakan oluru ile gönderilen Silah İşlemleri Genelgesi ile geçmiş genelgelerdeki aksaklık ve gelişen vaziyet dikkate alındığı, pratikte, silah ruhsat bürolarında başvurular ve işlemlerinde ülke genelinde uyum hedefi ile, “Silah İşlemleri Genelgesi” biçiminde uygulama esasları belirlenmek üzere tekrar ihdas edilmiştir.⁶⁰

⁵⁷Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, md. 47, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 25 Aralık 2024.

⁵⁸Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Yönetmelik, md. 47/1-3, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 25 Aralık 2024.

⁵⁹2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, md. 10, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 25 Aralık 2024.

⁶⁰25 Nisan 2023 tarih ve 2023/11 sayılı İçişleri Bakanlığı E.G.M. Silah İşlemleri Genelgesi, Bkz.: “www.egm.gov.tr”, E.T.: 22 Aralık 2024.

1.2.1. Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun (6136 Sayılı)

10 Temmuz 1953 tarihli Kanun 72 sene önce çıkmasına karşın 36 sefer değişikliğe uğramıştır. Kanun'da; ateşli silahın, mermi, namlu, sürgü, gövde, çerçeve, silindir, mekanizma başı, çıkarıcı, tırnak, ateşleme iğnesinden oluşan balistik ve başat parçalar ile bıçaklarla saldırı ve savunma amaçlı özel üretilen diğer gereçlerin yurda girişi, üretimi, satılma, tedarik ve nakli ile bulundurulmasının bu kanuna tabi olduğu kanunun ilk maddesinde kapsam olarak tanımlandığı görülmektedir.⁶¹

1.2.2. Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun (2521 Sayılı)

Milli Güvenlik Konseyi'nin ilk döneminde, 11 Eylül 1981 tarihinde kabul edilen düzenleme ile 6136 sayılı Kanun haricindeki yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları ile av bıçaklarının yapım ve satışına ilişkin esasların belirlenmesi, bu silah ve aletlerin taşınması ve bulundurulmasının belgeye bağlanmak suretiyle denetlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu düzenlemenin gerekçesinde, bu alandaki denetimsizliğin önüne geçilmesi ve kamu güvenliğinin sağlanması hedeflenmiş; bu nedenle kanun tasarısı niteliğinde bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.⁶² Kanun tasarısı ve gerekçesi TBMM sitesinde bulunmaktadır.⁶³

1.2.3. 2521 Sayılı Kanun Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik

2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun" uyarınca

⁶¹Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, md. 1, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 22 Aralık 2024.

⁶²Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:22 Aralık 2024.

⁶³Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun Kanun Tasarısı ve Gerekçesi; Bkz.: "https://www5.tbmm.gov.tr", E.T.:22 Aralık 2024.

çıkarılan Yönetmelik, bu tür silahların üretimi, edinimi, satışı ve bulundurulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.⁶⁴

Bahse konu Yönetmeliğin “Tanımlar ve Özellikler” kenar başlıklı 4. maddesinde; avda ve atıcılık sporunda kullanılan namlularında yiv-set içeren tüfekler, yivsiz av tüfeği, hava ve gaz basıncı ile çalışan ateşsiz olup namlusu yivli veya yivsiz olan, uluslararası standartlara uygun tüfek ve tabancaların spor-nişan tüfek ve tabancaları olduğunu tarif etmiştir. Salt avda kullanılan, av hayvanlarını kesmeye, yüzmeye, parçalamaya yarayan, oluksuz, sırtı küt veya testereli bıçaklar da av bıçağı olarak tanımlanmıştır.⁶⁵

1.2.4. Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik

34 sene önce yürürlüğe giren Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik günümüze kadar 22 sefer değişikliğe uğradığı görülmektedir.⁶⁶ Yönetmeliğin 2. maddesinde; “*Uzaktan veya yakından canlıları öldürebilen, yaralayan, etkisiz bırakan, canlı organizmaları hasta eden, cansızları parçalayan veya yok eden, ruhsata tabi araç ve aletler*” tarifi ile silah tanımı yapılmıştır. Takiben; armağan, hatıra, ateşli ve otomatik silahlar ile yivli av tüfeğinin tanımı sırayla yapılmıştır.⁶⁷

Yakın döneminde, Yönetmelik altı sefer değişikliğe uğramıştır.⁶⁸ Siyasi saikler ile atanan ve başkanışman olarak tanımlanan kişilere ömür boyu harçsız ve süresiz

⁶⁴2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.:22 Aralık 2024.

⁶⁵2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, md. 4, Bkz.:“www.mevzuat.gov.tr”, E.T.:22 Aralık 2024.

⁶⁶21 Mart 1991 tarih ve 91/1779 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Yürürlüğe Konan Yönetmeliğe Ek ve Değişiklik Getiren Yönetmeliklerin Yürürlüğe Giriş Tarihlerini Gösteren Çizelge, Bkz.:“<https://www.mevzuat.gov.tr>”, E.T.: 20 Temmuz 2025.

⁶⁷Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Yönetmelik, md. 2, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 20 Temmuz 2025.

⁶⁸21 Mart 1991 tarih ve 91/1779 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Yürürlüğe Konan Yönetmeliğe Ek ve Değişiklik Getiren Yönetmeliklerin Yürürlüğe Giriş Tarihlerini Gösteren Çizelge, Bkz.:“<https://www.mevzuat.gov.tr>”, E.T.: 20 Temmuz 2025.

silah taşıma ruhsatı hakkının verildiği görülmektedir.⁶⁹ Geçmişte, silah ruhsatı başvurusu ile birlikte harç ödemesi valilik/kaymakamlık onayı öncesinde sonrasında tahsili gibi iller bazında farklı uygulamaların olduğu görülmekteydi. On yılı aşkın süredir Genelge ile hazineye ödenen 5 yıllık harç ödemesinin ruhsat başvurusunda tahsiline geçildiği, silah ruhsat başvurusu reddedilen kişilerin harçlarını iadesi için ruhsat biriminden yazı alması üzerine ilgili harç ödemelerinin banka hesaplarına vergi dairelerince iade almaları mümkün olmaktadır.⁷⁰ Ülkemizde silah başına harç ödenmesi dahil bürokrasi ve kırtasiyeciliğin had safhada olması, vatandaşların silah ruhsat bürolarından azarlanıp kovulması nedeniyle de ruhsatsız silahların 40 milyon sayıda olduğu haber ve köşe yazılarında belirtilmektedir.⁷¹ Böyle bir vaziyetin mevzuat ve uygulama neticesinde oluştuğu görülmektedir.⁷²

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, yargı kararlarına yansıyan içtihatlar değerlendirileceğinden, bu kısımda yalnızca yürürlükteki mevzuat ile yetinilmiştir. 1982 Anayasası'nın 40. maddesine, 3 Ekim 2001 tarih ve 4709 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle eklenen fıkrada, *“Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.”* hükmüne yer verilmiştir. Bu anayasal düzenleme, 24 yıla yakın bir süredir yürürlükte olmasına rağmen, İçişleri Bakanlığı ve bağlı idarelerce yürütülen silah ruhsatı işlemlerinde, Anayasa'nın 40. maddesindeki açık hükme aykırı biçimde, ilgililere yapılan tebligatlarda kanun yolu ve başvuru süresi gösterilmemektedir. Tebliğ-Tebellüğ belgelerinde de bu hususlara yer verilmemekte, böylece kişilerin hak arama özgürlüğü ve mahkemeye erişim hakkı zedelenmektedir.

⁶⁹Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, m.2, *Resmî Gazete* 26 Ağustos 2022, sayı:31935, Bkz. “www.resmigazete.gov.tr” E.T.: 20 Temmuz 2025.

⁷⁰18 Nisan 2013 tarih ve 2013/20 sayılı İçişleri Bakanlığı E.G.M. Silah Ruhsat İşlemleri Birleştirilmiş Genelgesi (mülga), Bkz.: “www.lexpera.com.tr”, E.T.: 20 Temmuz 2025.

⁷¹M. Günay, ‘Türkiye 'silahlanıyor: 40 milyon silahtan sadece 4 milyonu ruhsatlı’, 26 Eylül 2024, *Sputnik*, Bkz.: “www.anlatilaninotesi.com.tr” E.T.: 20 Ağustos 2025.

⁷²Türkiye’de sivillerde bulunan ruhsatsız silah sayısı soru işareti. Umut Vakfı 36 milyon iddiasında bulundu. Bağımsız araştırma kuruluşu Small Arms Survey’e (SAS) göre 2017’de Türkiye’deki ruhsatsız silah sayısı 10 milyon 749 bindi., 14 Ağustos 2023, Bkz.: “tr.euronews.com” E.T.: 20 Ağustos 2025.

1.2.5. Silah İşlemleri Genelgesi

25 Nisan 2023 tarihinde Bakan oluru ile gönderilen İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 2023/11 sayılı Silah İşlemleri Genelgesi Silah ruhsatı işlemlerinde uygulama birliğini sağlamak gayesiyle gönderilmiştir.⁷³ Bürokrasi ve kırtasiyeciliğin azaltılması ve dijitalleşmenin amaçlandığı bakanlık makamına tensip yazısında belirtilmiştir. Genelgede uygulama birliği amaçlanmış olup, silah ruhsatı başvurularında yasa ve yönetmeliklerin başvuru tipine göre belirlediği kriterler konusunda ayrıntılı hükümler içermektedir. Silah İşlemleri Genelgesi'nde ilgili Yönetmelik 8. madde hükmündeki kamu görevlisi silah taşıma ruhsatlarında (T.S.K., J.G.K. ve S.G.K. hariç) sayı sınırlaması ve takdir yetkisi olmadığı belirtilmiştir.

Ayrıca, ilgili Yönetmelik'in 9. maddesinin ilk fıkrasında yer alan b, c, f, g, r, ş ve t bentleri hariç, iş ve meslek sahibi bireylerin silah taşıma ruhsatına gerekçe gösterdikleri iş ya da faaliyetlerini bizzat yapıp yapmadıkları genel kolluk marifetiyle araştırılacağı, tutanak ile yapılan bu tespitin 6 ay geçerli olduğu ifade edilmiştir. Tahkikata rağmen, kişiye silah taşıma ruhsatı düzenlenip düzenlenmeyeceği mülki amirce belirleneceği ifade edilmiştir. Genelgede, iş ve meslek sahiplerinin şartları taşımasına rağmen mülki amirin silah taşıma ruhsatı vermeme açısından takdir yetkisi olduğu belirtilmiştir.⁷⁴

Düzenleyici işlem olan genelgeler, normlar hiyerarşisinde kanun ve yönetmeliklerin altında yer almakta olup, bunları genişletici ya da daraltıcı biçimde değerlendirilemez. Uygulamada genelge hükümlerinin çoğu zaman bağlayıcı normlar olarak işlem gördüğü ve bireylerin ruhsat başvurularının bu çerçeveleri ile aşarak sözlü olarak kabul edilmediği, belgelerin teslim alınmadığı ve hatta yetkisiz merci olan vali yardımcılar ve il emniyet müdürleri kararları ile reddedildiği görülmektedir. Genelge uyarınca kabul edilen ruhsat başvurularında mülki amirlik onayına ve silahın tespitinin yapılmasına istinaden geçici ruhsat belgesi düzenlenmektedir. Silah ruhsatı kişiselleştirilmesi işlemlerinin tamamlanmasına müteakip olarak ülkemizdeki tüm

⁷³Silah İşlemleri Genelgesi, Bkz.: 'www.egm.gov.tr', E.T.: 22 Aralık 2024.

⁷⁴Silah İşlemleri Genelgesi, md. 4.3.1/b, s. 18, Bkz. "www.egm.gov.tr", E.T.: 15 Aralık 2024.

kimlik kartı, pasaport ve sürücü belgesi vb. basımında tek merkez olan Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından basılmaktadır.⁷⁵

Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfı'na silah ruhsatı bedeli⁷⁶ olarak kart ücreti alınmasına karşı Av. Gökmen Döner tarafından Danıştay 10. Dairesi'nde ikame edilen davada Danıştay Savcısı; 6136 sayılı Kanun'un 6. maddesindeki düzenlemede ruhsatların, renk, şekil ve muhteva ve diğer bu alandaki diğer hususları kapsadığı, lakin, 11 Eylül 2021 tarihli 91/1779 sayılı Yönetmelikte değişiklik yapılmasına ilişkin düzenlemede yasayı aşan bir biçimde silah ruhsatları ve gönderiminde hizmet ücreti tahsil edileceği, ücretin ödenmesi ile harcamasının bakanlık tarafından belirleneceği düzenlemesinin kanun hükmünü aştığı için, 91/1779 sayılı Yönetmelik'in 85/3 fıkrasına eklenen "basımı dağıtımı, hizmet bedelleri ile takip eden 4. maddesinin iptal edilmesi yönünde mütalaa sunmuştur.⁷⁷ Silah Ruhsatlarının tek tip hale getirilmesi ve kanun ile tanımlı renk sisteminin kaldırılması ile üzerlerinden Türk Bayrağı'nın kaldırılması da tarafımızca eleştirilmektedir.⁷⁸

Reddedilen silah ruhsat başvurusuna ilişkin kararlarının yargı denetimine konu olması, idarenin takdir yetkisinin hukuki sınırlarının çizilmesi açısından azami önem taşımaktadır. Danıştay kararlarında, genelgelerin yalnızca idare içi işlem niteliğinde olduğu ve bireylerin haklarını sınırlayıcı mahiyette doğrudan bir mesnet oluşturamayacağı sıkça vurgulanmıştır.⁷⁹

⁷⁵T.C. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Bkz.: "www.nvi.gov.tr", E.T.: 15 Aralık 2024

⁷⁶Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfı: "6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve bu kanunun uygulamasını gösteren 91/1779 karar sayılı yönetmelik uyarınca düzenlenen ve Valiliklerce verilen "Silah Taşıma Ruhsatları" için Vakfımız hesaplarına 1500₺, "Silah Bulundurma Ruhsatları" için 1100₺ ve "Yivsiz Tüfek Ruhsatları" için 600₺ bedel yatırılması gerekmektedir.", Bkz.: "tptgv.org.tr/SilahRuhsatlari.aspx", E.T.: 7 Eylül 2025.

⁷⁷Danıştay Başsavcılık Düşünce No: 2024/1738, 10. Daire E.2022/3589, Bkz. "www.uyap.gov.tr", E.T.:10 Ocak 2025.

⁷⁸Silah Ruhsatları Tek Kartta Birleşiyor!, Edirne Emniyet Müdürlüğü, 31 Mart 2021, Bkz.: "www.edirne.pol.tr" E.T.: 20 Ağustos 2025.

⁷⁹Danıştay 10. Dairesi, 24 Aralık 2024, E.2021/2768, K.2024/6776; "Uyuşmazlık konusu İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün "Ses ve görüntü kaydı alınması" konulu, 27/04/2021 tarih ve 2021/19 sayılı Genelge içeriğine yönelik yapılan değerlendirmede; söz konusu Genelge ile getirilen düzenlemelerin temel hak ve hürriyetlerin içerisinde bulunan haberleşme hürriyeti ile basın hürriyetine yönelik kural ve sınırlamalar getirdiği anlaşılmış olup; bu haliyle yasama organının tasarrufu niteliğindeki kanun yerine yürütme organına dâhil davalı idarece Genelge niteliğinde bir düzenleyici işlem ile adı geçen temel hak ve hürriyetlere yönelik sınırlama getirilmesinde Anayasamızın 7. ve 13. maddelerine uyarlık bulunmadığı kanaatine varılmıştır. Bu itibarla, anılan temel hak ve hürriyetleri, Anayasanın 13. maddesinde getirilen hukuki güvencelere ve kanunla sınırlama ilkesine aykırı olacak şekilde düzenleyen dava konusu Genelgede hukuka uyarlık görülmemiştir." Bkz.: "karararama.danistay.gov.tr", E.T.: 20 Ağustos 2025.

2. İDARENİN TAKDİR YETKİSİNİN HUKUKİ DAYANAKLARI

2.1. İdarenin Takdir Yetkisi ve Sınırları

2.1.1. İdarenin Takdir Yetkisinin Tanımlanması

Toplumsal ihtiyaçlar nedeniyle, idarenin gerçekleştirmesi gereken görevler zamanla artmaktadır. İdarenin hukuka bağlı kalması şaşmaz bir katedir. Lakin, bu süreçte oluşan bahse konu iki zorunluluk, niteliği gereği birbirine ters durumları meydana getirmektedir. İdarenin sorumluluk sahası temelini oluşturan işleri ivedi ve etkin biçimde gerçekleştirebilmesi adına hareket alanı serbestliği verilmesi mecbur iken temel hak ve özgürlükler ile yasalarda verilen haklara riayet etmenin de idarenin keyfi uygulamalarına engellemek açısından gereklilik kabul edilmektedir. İdari makama sağlanan takdir salahiyeti ile bunun bireysel hakları öncelenmesi amacıyla kısıtlanmasının yorumlanmasını içerdği için tespiti mevcuttur.⁸⁰

İdarenin gerçekleştireceği görev ve yükümlülükleri yerine getirmek hususunda takdir yetkisinin varlığı kabul edilmiş olmak ile birlikte idarenin keyfi ve layüsel hareketlerde bulunamayacağı tartışmasızdır. İdare, takdir yetkisini keyfi biçimde değil, söz konusu iş ve işleminde takdir hakkını hukuki biçimde kullanmak mecburiyetindedir.

Danıştay müteaddit kararlarında, “*idarenin takdir yetkisini nesnel ölçütler, kanunun amacı ve umum hizmetinin gereklerini önceler*” biçimde kullanılması gerektiğini belirtmektedir.⁸¹ Takdir yetkisinin kullanan idare keyfi biçimde hareket edemez, bu yetki iş ve işlemin amacına uygun sınırlarda hareket etme serbestliği sağlar. Takdir yetkisinin amacı, yasal idare prensibi ile kamu menfaati gözeterek burada iki dengeyi oluşturup hareket serbestisini uzlaştırmaktır.⁸² Doktrinde Gözler: İdarenin bir konuda karar verip vermeme ya da birden fazla seçenek içerisinde seçme hakkı olup bunu kullanmasını takdir yetkisi olarak tanımlamıştır.⁸³

⁸⁰M. Waline, ‘İdare Yargıcının İdari Tasarruflar Üzerindeki Denetiminin Kapsamı ve Sınırları (Çev.: K. Türkeş)’, *Danıştay Dergisi*, cilt: 6, sayı: 20-21, 1997, s. 103.

⁸¹T. B. Balta, *İdare Hukukuna Giriş*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi, Sevinç Matbaası, Ankara, 1970, s. 85.

⁸²H. Kalabalık, ‘İdare Hukukunda Takdir Yetkisi Kavramı ve Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması’, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 1, sayı: 2, 1997, s. 207; Ü. S. Üstün, *Türk Vergi Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisi*, Turhan Yayınları, Ankara 2007, s. 19.

⁸³K. Gözler ve G. Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, 26. Bs, Ekin Kitabevi, Bursa, 2024, s. 340.

Tarih boyunca toplumlar sınır tanımayan yetkiler verilen hükümdarların yetkilerini sınırlandırmak için mücadele etmiş, bu yetkilerini keyfi ve layüsel biçimde kullanmalarını sonlandırmak isteyip, uğraş vermiştir. Takdir yetkisi tanımının çağımızdaki kavramına geçmesi, yargı yolu denetimine tabi olması ve öngörülmesi zor dahi olsa belirlenmiş kaidelerinin mahfuz ettiğinin kabulü ve yetkide keyfiliğin engellenmesi de buradaki uğraşın sonucudur. İdarenin gücünü hukuka aykırı ve keyfi olarak göstermesini engellemek amacıyla yapılan girişimler idare hukukunun gelişimini sağlamıştır⁸⁴.

1982 Anayasası'nın 2. maddesi: *"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."* şeklindedir.⁸⁵ Hukuk devleti tanımı "Polis devleti" tanımının zıddı olup bu tanımlamaya tepki olarak savunulmuştur.⁸⁶ Polis devleti tanımından kastedilen, hukuka bağlı olmayan, hukuku yerle yeksan edip hukuku ayaklar altına alan devlet idaresi olarak tanımlanmasıdır.⁸⁷ Hukuk devleti tanımı, salt olarak "yasa devleti" yorumuna çıkmamaktadır. Hukuk kavramı, yasa tanımını aşan kapsamlı bir içeriğe sahiptir; bu doğrultuda hukuk devleti de kanun devletinin ötesinde ve üstünde bir anlayışı ifade eder. Hukuk devleti kavramından, hukuk güvenliği ve hukuki güven ortamının sağlanması; devletin hukuka bağlı hareket etmesi ve işlemlerinin yargı denetimine açık olması anlaşılmalıdır. Bu çerçevede, idarenin çeşitli hukuki kurallara uyması bir zorunluluk hâline gelir.⁸⁸

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, dönemin Milli Eğitim Bakanı aleyhine 2577 sayılı İYUK⁸⁹ 28. maddesinin 3. fıkrası uyarınca adli yargıda açılan tazminat davasında; *"Bireylerin devlete karşı güven duyabilmelerinin, maddi ve manevi*

⁸⁴Üstün, a.g.e., s.22.

⁸⁵18 Ekim 1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, md. 2: *Resmî Gazete*, 9 Kasım 1982 sayı: 17863, Bkz.: "www.anayasa.gov.tr" E.T.: 10 Nisan 2025.

⁸⁶R. Yazıcıoğlu, 'POLİS DEVLETİ', *AÜEHFD*, cilt: 3, sayı: 1, 1999, s. 16, E.T.: 10 Nisan 2025.

⁸⁷H. Kalabalık, *İdari Yargılama Usulü Hukuku*, Seçkin Yayınları, 18. Baskı, Ankara, 2025, s. 208.

⁸⁸E. Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, Ankara, 2025, s. 123; Balta, a.g.e., s.103-104; Üstün, a.g.e., s. 22.

⁸⁹6 Ocak 1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, *Resmî Gazete*, 20 Ocak 1982, sayı: 17580, E.T.:10 Nisan 2025.

varlıklarını serbest, korkusuz biçimde geliştirebilmelerinin, mutlaka hukuk güvenliğinin sağlandığı bir sistem içinde olanaklı” olduğunu değerlendirmiştir.⁹⁰

Anayasa Mahkemesi, hukuk devleti tanımını; birey haklarına riayet eden, bireysel temel haklarını önceleyen adaletli bir hukuk düzeni oluşturan ve bunu sürdürmeyi kendisine temel görev sayan, işlem ve eylemleri yargı denetimine açık bir devlet anlayışı olarak tanımlamıştır.⁹¹

Takdir yetkisi, hukuka bağlı idare ilkesinin bir istisnası mahiyetinde değildir.⁹² Danıştay, bir ilamında takdir yetkisi açısından mevzuat olmayan alanlarda hareket serbestliği görüşünü vurgulamıştır.⁹³ Takdir yetkisinin mevzuatta bir tanımlaması yoktur.⁹⁴ İdarenin fonksiyonel temel zorunluğu olan idarenin ammeye en faydalı seçeneği tercih etmesi gerekliliği esasında takdir yetkisinin olmadığı görüşünde olanlar vardır.⁹⁵ Takdir yetkisi özünde çözüme ulaşmak adına doğru seçeneği yapmak demektir. Bu açıdan, takdir yetkisi ifadesinin karşılığı, kanunun cevaz verdiği haklar uyarınca, seçenekler arasında idarenin görüşü doğrultusunda hukuka uyarlı olarak tercihte bulunması olarak tanımlanabilir.⁹⁶ İdareye tanınan takdir yetkisinin az ama öz tanımını yapan Michoud tanımında; bir hukuk normunda, idarenin davranışı ve içeriği bulunmuyor ve idarenin sınırsız davranma seçeneği bulunmadığında idarenin takdir yetkisi olduğu ifade etmiştir.⁹⁷ Doktrinde takdir salahiyeti ile belirli olmayan hukuki tanımlar idareye sağladığı rahatlık ve serbestliği ortak ele alındığı dönemler olmuştur.⁹⁸ Lakin, ilk aşamasında işlemin iki farklı unsurlarında geçmektedir. Belirsiz

⁹⁰YHGK, 2013/4-1553 E., 2015/11, T.14 Ocak 2015, Bkz.: “www.yargitay.gov.tr” E.T.: 10 Mart 2025.

⁹¹AYM 25 Mayıs 1976 tarih ve E.1976/1, K.1976/28, AMKD, S. 14, s. 189; Ayrıca bkz.: R. Çağlayan, ‘Anayasa Mahkemesi Kararlarında Hukuk Devleti İlkesi’, *AÜEHFD*, cilt 2, sayı: 1, 75. Yıl Armağanı, Erzincan 1998, s. 41.

⁹²Y. Aliefendioğlu, ‘Hukuk-Hukukun Üstünlüğü-Hukuk Devleti’, *Ankara Barosu Dergisi*, cilt:1 sayı:2, 2001, s. 32.

⁹³Danıştay 5. Dairesi, 26 Mart 1970, E.1969/4331, K.1970/1004. “Kamu hizmetlerini düzenleyen hukuk kurallarının, bu hizmetleri bütün ayrıntıları ile gereği gibi düzenlemesi mümkün bulunmayan durumlarda, idarelere hukuk kuralları içinde bir hareket serbestisi tanınması zorunludur. Bu serbestinin idarenin hukuka bağlılığına istisna teşkil etmeyeceği” Bkz.: G. Ersan, ‘İdarenin Takdir Yetkisi ve Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi’, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008 s.6.

⁹⁴Y. Yayla, *İdare Hukuku*, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 77.

⁹⁵Gözler ve Kaplan, a.g.e., s. 340.

⁹⁶R. C. Derdiman, *Türkiye İdaresinin Hukuksal Yönü ve Yapısı*, Alfa Kitabevi, Bursa, 2003, s. 121.

⁹⁷İ. Giritli, T. Bilgen, T. Akgüner ve K. Berk, *İdare Hukuku*, Der Yayınları 2013, s.126.

⁹⁸J.G. Erdem, ‘Türk ve Alman İdare Hukuku Öğretilerinde Belirsiz Hukuki Kavramlar’, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 10, sayı: 1 Haziran 2019, s. 62, Bkz.:“https://doi.org/10.21492/inuhfd.525620”, E.T.: 10 Nisan 2025.

hukuki kavram işlemin sebep açısından, takdir yetkisi idare işleminin konu unsurundaki seçim serbestliğini tanımlar.⁹⁹

2.1.2. İdarenin Takdir Yetkisinin Nedenleri ve Kullanım Alanları

İdarenin takdir yetkisi bulunması ile bu yetkinin tanınmasının zorunluluğu açısından öğretide konsensus oluşmuştur. Günday, idarinin hizmet ve hareket alanı zamanla yoğunlaşması, beceri ve uzmanlığa yönelen modernleşme sürecindeki ülkelerde, idarenin faaliyetlerinin sınırları belirgin bir alanda serbest olmasının mecbur olduğunu açıklamış, Balta ise, her toplum için gereklilik olarak değerlendirilmiştir.¹⁰⁰ Gözler, kamu faydasının sağlanması için zorunlu olduğunu savunmuştur.¹⁰¹ Muhtelif ihtiyaçlara muhatap olan idareye belirli alanlarda takdir hakkının tanınması zorunludur. Zorunluluk doktrinde genel olarak kabul görmüştür.¹⁰² İdare takdir salahiyeti, yürütme-idare fonksiyonu doğasının neticesidir.¹⁰³ İdarenin işi, yargı mercilerinin görev tanımı gibi salt olarak hukuksal değildir. İdare toplumsal maddi ve manevi ihtiyaçların karşılamak ile yükümlüdür. Hukuk idare açısından genellikle tek olarak düzenleyici değil, salt olarak çevreleyicidir. Bu nedenler ile idarenin takdir yetkisini zorunlu kılmaktadır.¹⁰⁴ Uygulamada tüm kuralları belirleyen bir rol oynamaktadır.¹⁰⁵

İdareye takdir hakkının tanınması kaçınılmazdır.¹⁰⁶ Takdir yetkisi tanınması zorunlu ve yararlı bir gerekliliktir.¹⁰⁷ Kanun koyucunun idareye takdir yetkisi tanımadığı bir sistemde, kanun koyucunun çıkartacağı kanunların uygulanması imkânsız hale gelir. Ayrıca, idarenin gerçekleştirmek zorunda olduğu icraatlar olsa

⁹⁹Erdem, a.g.m., s. 63.

¹⁰⁰M. Çınar, 'Türk Hukuku'nda İdarenin Takdir Yetkisi ve Denetimi', Yüksek Lisans Tezi, *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2018, s. 5-8.

¹⁰¹Günday, *İdare Hukuku*, s. 44; Kalabalık, a.g.m., s. 206; Balta, a.g.e., s. 135; Gözler, *İdare Hukuku* s. 825.

¹⁰²K. G. Balkar, 'İdarenin Takdir Salahiyetine Dair Devlet Şurası Dava Daireleri Umumi Heyetinin Bir Prensipten Kararı', *Ankara Barosu Dergisi* 1959, sayı: 4-5, s. 214.

¹⁰³Y. Yayla, *İdare Hukuku*, 2. Bs, Beta Yayınları 2010, s. 77.

¹⁰⁴Balta, a.g.e. s. 48.

¹⁰⁵Kalabalık, a.g.m., s. 207.

¹⁰⁶R.J. Fesler ve D. F. Ketti, 'The Politics of Administrative Process', *Chatham House Publishers*, New Jersey 1991, 321. Bkz.: "https://archive.org/details/politicsofadmin00fesl" E.T.: 20 Ağustos 2025.

¹⁰⁷Kalabalık, a.g.m. s. 206.

dahi, bağı yetki ile kısıtlanmış olması hasebiyle gerçekleştirmesi gereken işlemleri yapamayacaktır.¹⁰⁸

İdari görev ve faaliyetler açısından görülen benzer vakalarda, nesnel kararlar verip hizmetin gerektirdiği ahenk ve uyumun olması zorunludur. Lakin, faaliyet alanı ve olanakları büyük olan idarenin, karşısına çıkan her yeni vakada emsal vakalarda aldığı kararların uygulanmasıyla çözebilmesi her daim mümkün olmaz. Böyle bir vaziyette idare, mevzuat hükümleri ve kişinin temel hak ve özgürlüklerine aykırı olamayacak biçimde, meseleyi ele alması ve incelemesi neticesinde takdir yetkisini kullanacaktır.¹⁰⁹

Takdir hakkını zorunlu kılan temel bir neden de kamu hizmetindeki çeşitli bilimsel ve teknik durumlardır. Hizmeti oluşturan hukuki temellerin, ayrı uzmanlık özelliğini karşılayan ve teknik niteliklere sahip kamusal hizmet verilmesini tüm ince ayrıntıları ile düzenlemesi mümkün olmamaktadır.¹¹⁰ Nitekim, önemli olan idarenin değişen vaziyete uyum sağlamasına ve bu noktada gelişmesine engel olmayıp yararlı olmasıdır.¹¹¹ İdarenin bağı yetki kısıtlaması içerisinde sıkıştırılması ilerlemeye açık değildir. Bu nedenle bilimsel ve ihtisas gerektiren alanlarda takdir yetkisi tanınması performans ve verimlilik için gereklidir. Sınırsız takdir hakkının tanındığı yetki ve tam olarak bağı yetki açısından her ikisi de hukuka ve hakkaniyete uygun olmayan kararlara, keyfi ve layüsel hareket etmeye neden olmaktadır. Karatepe, otuz dört sene önce yayımladığı ve takdir yetkisini incelediği makalesinde, yetkinin ne biçimde kullanılması açısından “*kamu yararı, kamu düzeni, kamu güveni ve hizmetin gerekleri vb.*” formlara mesnet olması neticesinde geniş biçimde; idarenin yorumu veya baskın görüşü yansıtması nedeniyle idareye bağı yetki veya takdir yetkisi verileceğini savunmaktadır.¹¹²

¹⁰⁸M. Günday, ‘İdarenin Takdir Yetkisi’, Doçentlik Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 1982, s. 11; C. Yüksek, ‘Kamu İhalelerinden Yasaklanma Yaptırımında Ölçülülük İlkesi’, *Terazi Hukuk Dergisi*, cilt: 10, sayı: 106, Seçkin, Haziran 2015, s. 35.

¹⁰⁹Ş. Karatepe, ‘İdarenin Takdir Yetkisi’, *Türk İdare Dergisi*, cilt: 63, sayı: 392, 1991, s. 64.

¹¹⁰Derdiman, a.g.e., s.122.; Kalabalık, a.g.m., s.261-262.

¹¹¹Günday, a.g.e., s. 9-10

¹¹²Karatape, a.g.m., s.74.

2.1.3. İdarenin Takdir Yetkisine İlişkin Danıştay Görüşü

1982 Anayasası'nın ikinci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi uyarınca, idarenin takdir yetkisi yargı denetimine açıktır. Danıştay 8. Dairesi verdiği bir yürütmeyi durdurma kararında objektif sebep değerlendirmesi yapmıştır.¹¹³

İdarenin hukuka uygun biçimde hareket etmesi sağlanarak hukuk düzeni korunmaktadır. Lakin, yargısal denetim tesis edilen idari işlemin “hukuka uygunluğu” ile kısıtlı olup, “yerindelik” denetimi yolu Anayasa'nın 125. maddesi ve 2577 sayılı İYUK 2. maddesi gereğince mümkün değildir. Ayrıca, Anayasa'nın 125/4. maddesi, İYUK 2. maddesinin 2. fıkrasında ise yerindelik yasağına vurgu yapılmıştır.¹¹⁴ İlgili kanun hükümleri gereğince takdir yetkisinin hukukilik sınırı çerçevesinde kullanılması gerekmektedir.

Danıştay 5. Dairesi, idareye tanınan takdir yetkisinin kesin olmayıp kamu yararı ve idarenin hizmet işleyişinin gerekleri ile sınırlamıştır. Benzer biçimde Danıştay 5. Dairesi başka bir ilamında takdir yetkisinin, kamu yararı ve hizmet gereklerine dikkat edilmeden kullanılması işlemin iptali sonucunu getireceğine karar vermiştir.¹¹⁵ Benzer biçimde Danıştay 5. Dairesi müteakip yıllardaki eski tarihli ilamında naklen başka birime atama işleminde takdir hakkının, hizmetin ihtiyaçları ve kamu yararı ilkelerine uygun olması gerektiğini belirtmektedir. Kamu yararı ve hizmet gerekleri açısından gerekli ve yeterli olacak neden ve somut vakaya uygun olmayan nakil işleminin iptali yoluna gitmiştir.¹¹⁶

İdare, hukuki normların belirlediği sınırlamalar içerisinde maddi bilgi ve belgelere dayanan işlemlerini gerekçelere dayandırarak takdir yetkisini kullanmak zorundadır. Danıştay 11. Dairesi ilamında; “sözleşme ücreti belirleme konusunda,

¹¹³Danıştay 8. Dairesi, 15 Ocak 2010, E.:2009/8191 sayılı Y.D. ilamı: “Bu bağlamda, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak, idareler bireysel ya da düzenleyici işlemler tesis ederken sınırsız bir takdir yetkisine sahip olmayıp, bu takdir yetkisini hukuka, kamu yararına ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanmalıdırlar. Bu işlemlerin hukuka uygunluklarının yargı mercileri tarafından denetlenmesi sırasında ise, idareyi işlem yapmaya iten sebep de irdelenecek ve takdir yetkisinin belirtilen sınırlar içinde kullanılıp kullanılmadığı resen göz önünde bulundurulacaktır. Bu itibarla, idare hukukunda işlemlerin objektif bir sebebe dayanacağı kuşkusuzdur.” Bkz.: ‘danistay.gov.tr’ E.T.: 15 Nisan 2025.

¹¹⁴6 Ocak 1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, md. 2/2, Bkz.: ‘www.mevzuat.gov.tr’ E.T.: 10 Nisan 2025.

¹¹⁵Danıştay 5. Dairesi, E.1974/5839 ve K.1974/6813, Bkz.: ‘www.danistay.gov.tr’ E.T.: 15 Nisan 2025.

¹¹⁶Danıştay 5. Dairesi, E.1975/3941 ve K.1976/2013, Bkz.: “www.danistay.gov.tr” E.T.: 15 Nisan 2025.

tavan ve taban ücret arasında tercih yapma açısından idareye takdir yetkisi tanınmış ise de bu belirleme sürçendeki takdir yetkisinin, anayasal eşitlik ilkesine uygun olarak objektif biçimde kullanılması gerekmekte olup; objektif olma kıstasına dayanmayan ve benzer durumda olan işçi için hakkaniyete aykırı düşük ücret ödenmesinin idarenin takdir hatası” olduğunu değerlendirmiştir.¹¹⁷

Bahse konu içtihat, takdir yetkisi kullanılırken Anayasamızın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik normu dikkate alınarak, nesnel ölçütler uyarınca hüküm oluşturulması görüşündedir. Ayrıca, idarenin takdir hakkı ile tesis ettiği idari işlemlerde bu yetkisini layüsel nitelikte kullanamayacağını göstermektedir. Danıştay 8. Dairesi, idarelerin işlemlerinde Anayasa ve kanunlarda gösterilen alanlar içerisinde takdir yetkisi bulunduğu bu takdir açısından, layüsel olmayı böyle bir keyfiliği kabul etmeyip kamu menfaati ve hizmet ihtiyaçlarına uygun olmasının zorunlu olduğu, Tıp biliminin birey hayatını doğrudan etkilediği, düzenlemenin idarenin salahiyeti ile takdir hakkı vb. ile açıklanmasının mümkün olmadığını, yeni düzenleme ihdas edilmesi gerektiren bilimsel vaka ve gerekçenin de gösterilmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir. Aksi taktirde, idare sahip olduğu yetkiyi keyfi olarak kullandığının anlaşılacağını belirtmiştir.¹¹⁸

Danıştay, kamu idaresinin hizmetlerini düzenleyen hukuki normların bütün ayrıntıları ve gerekleri uyarınca düzenlemesi mümkün olmayan durumlarda, idareler hukuk normlarının izin verdiği alan içerisinde takdir marjı tanınmasının zorunlu olduğu yönündedir.¹¹⁹ Serbestliğin idarelere hukuka bağlı idare kavramına aykırı olma hakkı vermediğini, hukuki sınırlar içinde idareye takdir yetkisi tanınması zorunluluğu kabul edilmiştir.¹²⁰ Bahse konu yıllarda, 1961 Anayasa hazırlık sürecinde öngörülen değişiklik açısından Danıştay, takdir hakkı ve yetkisi açısından görüşlerini ifade etmiştir.¹²¹ Nitekim, Danıştay, ihtilaf olan bir idare işlemini amme yararı, kamu hizmeti gerekleri açısından değerlendirmenin uygunluğunun takdirinin idarenin keyfiliğine cevaz vermeyeceğini, buradaki zaruretlerin geçerliliğinin tespitinin yargı

¹¹⁷Danıştay 11. Dairesi, 24 Ocak 2007, E.2004/5815, K.2007/461, Bkz.: “www.danistay.gov.tr” E.T.:15 Nisan 2025.

¹¹⁸Danıştay 8. Dairesi, 5 Haziran 2020, E.2009/7827, Bkz.: ‘www.danistay.gov.tr’, E.T.: 15 Nisan 2025.

¹¹⁹Günday, a.g.e, s. 9-10.

¹²⁰Danıştay 5. Dairesi, E.1969/4331, K.1970/1004, Bkz.:‘karararama.danistay.gov.tr’ 15 Nisan 2025.

¹²¹Tuncay, a.g.e, s. 138-144.

organlarına bırakılması gerektiği görüşündedir.¹²² Ayrıca, Danıştay, yasada idari işlemin nedeninin detaylı biçimde tarif ettiği dayanağın idarenin perspektifine göre sebep unsuru açısından içini doldurması halinde yargı denetimi kapsamı dışına çıkartamayacağını değerlendirmiştir.¹²³

1971 Anayasa değişikliği sonrasında Danıştay, içtihatlarında farklılaşma neticesinde; yönetsel eylem ve işlem özelliğinde hüküm verilemeyeceği yönündeki vurgusu bariz olarak görülmektedir. Bahse konu içtihatla Danıştay yerindelik yasağının denetimi açısından; yönetimin nesnel değerlendirmesi olanağı bulunmayan işleyiş zorlukları ya da hukuksal sınırlar içindeki seçeneklerden birine karışılmasının yerindelik denetimi olduğunu belirtmiştir.¹²⁴ 1971 senesinden 1982 Anayasa değişikliği zamanına kadar içtihatlarda en fazla dayanak yokluğu, gayeye aykırılık, kanunun amacı, yetkide saptırma, keyfi olma ve eşitlik ilkesi gibi temel normları, kamu görevinin icapları ile tarafsızlık kriterlerini referans almıştır.¹²⁵

1982 Anayasası ile Danıştay, yargı yolu denetimi bakımından açık hata ölçütünü referans almış, ölçüt gelişimi yerindelik yasağı ile aynı çizgide gelişme göstermektedir.¹²⁶ Nitekim, içtihatlarda düzenli olarak idari işlemin mesnedi üzerinde kalınmış olup, 1982 değişikliği öncesinden ayrı olarak, maksat unsuru yönündeki denetim yerine, daha açık ve objektif denetleme kabiliyeti olan işlemin sebep unsuru noktasında değerlendirme ve denetim referans alınmıştır.¹²⁷

1982 Anayasası'nda tartışmanın merkezinde yerindelik yasağı vardır. Danıştay, yerindelik yasağına vurgu yapmış, gerçekleştirilen anayasal değişiklik nedeniyle denetim açısından takdir yetkisini yok sayan nitelikte bakmadığını ayrıca açıklama gereğini görmüştür. Nitekim, Danıştay, 2577 sayılı İYUK 2. maddesinin ilk ve ikinci fıkra hükümlerini referans alınmış olup ertesinde, Anayasa'nın 125.

¹²²Danıştay 12. Dairesi, E. 2017/4, K. 2019/7806, Bkz.: "www.danistay.gov.tr" E.T.: 2 Eylül 2025.

¹²³H. A. Tuncay, *İdare Hukuku ve İdari Yargının Bazı Sorunları*, Danıştay Yayınları, sayı: 14, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1972, s. 143.

¹²⁴Danıştay 8. Dairesi, 24 Eylül 1987, E.1986/683, K.1987/371 Bkz.: "karararama.danistay.gov.tr", E.T.:15 Nisan 2025.

¹²⁵S. Yokuş, 'Yönetsel Yargının Takdir Yetkisi Üzerindeki Denetiminin Kapsamı ve Sınırları', *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt: 72, sayı: 4, 1998, s. 326-327.

¹²⁶Tuncay, a.g.e., s. 145.

¹²⁷Yokuş, a.g.m., s. 327-328.

maddesindeki; idari mercilerin yaptıkları her türlü işlem ve eylemlerine karşı yargısal denetim yolunun açık olduğu hükmü vurgulanmıştır.¹²⁸

Danıştay içtihatlarında, 1971 yılı düzenlemesinin İYUK değişikliği ile 1982 Anayasası'ndaki 125. maddenin takdir yetkisi denetimine kısıtlama gayesi olduğunu göstermektedir.¹²⁹ Lakin, bu sınırlamalar karşısında Danıştay içtihatları açısından doktrinde farklı görüşler vardır. İlk görüşe göre; Danıştay, kurallarla getirilmek istenen sınırlamayı zamanla kabul edip yorumladığı savunulmuştur.¹³⁰ Gökova davası çevre hukuku açısından takdir yetkisi denetiminde önemli bir referans olmuştur.¹³¹ Diğer görüşteki hukukçular içtihat ve uygulamaların esas açısından bir farklılık oluşturmadığını savunmaktadır.¹³²

2.1.4. Bağlı Yetki – Takdir Yetkisi Ayrımı

Kamunun uhdesindeki yetki, başlıca takdir salahiyeti ile bağlı yetki biçiminde iki noktada toplanmaktadır.¹³³ İdare işlem tesis ettiği ya da görevlerinde muhatap olduğu belirli durumlara karşı gerçekleştireceği işlemin bahsi ve nedeni, yetkiyi kullanacak mercinin görev ve yetkilerini belirleyen kanunda açıkça tanımlanmış ise, diğer bir ifade ile idarenin yasa hükmünü gerçekleştirmek haricinde başka bir hareket alanı olmadığında bağlı yetki vardır.¹³⁴ Nitekim, idarenin belirli durumlarda tercihlerde bulunma serbestliğine sahip olduğunda takdir yetkisi söz konusudur.¹³⁵

İdari sistemi oluşturan hukuk normlarının, görevlerinin bütün ayrıntılarının baştan belirli hale getirmesi kuramsal nitelikte mümkün olsa da pratikte kabil

¹²⁸Danıştay 5. Dairesi, 23 Ekim 1986, E.1985/596, K.1986/1084, Bkz.: 'karararama.danistay.gov.tr' E.T.: 20 Nisan 2025.

¹²⁹Tuncay, a.g.e., s. 145.

¹³⁰T. Akıllıoğlu, 'Yönetmelik Yargı ve Denetimin Etkinliği', *Amme İdaresi Dergisi*, cilt: 23, sayı: 1, 1990, s. 9.

¹³¹T. Akıllıoğlu, T., 'Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve İdare Mahkemesi Kararlarından Seçmeler: Gökova Kararı', *Amme İdaresi Dergisi*, cilt: 19, sayı: 3, Eylül 1986, s. 159.

¹³²L. Duran, 'İdari İşlem Niteliğinde Yargı Kararıyla Vergi Davalarının Çözümü II', *Amme İdaresi Dergisi*, cilt: 20, sayı: 4, 1987, s. 70.

¹³³Çınar, a.g.t., s.11.

¹³⁴Tuncay, a.g.e., s. 148.

¹³⁵Karatepe, a.g.m., s. 69.

olmadığı¹³⁶görülmektedir. İdare, türlü türlü ve benzemez ihtiyaçlara, kamu yönetiminin sürekliliği ilkesini zedelemekten cevaplamak mecburiyetindedir.¹³⁷

Ayrıca, bağlı yetki kullanırken de yapılacak işlemin niteliğine göz önünde bulundurularak işleme başlayacağı süreyi belirleme genişliğine sahiptir, bir işlemi gerçekleştirirken bağlı yetki ve takdir yetkisini birlikte kullanabilir.¹³⁸ Nitekim, kamu yararı haricindeki amaç unsuru ile idari işlem tesis edilmesi kabul edilmediğinden, kanun lafzında özel amacın sarıh biçimde belirtilmiş olsa dahi, her idari işlemin amaç unsuru açısından bir ölçüde bağlı yetki gösterir.¹³⁹

Ayrıca, tamamen takdiri idari tasarrufların olamayacağını savunanlar da mevcuttur.¹⁴⁰ Kaide olarak, idari işlemdeki yetkili olma, şekil, usul ve amaç öğelerinde takdir yetkisi olmadığı yaygın kabuldür.¹⁴¹ Öncelikle, yetki öğesinin, umumi nizama ait olup sarıh biçimde öngörüldüğü için, takdir yetkisine dahil değildir.¹⁴² Şekil unsuru ile usul esasları öngörüldüğünde, hukuki güvenlik açısından yönetilen bireylerin temel hak ve özgürlüklerini etkilemesinde bağlı olarak, takdir yetkisi söz konusu değildir. İdarinin iş ve işlemlerini salt ve ana maksadının kamu yararı gerçekleştirilmesi halinde dahi maksat öğesinde takdir yetkisi kullanılamayacağını göstermektedir.¹⁴³ Bağlı yetki açısından, belirlenmiş şart ve vaziyetlerin gerçekleşmesi neticesinde idarenin gerçekleştirmek mecburiyetinde olduğu eylem ve işlemle mevzuatta öngörüldüğü için konu ve sebep unsurlarında birliktelik mevcuttur.¹⁴⁴

Nitekim idare, işlemin sebebi belirgin olduğu zaman, mevzuatta öngörülmüş olan yükümlüğü başka bir tanım ile konuyu yerine getirmek zorundadır.¹⁴⁵ İdarenin takdir yetkisi mevcut olduğunda, işlemin yerindelik durumunu bizzat tespit etme

¹³⁶Tuncay, a.g.e., s. 149.

¹³⁷Çınar, a.g.t., s.12.

¹³⁸S. S. Onar, İdare Hukukunun Umumi Esasları, Akgün Matbaası, İstanbul, cilt: 1, 1962, s. 421.

¹³⁹Karatepe, a.g.m, s. 69.

¹⁴⁰Y. Yayla, “İdarenin Takdir Yetkisi”, *İÜHFM*, cilt: 30, sayı: 1-2, 1964, s 202.

¹⁴¹Günday, “İdarenin Takdir Yetkisi”, s. 296.

¹⁴²Çınar, a.g.t., s.11.

¹⁴³E. E. Atay, *İdare Hukuku*, Turhan Yayınları, Ankara 2024, 10. Baskı, s. 403-404, E. Alpar, ‘Yönetimin Hareket Serbestisi Alanının Yargısal Denetimi ve Sınırları’, *Danıştay Yayınları*, sayı: 52, Danıştay Matbaası, Ankara 1990 s 28; A. Ş. Gözübüyük, *Yönetmelik Yargısı*, 37. Bs, Turhan Kitabevi, Ankara 2017, s. 241.

¹⁴⁴Tuncay, a.g.e, s. 150.

¹⁴⁵E. Alpar, ‘Yönetimin Karar Almada Takdir Yetkisi’, Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan, *Polis Dergisi*, cilt: 9, sayı: 36, 2003, s. 169.

yetkisi mevcut iken, bağı yetki açısından yerindelik hukuk normları ile tanımlanmıştır.¹⁴⁶ Bağı yetki varlığında hukuksal normlar, belirli durumların mevcudiyeti durumunda idarece gerçekleştirmesi gereken işlem ve eylemleri tanımlamış, bu nedenle işlemin yerindeliliğini, söz konusu kuralları oluşturanlar tarafından belirlenmiş durumdadır.¹⁴⁷ İdare, bu kurallara mecburen uyması gerekir.¹⁴⁸ Bağı yetki ve takdir yetkisi farkının ayrılmasının zorluğu dışında, bağı yetkinin kesin olarak varlığının belirlenmesi her daim net değildir.¹⁴⁹ Her idari işlem açısından kararın niteliğine göre bir değerlendirme şarttır. Nitekim, geçersiz iptal sebeplerinin uygulamada yaygın hale gelmesi, idarenin mevzuata uymaktan kaçınmasını sürekli hale getirmesine nedeni olup, bu tip alışkanlıklardan kaçınılması gerekir.¹⁵⁰

Neticeten, bahse konu iki yetkiyi ayırmak açısından idarenin zorlandığı görülse de bu ayrımın idarenin işlem ya da eylemlerinin yargısal denetiminin etkin olarak yapılabilmesi konu unsuruyla değerlendirilmelidir. Bu nedenle takdir yetkisinin geçerli tanımlandığı durumlarda yerindelik yasaktır. Bu açıdan, idari yargı makamlarının salt idari işlemdeki amaç ögesi bakımından, amme faydası ve amme hizmeti ihtiyaçlarının hukuka uygunluğunun değerlendirmesini yapabilirler. Yargılama makamları, idarenin takdir hakkı ve yetkisinin vaziyetlerde salt yukarıda belirtilen istikamet üzerine idareyi denetime tabi tutarken, bağı yetki olduğunda ise, daha büyük denetleme durumu mevcuttur.¹⁵¹

2.2. Takdir Yetkisinin Hukuki Niteliği ve Sınırları

2.2.1. Takdir Yetkisinin Hukuki Niteliği

İdareye tanınan takdir yetkisi, idareye belirli durumlarda farklı seçenekler arasında karar verme serbestliği tanıyan hukuki serbestlik halidir.¹⁵² Bu yetki, idarenin

¹⁴⁶N. Alan, 'Konu Unsuru Bakımından Takdir Yetkisi ve Kanuna Aykırılık', *İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler I, Danıştay Yayınları*, Ankara 1976. s. 335.

¹⁴⁷Onar, a.g.e., s. 420.

¹⁴⁸Alpar, a.g.m., s.169.

¹⁴⁹Onar, a.g.e., s. 421.

¹⁵⁰Tuncay, a.g.e., s. 150.

¹⁵¹Onar, a.g.e., s. 421.

¹⁵²Günday, *İdare Hukuku*, s. 119., Gözler, *İdare Hukuku*, s.450, Duran, '*İdare Hukuku Ders Notları*' İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982, s. 215.

kamu hizmetinin gerekliliklerini ve kamu yararını önceleyerek hareket etmesini gerektirir. Lakin, bahsettiğimiz mutlak bir serbestlik değildir; aksine, hukuka bağlı idare prensibi ile nesnel ve objektif olarak değerlendirme esaslarına dayanması şarttır. İdari işlemin unsurlarından sebep ve konu, genellikle takdir yetkisinin kullanıldığı alanlardır.¹⁵³

2.2.2. Takdir Yetkisinin Sınırları

Takdir yetkisi, hukukilik, eşitlik, ölçülü olmak üzere denetimi yapan yargı olmak üzere temel ilkelerle sınırlandırılmıştır. Sınırlandırma keyfî kararların önüne geçilme ve kamusal gücü kullanan idarenin hesap verebilir hale gelmesini sağlar.¹⁵⁴

2.3. Yargı Denetiminde Takdir Yetkisi

İdarenin takdir yetkisi, yargı denetimi ile değerlendirilmektedir. Yargı organları, idari işlemin yerindeliğini değil, hukuka uygunluğunu denetler. Bu bağlamda, takdir yetkisi, idari yargı tarafından tamamen serbest bir alan değildir. Danıştay, birçok içtihadında, idarenin takdir salâhiyetini umum faydası ve görev zorunlulukları doğrultusunda kullanmadığı durumlarda işlemin iptal edilebileceğini belirtmiştir.¹⁵⁵ Danıştay 13. Dairesi güncel bir içtihadında; “*idarelere takdir yetkisi tanınmakla birlikte, bu takdir yetkisi mutlak ve sınırsız bir yetki niteliğinde olmadığından, takdir yetkisinin anılan Kanun'un temel ilkelerine uygun şekilde, kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilerek kullanılması ve maddi vakanın nitelikleri dikkate alınarak hüküm kurulması*” olarak nitelendirilmiştir.¹⁵⁶ Danıştay 11. Dairesi'nin sözleşmeli personel için ücret belirleme açısından bakan makamına takdir yetkisi tanınmasında “*nesnel bir ölçüte dayanmaksızın aynı durumda olan personele farklı*

¹⁵³Çınar, a.g.t. s. 50.

¹⁵⁴Günday, *İdare Hukuku* s. 123, Gözler, *İdare Hukuku* s. 356.

¹⁵⁵Günday, *İdare Hukuku* s. 162–163; Yıldırım ve Çakır, *İdare Hukuku-İdari Yargı Ders Notları*, s. 213; K. Gözler ve G. Kaplan, a.g.e., s. 498.

¹⁵⁶ Danıştay 13. Dairesi, 25 Şubat 2025, E.2024/3454 K.2025/943, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T.: 1 Mayıs 2025.

uygulamaların yapılmasının takdir hatası oluşturacağı tespiti yaparak Anayasa'nın eşitlik ilkesini atıf yaparak takdir hatası olarak tanımladığı görülmektedir.¹⁵⁷

Nitekim, Danıştay 13. Daire bir ilamında; salt takdir yetkisinden bahisle kanunda tanımlı üst sınırdan para cezası verilmesine konu davada kurul tarafından kesilen idari para cezasında hukuka uyarlık bulunmadığını belirleyen İdare Mahkemesi kararının istinaf incelemesinde reddedilmesi üzerine, temyiz incelemesinde kesin olarak bozulmasına karar vermiştir.¹⁵⁸ Danıştay 8. Daire bir ilamında, takdir yetkisinin, esas hedefinin görevlerinde umum çıkarını gözetmesi gereken idarenin bir alanda karar verip vermeme veya karar kurmakta en az iki seçenekte tercih yapabilmesinin sağladığı serbesti olarak tanımlanmaktadır. Lakin, takdir salahiyyetinin, serbestçe kullanılabilir bir keyfiyeti ifade etmeyip, kamu yararı ve hizmet gerekleri açısından hukukilik ilkesine uygun mesnetlere dayanması gerektiği, takdir yetkisinin hukukilik, amme yararı ve görevin icaplarına elverişli olup olmadığının tespiti ise takdir yetkisinin yargısal denetimini tarif etmektedir. Bahse konu ilamda İdarenin dava hususundaki işleme ilişkin ve davanın genelindeki tüm savunmaları ile temyiz başvurusunda tesis edilmesine yönelik haklı bir sebep ortaya konulamadığından, salt takdir yetkisine dayalı olarak ve hiçbir somut gerekçe gösterilmeden tesis edilen maden arama ruhsatı talebinin reddedilmesi işleminde hukuka uyarlık olmadığı tespiti yaparak Bölge İdare Mahkemesi içtihadını onamıştır.¹⁵⁹

Danıştay 10. Dairesi, yapılan güvenlik soruşturması ile arşiv araştırması sonucunda, soruşturmasının olumlu olmadığından referans ile Valilik İl Özel Güvenlik Komisyonu kararıyla, özel güvenlik kimliği ve işyerinde görev yapmasına ilişkin izin verilmesi talebinin reddi üzerine açılan davaların reddine ilişkin temyiz başvurusunu kabul eden güncel ilamlarında;¹⁶⁰ tespit ve gerekçeleri sıralayarak Anayasa

¹⁵⁷Danıştay 11. Dairesi, 24 Ocak 2007, E.2004/5815 K. 2007/461, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T.: 1 Mayıs 2025.

¹⁵⁸Danıştay 13. Dairesi, 25 Aralık 2024, E.2020/1278, K.2024/5859, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr” E.T.: 1 Mayıs 2025.

¹⁵⁹Danıştay 8. Dairesi, 4 Aralık 2024, E.2024/5496, K.2024/6176, Bkz.: “https://karararama.danistay.gov.tr” E.T.: 1 Mayıs 2025.

¹⁶⁰Danıştay 10. Dairesi, 3 Aralık 2024, E.2021/3960, K.2024/5727, E.2022/2994, K.2024/5728 ve E.2021/7442, K.2024/5015, Bkz.: “https://karararama.danistay.gov.tr”, E.T.: 2 Mayıs 2025.

Mahkemesi'nin 24 Temmuz 2019 tarih ve E:2018/73, K:2019/65 sayılı soyut norm denetimi üzerine verilen iptal kararına atıf yapıldığı görülmektedir.¹⁶¹

Danıştay 12. Dairesi, iki sene hizmet müddeti uzatıldıktan sonra emekli edilmesi hususunda 1. sınıf polis şefine ilişkin idarenin takdir yetkisinin olduğunu tespit etmiş. Bu yetkinin ölçsüzlüğü izin veremediği hatırlatılıp, mevzuattaki 1. sınıf polis müdürlüğü rütbesinin bekleyiş zamanını 6 sene dolduran polis şeflerinin çalışma mühletleri 2 yıl uzatılması ertesinde tekrar uzatılmayarak resen emeklilikte takdir yetkisini umumun yararı amacına aykırı ve hizmet icaplarına ilişkin subjektif sebeplerle kullanıldığına yönelik haklı ve kabul edilebilir bir tespitin bulunmadığı, polis şeflerinin emekliye sevk edileceğinin tespitinde kurumun mahkeme kararı neticesinde zorlanamayacağını, mevzuattaki mevcut polis şefi miktarının sınırlı miktardaki personele indirgemek gayesi ile hareket eden idarenin takdir yetkisinin olduğuna karar vermiştir.¹⁶² Nitekim, aynı dairenin oy çokluğu ile verdiği başka bir ilamının gerekçesinde, 1. sınıf polis şefi olan davacının işlemini tespiti ile idarenin resen emeklilik konusundaki somut bilgi belge içermeyen takdir yetkisinin hukukilik denetimini oy çokluğu ile de olsa bozma yönündeki davacı lehine verdiği görülmektedir. Karşı oy yazısı şablon gerekçe içermesi nedeniyle değerlendirilmemiştir.¹⁶³

2.4. Vali ve İçişleri Bakanı'nın Takdir Yetkisinin Çerçevesi

Türkiye'de kamu düzeni, güvenlik ve idari hizmetlerin etkin biçimde yürütülmesi bakımından valiler ve İçişleri Bakanı, Anayasal ve yasal düzenlemelerle geniş yetkilerle donatılmışlardır. Yetkiler açısından, uygulamada en fazla tartışmaya konu olanlardan biri, takdir yetkileridir. Özellikle silah ruhsatı verilmesi, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin sınırlandırılması, idari izinler, personel işlemleri, mülki idare

¹⁶¹AYM E.2018/73, K.2019/65, T.: 24 Temmuz 2019, *Resmî Gazete*, 29 Kasım 2019, sayı: 30963 Bkz.:“normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2019/65”, E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁶²Danıştay 12. Dairesi E.2023/1034, K.2024/4964, Bkz.: “www.danistay.gov.tr”, E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁶³Danıştay 12. Dairesi E.2023/2025, K.2024/4969, “... emekliliğine dayanak gösterilen takdir yetkisi kullanılırken, idarenin hangi objektif değerlendirme ve seçme kriterleri esas alınarak hareket ettiğini şüpheye yer bırakılmayacak şekilde açıklığa kavuşturmadığı, işlemin tesis edilmesini haklı gösterecek somut ve objektif bilgi ve belgelerin ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.” Bkz.:“https://karararama.danistay.gov.tr” E.T.: 10 Mayıs 2025.

düzenlemeleri gibi birçok alanda valiler ve İçişleri Bakanı'nın geniş takdir alanları vardır. Ancak bu takdir alanı, mutlak bir serbestliği değil, hukuk kurallarıyla sınırlı ve denetlenebilir bir yetkiyi içermektedir.¹⁶⁴

2.4.1. Hukuki Dayanak ve Yetki Çerçevesi

Valilerin yetkisi, öncelikle Anayasamızın 126. maddesi ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine dayanmaktadır. 1982 Anayasası'nın 126. maddesinde, "*İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.*" hükmü mevcuttur. Valiler, bu çerçevede hem merkezi idarenin temsilcisi hem de il genel idaresinin başı olarak görev yaparlar. İl İdaresi Kanunu'nun 9. maddesinde vali, "*hükümetin ve devletin temsilcisi*" olarak tanımlanmakta ve kamu düzeninin sağlanması, kamu hizmetlerinin yürütülmesi gibi konularda geniş görev ve yetkilerle donatılmıştır.¹⁶⁵

İçişleri Bakanı; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,¹⁶⁶ 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu¹⁶⁷ vb. düzenlemelerle, iç güvenlik ve idari işlemlerde belirli ve belirsiz alanlarda takdir yetkisini bizzat ve/veya yetki devri ile kullanmaktadır.

2.4.2. Takdir Yetkisinin Uygulama Alanları

Vali ve İçişleri Bakanı'na tanınan takdir yetkisi, birçok idari işlemde doğrudan etkili olmaktadır. Bu alanların başlıcaları şunlardır: Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri: 2911 sayılı Kanun kapsamında vali, kamu düzeni, genel asayiş veya güvenlik açısından tehdit oluşturabilecek toplantı ve gösterileri yasaklama veya erteleme yetkisine sahiptir. Ancak bu yetki, günümüzde de keyfi olarak kullanılmaktadır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru imkânı getirilmesi neticesinde toplantı gösteri yürüyüşü hakkına ilişkin ihlal kararlarının Anayasa Mahkemesi tarafından verildiğini belirtmemiz gerekir.

¹⁶⁴Gözler, *İdare Hukuku*, s. 354–357.

¹⁶⁵10 Haziran 2019 tarih ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, *Resmî Gazete*, 18 Haziran 1949, sayı: 7236, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf" E. T.: 5 Mayıs 2025.

¹⁶⁶14 Temmuz 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, *Resmî Gazete*, 23 Temmuz 1965 sayı: 12056, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf", E.T.: 5 Mayıs 2025.

¹⁶⁷4 Temmuz 1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, *Resmî Gazete*, 14 Temmuz 1934, sayı: 2751, Bkz.: "<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.2559.pdf>", E.T.: 5 Mayıs 2025.

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü 19 Ocak 2023 tarihli, *Şerafettin Can Atalay B. No: 2021/9387* kararında¹⁶⁸ Anayasa'nın 34. maddesinde koruma altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı başvurusunda, Marmara kent ve doğa mitingi" toplantısının engellenmesi ve idari yargı yolunda açılan davanın reddedilmesi neticesinde ihlal kararı vermiştir.¹⁶⁹ İhlal kararında, benzer nitelikli geçmiş kararlara atfen toplantı ve gösteri yürüyüşü tertip etme özgürlüğüne uygulanan engellemelerin mutlak nitelikte umumi gereksinim açısından ölçümlemesini amme gücünü tesis edenler olarak tanımlamıştır.¹⁷⁰ İstanbul Valiliği ile idari yargılama mercinin makul takdir yetkisinin olduğu, idari makamlar ya da yargı mercilerinin kabulleri ile gerekçeleri açısından son denetlemenin Anayasa Mahkemesi'ne ait olduğu, AYM'nin tespit ve yorumlamasını bahse konu engellemenin gerekçeleri üzerinden yaptığı, toplantı mekanı seçme hakkına yönelik karışma yetkisinin Anayasa'nın 34. maddesine uygun olarak elverişli, özenli ve hüsnüniyet açısından değerlendirilmesi ve müdahalenin uygunluğuna ikna eden bir münasebet ile belirlenmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Kamu otoritesinin müdahale kararının zorunlu bir sosyal ihtiyacı içerip içermediği ile orantılı olması yönünden irdelenmiştir. İstanbul Valiliğinin bildirimdeki Kadıköy Sahil Meydanı açısından belirli toplanma ve gösteri yürüyüş konum ve istikametlerinde olmasa dahi başvuruya konu toplantının muhteviyatı, şekil, amaç, süre, kişi sayısının, Kadıköy Sahil Meydanı lokasyonundaki organizasyonun emniyet riski olup olmadığı, şehir hayatı ve toplumsal yaşamda zor ve tahammül edilemeyecek biçimde zorlaştırıp zorlaştırmadığı ve seçenek bir mekânda etkinlik hakkının imkansızlaşması durumunun esası ile bir yorum yapılmasının gerektiği belirtilmiştir.¹⁷¹ Salt olarak toplantı mekânının idarece belirlenen mekânlardan olmadığına ilişkin subjektif gerekçesi ile burada yararlılık incelenmeden reddedilmesini hukuka aykırı olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Valiliğin

¹⁶⁸AYM Şerafettin Can Atalay [1.B.], B. No: 2021/9387, 19 Ocak 2023, Bkz.: "kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/9387", E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁶⁹AYM Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkına Dair Emsal Kararları, Bkz.: "https://www.anayasa.gov.tr/tr/bireysel-basvuru/temel-hak-ve-ozgurluklerin-ihlaline-dair-emsal-kararlar/toplanti-ve-gosteri-yuruyusu-duzenleme-hakina-dair-emsal-kararlar/toplanti-ve-gosteri-yuruyusu-duzenleme-hakina-dair-emsal-kararlar-tum-liste" E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁷⁰AYM, Ahmet Korkmaz ve diğerleri, B. No: 2014/10265, 10 Ocak 2018, §45; Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, B. No: 2015/10676, 26/12/2018, §47; toplantı hakkına yapılan müdahalelerde adil denge sağlanması, ilgili ve yeterli gerekçe gösterilmesi gerekliliği için bkz.: Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, §§74, 89, 92, 93, E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁷¹AYM Şerafettin Can Atalay [1.B.], B. No: 2021/9387, 19 Ocak 2023, Bkz.: "kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/9387", E.T.: 3 Mayıs 2025.

işlemine mesnet yasanın gayesinin toplantı ve gösteri yürüyüş tertip etme özgürlüğünün aktif olarak kullanılmasının temini olduğunun değerlendirilmediği, yasal kısıtlama hükmünün amacını aşan biçimde yorumlanarak reddedildiğini değerlendirmiştir.

İkame edilen davada, İstanbul 5. İdare Mahkemesi'nin idari işlemin hukuka uygun olduğunu kabul etmiş olmasının ve bu sonuca nasıl gittiğini gerekçelendiremediği, denetim kapsamının idari işlemin kanuna uygunluğu ile sınırlı kaldığını belirtmiştir. Ayrıca, toplantının doğaya duyarlılık temasının olmasına rağmen başvurucunun idarece zorunlu olarak dayatılan alanlar için şehircilik ve çevreyi koruma ilkelerinin hilafına olduğunu, etkinlik gayesiyle bağdaşmadığını belirtmesine karşın idare mahkemesince inceleme ve yorumlanmaya tutulmadığı, toplantının yapılması talebi toplantı mekânının idare tarafından ilan edilen yer ve güzergâhlardan olmadığı biçimindeki ilgili ve yeterli olmayan bir gerekçenin geçerli olmadığı toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan valilik kararındaki yasaklamanın özgür toplum gereklerine uygun olmadığı tespit etmiştir.¹⁷²

Başvurucu 14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri neticesinde Hatay Milletvekili seçilen Şerafettin Can Atalay'dır. Hatay Milletvekili seçilmesine rağmen tutuklama tedbiri nedeniyle milletvekili olarak görev yapması engellenmiş temyiz incelemesi hızlandırılarak hüküm milletvekili seçildikten sonra onanmıştır. Resmî gazetede yayınlanmış mevsuk (authentique)¹⁷³ Anayasa Mahkemesi'nin iki kararı ile kararlara karşı bir başvuru yolu yok ve kesin hüküm gücüne sahip hak ihlali kararlarının uygulaması gereken ilk derece mahkemesi tarafından Yargıtay 3. Ceza Dairesi'ne gönderilerek yok hükmündeki kararlar ile çığnendiğini ifade etmek zorundayız.¹⁷⁴

Atama ve görevlendirmelerde özellikle mülki idare amirlerinin geçici veya sürekli görevlendirilmesinde İçişleri Bakanının takdir yetkisi ön planda olmaktadır. Lakin bu yetki, personelin kazanılmış haklarını veya eşitlik ilkesini ihlal edecek

¹⁷²AYM, Şerafettin Can Atalay [1.B.], B. No: 2021/9387, 19/1/2023, §41. Bkz.: "kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/9387", E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁷³K. Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*: mevsuk: authentique, Bursa, Ekin Yayınevi, 2020, Güncellenmiş 2. Bs, cilt: 2, s. 915.

¹⁷⁴AYM, Şerafettin Can Atalay, N.D., 2 Şubat 2024, E.2024/43-44-45-46-47, K.2024/61-65, *Resmî Gazete*, 1 Ağustos 2024 S.32619, Bkz.: "https://www.anayasa.gov.tr/media/9369/2024-65-nrm.pdf" E.T. 3 Mayıs 2025.

şekilde kullanılmamalıdır. İdari Tedbirler açısından olağanüstü durumlarda veya kamu düzeninin bozulduğu hâllerde vali, gerekli idari tedbirleri alma yetkisine sahiptir. (Örneğin, karantina uygulamaları, sokağa çıkma yasağı, geçici işyeri kapatma gibi). Bu işlemler, kamu yararı ve somut tespit içeren takdir yetkisiyle gerçekleşmesi gerekirken soyut beyan içeren ifadelerle yer verilmiştir.¹⁷⁵

OHAL ilan edilmeden ve Pandemi yasası çıkartılmadan 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na sokağa çıkma kısıtlamaları ile 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na istinaden uygulanan cezalara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlali kararı vermiştir.¹⁷⁶

Ayrıca, İzmir 4. İdare Mahkemesinin somut norm başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi 5 Nisan 2023 tarihinde, E. 2023/44 numaralı dosyada, 7420 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 4. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "... *tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etmiştir.¹⁷⁷

2.4.3. Değerlendirme

Uygulamada takdir yetkisi çoğu zaman güvenlik kaygıları, politik hassasiyetler veya bürokratik teamüller gerekçe gösterilerek somut bilgi ve belge içermeden keyfî ve geniş yorumlanmaktadır. Özellikle silah ruhsatı taleplerinin reddinde soyut ve tek tip ifadelerle gerekçe gösterilmesi, bireylerin idari işlemleri yargıya taşımalarını zorlaştırmakta ve idarenin arzuladığı mutlak güce alan açmaktadır. Bahse konu vaziyet, Anayasamızın belirlilik ve hukuk güvenliği ilkesi ile temel hak ve özgürlükler korunmasına açıkça aykırıdır. Takdir yetkisinin gerçek anlamda denetlenebilir kılınması, gerekçelerin açık biçimde ortaya konulması ve yargı organlarının daha etkin bir denetim rolü üstlenmesi gerekmektedir.

¹⁷⁵Koronavirüs ile Mücadele Kapsamında -Yeni Kısıtlama ve Tedbirler Genelgesi, 1 Aralık 2020, Bkz.: "https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-ile-mucadele-kapsaminda-sokaga-cikma-kisitlamalari--yeni-kisiltama-ve-tedbirler-genelgesi" E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁷⁶AYM, Mustafa Karakuş [GK], B. No: 2020/34781, 17 Ocak 2023, Bkz.: "kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/34781", E.T.: 3 Mayıs 2025.

¹⁷⁷AYM, 05 Nisan 2023, N.D., E.2023/44, K.2023/71, *Resmî Gazete*, 24 Nisan 2023, sayı: 32200, Bkz.: "normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2023/71, E.T.: 3 Mayıs 2025.

İçişleri Bakanı ve valiler, kamu hizmetinin sürekliliği ve güvenliği sağlama amacıyla parlamenter sistem döneminden geniş yetkilerle donatılmıştır. Lakin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanı Sekreteri konumunda olan atanmış bakanların başta olmak üzere yetkileri çerçevesinde kullandıkları takdir yetkisi, mutlak değil; Anayasa, yasa ve uluslararası sözleşmelerle sınırlı ve yargı denetimine açık bir hukukilik denetimi ile sınırlı bir yetkidir. Bu nedenle, takdir yetkisinin kullanımı hukuki öngörülebilirlik, gerekçelendirme ve orantılılık ilkeleriyle uyumlu olmalı, bireylerin temel haklarını zedeleyici keyfiyete mahal vermemelidir.¹⁷⁸

¹⁷⁸K. Gözler, *İdare Hukuku*, s. 360–362; ayrıca bkz. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, md. 125.

3. İDARENİN TAKDİR YETKİSİNİN DENETİMİ

3.1. İdarenin Takdir Yetkisinin Yargı Yolu Denetimi

İdarenin takdir yetkisi açısından görevli idari yargının temel amacı, idarenin hizmet verme yükümlülüğü altındaki bireylerin haklarının güvence altına alınmasıdır.¹⁷⁹ Devletin buyurganlığı idarenin faaliyetlerinde kendini gösterir. Uygulama merci; yürütme organı ve idare kurumudur. İdarenin işlem ve eylemleri ile bireysel hak ve yükümlülükler direkt etkileşim halindedir.¹⁸⁰ Nitekim; yargısal denetimin, bireysel hak ve hürriyetleri zedelemeyerek koruması zorunlu ve gereklidir. İkincil amaçta ise, idarenin faaliyetlerini desteklemektir. İdarenin iş ve işlemlerinin tarafsız ve bağımsız yargı organı tarafından denetim altında olması, idareye güveni sağlar. Ayrıca idare, yönetiminde sağlam temeller oluşturmayı arzular.¹⁸¹

Yargı, denetiminde hukukun temel ilkelerini gösteren birtakım esasları hatırladır. İdare, yargısal içtihatlarla uyum sağlamayıp faydalanarak takip edeceği yolu tercih edebilir.¹⁸² Takdir yetkisinin yargısal denetim boyutu, idarenin somut bilgi ve belgeye dayanmayan keyfi tutum ve işlemlerine karşı birey hakları ile kamu yararını koruyan ve idareyi hukuka bağlı olarak işlem gerçekleştirmekten başka bir seçenek bırakmayacaktır. Ayrıca bu boyut, kamu hizmetinin sürekliliğini dikkate alarak askıya almayacak özende olmalıdır. Böylelikle, idari mercii ile tahakküm altındaki birey arasında, kamu hakkı ile kişi hakkı arasındaki terazi dengelenmesi sağlanır. Takdir yetkisi ile gerçekleştirilen işlemler açısından iki parçalı denetim vardır. Birincil olarak idari işlemdeki dayanak olan maddi ve hukuki olayların hakikate uygunluğu değerlendirilir. İkincil olarak, gerçeğe uygunluğu tespit edilen ve idari işlem dayanağı maddi ve hukuki vakaların işlemin yapılmasına haklı ve gerekli kılacak özellikte olup olmadığının değerlendirildiği süreçtir.¹⁸³

Yargısal denetim açısından konu unsuru, iki farklı formda incelenebilir: somut olay takdirinde yanılğı ve hukuki dayanak takdirinde yanılğı. Somut olay takdirinde

¹⁷⁹N. M. Çakmak, 'İdare Hukukunun Anlamı ve Önemi', *İÜHF*, cilt: 69, sayı: 1-2, 2011, s. 708.

¹⁸⁰M. Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, 4. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2001, s. 101.

¹⁸¹Erdoğan, a.g.e., s. 102.

¹⁸²R. Başpınar, 'İdarenin Takdir Yetkisinin Yargı Denetimine Tabi Tutulması', *Danıştay Dergisi*, cilt:1 sayı: 3, 1971, s. 60-65.

¹⁸³A. Ü. Azrak, 'İptal Davasının Objektif Niteliği Üzerine Düşünceler', *Onar Armağanı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları Fakülteler Matbaası*, İstanbul, 1977, s.145-152.

yanılgı, olayın gerçek dışı kabul edilmesi veya hatalı nitelendirilmesi durumlarında ortaya çıkar. Olayın gerçeğe aykırı olması birincil formda denetim imkânı sağlarken, olayın yanlış nitelendirilmesi ise ikinci formda tespit edilir. İdare, kural olarak maddi hakikatin dışında bir vakaya dayanarak işlem tesis edemez; bu nedenle, işlemin dayanağı olan maddi vakıanın gerçekliğinin mutlak surette araştırılması zorunludur.¹⁸⁴

Danıştay içtihatları, somut vakaların gerçekliğine bakmakta, hayal ürünü vakalara dayanılarak işlem tesis edilemeyeceğini göstermektedir. Burada Adalet Bakanlığı tarafından ikinci olarak farklı bir noter açılması kararına karşı ikame edilen dava emsal niteliğinde olabilir, Danıştay, noter açma açısından bakanlık uhdesinde takdir yetkisinin bulunduğunu belirtmiş olup dayanak nedenlerin hakikate uygunluğunun yargı mercii tarafından denetlenmesi gerektiğine hükmetmiştir.¹⁸⁵ Hukuki dayanak takdiri açısından yanılgı ise, işlemin yasal dayanaktan mahrum olması veya yasanın amacı hilafına olarak değerlendirilebilir. Genel olarak her işlem için somut bilgi belge içeren dayanak içermesi geçerli bir hukuki dayanak olması gerekmektedir. Misal olarak disiplin cezası verilen bir memura, görevden el çekirme cezası uygulanmasında Danıştay dayanaktan yoksun bulma değerlendirmesi yapmıştır.¹⁸⁶

Zorunlu hukuk normlarının tatbiki sebebiyle gerçekleşen takdir hatalarının denetlenmesi sorun değildir. Lakin, kanun lafzının hatalı yorumlanması nedeniyle takdir hataları açısından denetlemek girift olur. Her idari işlem için amaç, kamu yararadır.¹⁸⁷ İdarenin, kanunun amacını dikkate alarak kendi düşünce ve değerlendirmeleri doğrultusunda yorum geliştirmesi olağan bir durumdur. Ancak idarenin bu çerçevede yaptığı yorumun, keyfiliğe yol açmaması ve hukuk devleti ilkesine uygunluğu bakımından yargısal denetime açık olması zorunludur.¹⁸⁸ Bu açıdan kanun amacı yorum ve değerlendirmesinde idare ve yargı mercileri farklı değerlendirebilmektedir. Bariz olarak keyfi bir yorumlama neticesinde yasadan çeşitli

¹⁸⁴Karatepe, a.g.m., s. 111.

¹⁸⁵Danıştay 12. Dairesi, 20 Aralık 1968, K.68/2445, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T.: 5 Mayıs 2025

¹⁸⁶Danıştay 5. Dairesi, 5 Kasım 1966, K.66/5468, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T. 5 Mayıs 2025

¹⁸⁷Azrak, ‘İptal Davasının Objektif Niteliği Üzerine Düşünceler’, s.147.

¹⁸⁸A. Azrak, ‘İdari Yargıda Anayasaya Uygunluk Sorunu’, *Anayasa Yargısı Dergisi*, cilt: 9, 1993, s.330.

anlamlar çıkarılması normaldir. Lakin, burada değerlendirmelerden hangisinin diğerine üstün olduğu sorusu doktrinde farklı şekilde ortaya çıkmaktadır.¹⁸⁹

Doktrinde bir görüşe göre, yargı makamlarının, idarenin kanunu yorumlaması karşısında kendi yorumlarını doğrudan ikame etmesi doğru değildir. Yargı denetiminin, idarenin yorumunun yasanın gayesi ve ruhuyla bağdaşır olup olmadığını incelemekle sınırlı olması gerektiği savunulmaktadır. Aksi hâlde, idarenin yaptığı yorum, yargı mercilerinin açıklamaları karşısında önemsiz bir hâle gelecek ve bu durum, kamu yasalarının büyük kısmını uygulamakla yükümlü olan idarenin ehliyetsiz kabul edilmesi sonucunu doğuracaktır.¹⁹⁰

Türk İdare Hukuku sistematğinde, idarenin işlem gerçekleştirdiği kanun hükümlerini yorumlama yetkisinin bulunmadığı; görevli ve yetkili idari yargı mercilerinin yorumlarına uymak zorunda olduğu ileri sürülmektedir. Aynı doğrultudaki diğer bir görüş ise bu yaklaşımı benimsemekle birlikte, uygulama bakımından daha isabetli olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede, yasada yer alan kamu yararı, kamu düzeni gibi belirsiz kavramların anlamlandırılması, resen araştırma ilkesine sahip idari yargı mercilerinin görevidir. Uyuşmazlığa uygulanacak mevzuat açık ve sarıh olmadığı takdirde, hâkimin öncelikle söz konusu metni anlamlandırması gerekir. Yargı mercii, yüklediği anlam doğrultusunda uyuşmazlığı denetleme imkânına sahiptir. Bu bağlamda, idarenin ilgili kanun hükmüne yüklediği anlamı düzelterek yorumlaması, yargının takdir yetkisine müdahalesi sonucunu doğurabilir. Dolayısıyla, yargısal denetimin yalnızca hukukilik denetimi ile sınırlı tutulmasının çelişkili bir sonuç yarattığı ifade edilmektedir.¹⁹¹

Nitekim, yazılı olmayan kaynakların hukuk kaynakları içerisinde olması ve içtihatlarda sıklıkla atıf yapıldığı görülmektedir. Kanunlarda açık hüküm içermeyen durumlarda hâkimin kendi denetimine esas aldığı hukuki esasların, davayı çözümlemede kullandığını burada hukukilik denetimini aştığını savunmuştur. Belirsiz kavramlara yüklenecek anlamın yer ve zaman açısından farklılaşmaktadır. Yargılama

¹⁸⁹Azrak, 'İptal Davasının Objektif Niteliği Üzerine Düşünceler', s.147.

¹⁹⁰Gözler ve Kaplan, a.g.e., s. 405.

¹⁹¹Günday, *İdare Hukuku*, s. 163–165.

merci yasanın amacını yorumlayarak mevzuat hükümlerinin zaman şartı ve vakanın niteliğine uyarlamaya çalışmaları daha adil hüküm kurmaya neden olacaktır.¹⁹²

Fransız idare hukuku duayeni Marcel Waline yasa yapıcının amacının aslında Fransız Danıştay (Conseil d'État) içtihatlarındaki amacı savunduğunun bilinemeyeceğini, lakin, kesin hüküm taşıdığı için Conseil d'État yorumunun kabul edilmek zorunda olduğunu savunmaktadır.¹⁹³

İdarenin, işlemini dayanak olan somut vakanın doğruluğu ve gerçekleşmesi kararın hukuki nitelendirilebilmesi açısından yeterli olmaz. Bunun haricinde somut vakada işleme dayanak özellikte olması da zorunludur. Danıştay içtihatları genellikle vakaların hukuki nitelendirmesi olarak değerlendirilen, işlem mesnedi olan somut vakanın hukuki açıdan nitelendirilmesi, somut ve hukuksal değerlendirmeyi zorunlu kılan karışık bir formdur. Maddi vaka ile hukuki dayanağın işlemin yapılmasını gerektirecek seviyede olması gerekmektedir. Uyuşmazlıklarda idarenin takdir yetkisinin genişlediği ölçüde yargı denetiminde kısıtlı bir hal almaktadır. Bu tip durumların değerlendirilmesinde idarenin takdiri referans alınır ise, yargılama makamları salt olarak vakanın gerçekliğini denetleyebilir. Danıştay, uyuşmazlık olgularını nitelendirilmesi denetiminde, ilk olarak hukuki dayanağı açıklayıp, bu tespitler uyarınca idarenin yorumunu denetlemektedir. Burada terslik olduğunu tespit ettiğinde işlemi iptal etmektedir.¹⁹⁴

Günday, olaylarda uygulanması gereken yargı yolu denetiminde, idarenin sebep unsuru biçiminde gösterdiği olayda kurduğu muameleden beklenecek gayenin olmasının kesin biçimde gerekliliğini, şüphenin olmadığı durumlarda işlemde beklenen amaç noktasında zorunluluğu konusunda şüpheli durumlar şeklinde iki başlı bir ayrımı savunmaktadır. Günday, belirsiz kavramlar açısından, belirsiz kavramın idarenin uygulaması neticesinde zamana yayılarak belirlenebileceğini ve belirsiz kavram içerisinde alınmalarının şüpheli olan vaziyetlerin de kesin biçimde belirsiz kavram olarak kabul edilemeyecek olaylara dönüşeceğini, bu nedenle idarenin bir olayı belirsiz kavram olarak kabul ederken, eski uygulamalarına riayet etmek zorunda olduğunu, belirsiz kavram olarak kabulü açısından şüphe içeren bir olayı belirsiz

¹⁹²Başpınar, a.g.m., s. 69-72.

¹⁹³M. Waline, a.g.m., s.107.

¹⁹⁴Karatepe, a.g.m., s. 111-112.

kavram olarak ilk defa ele almasındaki tercihin yerindelik alanında değerlendirilmesi gerektiği, idarenin aynı olayı ilerde belirsiz kavram içinde değerlendirmesinin hukuka uygunluk alanına gireceğini savunmuştur.¹⁹⁵ Günday, yasanın gayesini değerlendirme bakımından idareye tanınan serbestliğin, yargı denetiminin önüne geçemeyeceğini belirtmektedir. Ona göre, yargı yorumunun idare yorumundan üstün olduğu yönündeki mutlak yaklaşımlar isabetli değildir. İdarenin yorumunun denetiminde, yargı mercilerinin esasen kanunun ruhuna ve hizmet gereklerine uygunluğu denetlemesi gerektiğini vurgular. Böylece Günday, yasada açıkça öngörülme-yen durumlarda ortaya çıkan belirsizliklerin giderilmesinde, yargısal denetimin işlevsel sınırlarını ortaya koymaktadır.¹⁹⁶

Yargı yolundaki denetimde, yetki unsuru ve şekil unsuru denetimi ile birlikte esastan denetim mevcuttur. Yetki ve şekil açısından denetim dış denetim olarak ifade edilmiştir. Dış denetim, işlemde yetki unsuru ve şekil unsuru açısından yapılan başlangıç kontrolü ve incelemesi denilebilir.¹⁹⁷ Bu durumda işlemi gerçekleştiren mercinin yetki durumu ve şekil açısından uygunluğu araştırılmaktadır. Dış denetimde esasa ilişkin olan iç denetime nazaran daha kolay denetim yapılmaktadır. Esasa ilişkin iç denetimde iş ve işlemde sebep, konu ve maksat unsurları açısından denetim gerçekleştirilmektedir.¹⁹⁸ Esasa ilişkin iç denetimde özellikle maksat unsuru yönünden denetim sıklıkla yerindelik tartışmalarına mahal vermektedir.¹⁹⁹

3.1.1. Hukuka Uygunluk Denetimi

İdarenin yargısal denetimini oluşturan mevzuatta, hukukilik denetimi noktasında yasa ve nizamlara ters olma, yasa ve nizamnamelere terslik, yasaya aykırılık olmak üzere birbirinden farklı tanımlar yer almıştır. Hukuka aykırı olma hali, yargısal denetime açılan idari işlemin salt olarak yasalara aykırı olması halini içermemektedir. Tüzük, yönetmelik, kararnamelere, hukukun temel ilkelerine, yazılı

¹⁹⁵Günday, *İdarenin Takdir Yetkisi*, s. 113-114.

¹⁹⁶Günday, *İdare Hukuku*, 11. Baskı, Ankara, İmaj Yayınevi, Kasım 2017 s. 126-126

¹⁹⁷K. Gözler, *İdare Hukuku*, s. 410-412.

¹⁹⁸O. Karahanoğluları, 'İdarenin Yargısal Denetimine Yönelik Anayasa Değişiklikleri ve Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi', *Mülkiye Dergisi*, cilt: 35., sayı: 270, s.46

¹⁹⁹Başpınar, a.g.m., s. 71-72.

bulunmayan hukuk normları, mahkemelerin içtihatlarına aykırılık durumlarını da içermektedir.²⁰⁰ Nitekim bir işlemin hukuk uyarlılığı değerlendirilirken yukarıda belirtilen kurallara uygunluğu değerlendirilmektedir. Anayasa'nın 125'inci ile 2577 sayılı İYUK 2. maddesi esas olarak idari işlemlerin yargısal denetimi sınırını belirlemektedir. Anayasamızın 125. maddesinde düzenlenmiştir.²⁰¹

Danıştay 5. Daire ilamında; idareye takdir yetkisi tanınan durumlarda, idari yargının denetimi; idarenin tercihinin hukuka uygun olup olmadığının belirlenmesiyle sınırlıdır. Yargı mercilerinin, idare makamını belirli bir yönde işlem ya da eylemde bulunmaya zorlayacak şekilde karar vermeleri; böylece idari işlemleri hukuka uygunluk yönünden denetleme çerçevesini aşip isabet değerlendirmesi yapmalarının mevzuat hükümleriyle bağdaşmayacağı tespitini ile yerindelik denetimi yasağını vurgulamıştır.²⁰²

Kamu hizmetinin niteliği gereği süreklilik esasının düzenli olarak gerçekleştirilmesi için takdir yetkisine gereklidir. Lakin, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini korunması için de yargısal denetim zorunludur. Anayasamızın 125'inci Maddesinin ilk fıkrasından referans ile idarenin eylem ve işlemleri üzerindeki yargısal denetim takdir yetkisi açısından hukuka uygunluk ile sınırlandırılmıştır. Yargılama makamı yerindelik yasağına müdahale ederken, idarenin makamına geçmiş olması kuvvetler ayrılığı ilkesini zedeler. Görevli ve yetkili yargı makamının denetimi idarenin eylem ve işlemlerinde hukukilik denetimi olarak yapıp yapılmadığını incelemeli, idarenin eylem veya işleminin objektif ihtiyaçlara uygunluğunu değerlendireme suretiyle yargısal denetimde bulunmalıdır.²⁰³

İdarenin işlemlerin yargı denetiminde hukuka uygunlukla sınırlı olduğu mevzuat ve doktrinde genel kabuldür. Lakin, yargı yolu denetimi açısından hukukilik denetiminde sınır açısından konsensus bulunmamaktadır. Uygulama açısından, idare

²⁰⁰Gözübüyük, a.g.e., s. 202.

²⁰¹"Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, md. 125; *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."*, Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.: 6 Mayıs 2025.

²⁰²Danıştay 5. Dairesi, 12 Eylül 2010, E.2008/4162, K.2010/3090, Bkz.: 'karararama.danistay.gov.tr', E.T.: 6 Mayıs 2025.

²⁰³Başpınar, a.g.m., s. 72.

hukuku geniş mahiyette içtihat hukuku olması hasebiyle yargı denetimi hukuka uyarlık tespiti ile daraltılmıştır.²⁰⁴

Danıştay idari yargılamanın temel amacının kişi temel hak ve özgürlüklerini koruyarak idarenin keyfi ve yasa dışı işlemlerini engellemek olarak özetler.²⁰⁵ Hukuka uygunluk esasları akabinde ilişkili olduğu yerindelik denetimi yasağının incelenmesi gerekmektedir.²⁰⁶

3.1.2. Yerindelik Denetimi

1982 Anayasası'nda tarif edilen hukuk devleti kuralının ana temellerinin başında yargısal denetim gelmektedir. İdare işlem ve eylemlerinin yargısal denetiminde arzu edilen, idarenin keyfi davranmasını engellemek, hukuk dışılık ve hakkaniyete aykırılıkları sonlandırmaktır. Görevli ve Yetkili yargı merciinin denetimi Anayasa ve İYUK uyarınca salt hukuka uygunluk açısından denetim ile sınırlandırılmıştır.²⁰⁷ Yerindelik denetimi ile hukuka uyarlık denetimi ayrımı zordur. Hukuka uygun olma denetimi ile yerindelik denetiminin sınırlarının olmaması büyük bir sorun teşkil eder. Danıştay eski tarihli kararında Yargı makamının yerindelik denetimi yasağına uyması zorunlu olmak ile birlikte hukuk kuralları uyarınca idarenin işlem tesisinde açık düzenleme olmaması halinde takdir yetkisi ile yerindelik denetiminin sınırı belirlenememesi sorunu açığa çıkmaktadır.²⁰⁸

Takdir yetkisi ile yerindelik, birbirinden farklı kavramlardır. Takdir yetkisi, idari işlemin kendisinden bağımsız bir unsur olmayıp, işlemin konu unsuruyla ilişkili bir vakıda idareye tanınan serbestlik alanını ifade eder ve bu yetkinin kullanılmasıyla işlem sonuçlanır. Yerindelik ise, idari hareket neticesinin, özellikle de yeterli ya da yetersiz devamlılık oluşturan etkilerinin değerlendirilmesidir. Son tahlilde, takdir

²⁰⁴M. Kıratlı, “Danıştay’ın İdarenin Takdir Yetkisini Denetlemesi ve Bağlaması”, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, 1967, s. 31.

²⁰⁵S. Demirkol, ‘İdari Yargı Denetiminin Sınırı, Yargılama Tekniklerine Çizilen Sınır ve Bu Sınırı Belirleyen Temel Kriterler’, *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt: 70, sayı: 7-9, 1996, s. 384.

²⁰⁶Çınar, a.g.t., s. 41.

²⁰⁷Ş. Göztepe, ‘İdari İşlemin Yargısal Denetiminde Dikkate Alınan İlkeler’, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020, 19-3, s. 967-970.

²⁰⁸S. Seçkin ve G. Üstün, ‘İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi’, Mehmet Akif Aydın’a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2015, cilt: 21, sayı: 2, s. 519.

yetkisi hukuk kuralları çerçevesinde idareye tanınan takdir alanını belirtirken; yerindelik, bu alan içinde verilen kararın içeriğini, yani kararın uygunluk derecesini ifade eder²⁰⁹. Takdir yetkisi kullanılacak hukuk kuralı çerçevesinde idarenin serbest hareket alanını; yerindelikte ise bu alanda verilen kararın konusunu oluşturmaktadır.²¹⁰

Takdir yetkisi idarenin belli koşullar altında farklı seçenekler arasında seçim yapabilme serbestliğini ifade ederken; yerindelik, bu seçimin kamu yararına uygun olup olmadığını konu edinir. Her iki kavramın kapsamı ve denetimi bakımından önemli farklılıklar bulunmaktadır.²¹¹

Bir idari işlemin bütün unsurlarının takdir yetkisi içerisinde bulunması mümkün değildir. Ayrıca, idarenin henüz herhangi bir işlem tesis etmeden takdir salahiyetinde, mevcut bir işlemini değiştirme, geri alma veya kaldırma aşamasındaki takdir yetkisi aynı değildir. Örneğin, boş bir kadroya atama yapılmasında idare yerindelik açısından geniş bir takdir yetkisine sahipken; aynı işlemin geri alınması veya kaldırılması söz konusu olduğunda, bu yetki daralmakta ve yapılan denetim, yerindelikten ziyade hukuka uygunluk (hukukilik) denetimini içermektedir.²¹²

3.2. Yargısal Denetimin Sınırları

3.2.1. Yerindelik Denetimi Yasağı

İdarenin, muhatap olduğu somut olaya en uygun çözümü belirlemesi “yerindelik” olarak adlandırılır. Yerindelik, idarenin ulaşmak istediği amaca en uygun aracı tercih etmesi anlamına gelir. Bu kavram, hukuki bir nitelik taşımayıp; teknik ve fiili bir değerlendirme alanı olarak kabul edilmektedir. Nitekim idari işlemlerin yargısal denetimi açısından yerindelik, yargının müdahale imkânı bulamadığı ve denetim dışında kalan “çekirdek alanı” oluşturur.

Yargı makamlarının, idarenin takdir yetkisini hangi düzeyde denetime olanak sağlayacağı tartışması doktrinde uzlaşma bulunmayan alandır. Fransız, Alman ve

²⁰⁹ Günday, “İdare Hukuku”, s. 295-297.

²¹⁰ A. Ü. Azrak, ‘Umumi İdari Usulün Teorik Esasları ve Çeşitli Hukuk Sistemlerinde Gelişimi’, Doktora Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul 1964, s. 27.

²¹¹ Yıldırım, *İdare Hukuku Dersleri*, s. 368–370.

²¹² Günday, *İdare Hukuku*, s. 296-298, Yokuş, a.g.m., s. 315.

Anglo-Amerikan hukukunda, yargılama makamlarının, işlem yerindeliliğinden ise, hukuki olması ile ilgileneyeği başlamak çizgisi benzetmesine kabildir.²¹³ İdari işlemlerin yargısal denetiminde esas olan, işlem ve eylemlerin hukuka uygunluğunun değerlendirilmesidir. Buna karşılık, idarenin işlem ve eylemlerinin yerindeliliği, yani kamu yararı ve hizmet gerekleri açısından uygunluğu yargısal denetimin kapsamı haricinde kalır. Bu çerçevede, yargı mercileri kural olarak yalnızca hukukilik denetimi yapabilir; idarenin işlem tesis edip etmemesi veya hangi yönde işlem tesis etmesi gerektiği konusunda takdir yetkisini kullanamaz. Zira bir işlemin olumlu ya da olumsuz yönde tesis edilip edilmeyeceğine karar verme yetkisi, yerindelik alanı kapsamında idareye aittir.²¹⁴ Nitekim, idari yargı organlarının yerindelik denetimine karışması, yargının idarenin işlerine girmesi, politika belirlemesi ve nihayetinde idarenin yerini geçmesi demektir.²¹⁵

İdari hiyerarşi açısından, İYUK 11. maddesi uyarınca, üst makama yapılan başvurularda, üst makam yalnızca işlemin hukuka uygunluğunu değil; aynı zamanda yerindelik açısından, işlemin durum ve koşula uyarlanmasını değerlendirerek muameleyi değiştirebilir, düzeltebilir veya kaldırabilir.²¹⁶ Buna karşılık, idari yargı hâkimi, yalnızca işlemin hukuka uygunluğu yönünden denetim yapabilir. Bu nedenle idari yargının yerindelik denetimi yapması hukuken mümkün değildir; yerindelik denetimi yasağı, idari yargının temel ilkelerinden biridir.²¹⁷ Doktrinde Vedel, idari yargılama makamının yerindelik yargılaması makamı değil, hukukilik denetimine bakan makam olarak tarif eder; idarenin takdir salahiyetinin icrasına bakmaz, idarenin hareket alanında verdiği kararın hukukilik denetimini gerçekleştirir. Aksi takdirde kanunun uygulanmasını sağlamakla vazifeli hâkim kendi rolünü bırakmış, kendini hiyerarşik amir rolüne koymuştur.²¹⁸

²¹³ Yıldırım, T, Yasin, M., Özdemir, H. E., Üstün, G. F., Çakır, H. M. ve Tekinsoy Ö.O., *İdare Hukuku*, N. Kaman (ed.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024 s.137.

²¹⁴T. Akıllıoğlu, ‘Kamu Yararı Kavramı Üzerine Düşünceler’, Prof. Dr. Lûtfi Duran’a Armağan, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, cilt: 9, sayı: 1-3, 1989, s. 21.

²¹⁵Ş. Gözübüyük, a.g.e., s.19.

²¹⁶ İdari Yargılama Usulü Kanunu, md. 11/1, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 10 Nisan 2025.

²¹⁷M. Oytan, ‘Türkiye’de İdari Yargı Denetiminin Sınırları’, *Türk İdare Dergisi*, cilt: 57, Mart 1985, s.45.

²¹⁸Alan, a.g.e., s. 352.

Yerindelik denetimi yasağının yasal dayanağı, 2577 sayılı İYUK 2'inci maddesinin 2. fıkrasıyla sınırlandırılmıştır.²¹⁹ 7 Mayıs 2010 tarih 5982 sayılı Anayasa değişikliği Kanunu²²⁰ 11. maddesiyle getirilen, 12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen halkoylamasında²²¹ Anayasa'nın 125. maddesinde yapılan değişiklikte, idari yargılama makamlarının yerindelik denetim yasağı açık hüküm ile hatırlatılmıştır.²²²

Danıştay içtihatları, idare hukuku alanında yerleşmiş kural ve kaideler niteliğindedir. Bu içtihatlarla ortaya konulan ilkeler, idari yargı denetiminin kapsamını belirlerken aynı zamanda bu denetimin doğal sınırlarını oluşturmaktadır.²²³

Nitekim, yerindelik, yasaklama sınırlarına uygun değerlendirilip uygulandığı takdirde idari yargı organlarının idari yargı yolu denetimi açısından önemli soruna mahal bırakmamaktadır.²²⁴ Yerindelik, amme hizmeti ihtiyacının idari makamca takdir yetkisinde içinde kabulü ve maddi vakıa niteliği ve şartları dikkate alınarak idarenin isabetli tercihi yapılmasıdır. Lakin yerindelik, kanuna aykırılık ve keyfi olma serbestliği olarak tanımlanamaz.²²⁵ Yerindelik değerlendirmesi kapsamında, idareye tanınan takdir yetkisi; karar alma, işlem tesis etme ya da etmeme, konum ve takvim belirleyip o istikamette hareket etme serbestisini içermektedir.²²⁶ Yerindelik alanı ile takdir yetkisi alanı çoğu durumda birbiriyle kesişmektedir. Bu durum, özellikle idari

²¹⁹İdari Yargılama Usulü Kanunu, md. 2/2: “*idari yargı yetkisi, idari işlem ve eylemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevini kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini ortadan kaldıracak nitelikte yargı kararı veremezler*”, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr” E.T.:15 Ağustos 2025.

²²⁰7 Mayıs 2010 tarih ve 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete, 13 Mayıs 2010, sayı: 27580, Bkz.:“<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100513-1.htm>”, E.T.: 10 Mayıs 2025.

²²¹Yüksek Seçim Kurulu, 12 Eylül 2010 Anayasa Değişikliği/Halkoylaması, Bkz.:“www.ysk.gov.tr/tr/12-eylul-2010-anayasa-degisikligi-halkoylamasi/5003”, E.T.: 10 Mayıs 2025.

²²²Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, md. 125/4, ‘*Yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.*’, Değişik birinci cümle: 7 Mayıs 2010, 5982 sayı Kanun md. 11, E.T.: 10 Mayıs 2025.

²²³S. Güran, ‘Yargı Denetiminin Kapsamı’, *İÜHFD*, cilt: 52, sayı: 1-4, 2011, s.43.

²²⁴Günday, *İdarenin Takdir Yetkisi*, s.148.

²²⁵D. Daştan, ‘Takdir Yetkisi’, *“Yargısal Denetim ve Yerindelik”*, *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt:77, sayı: 2, Haziran 2003, s. 322-326.

²²⁶Karatepe, a.g.m., s. 85.

yargılama sürecinde yerindelik denetimi yasağı açısından çeşitli tartışmalara ve sınır tespitine ilişkin sorunlara müsebbip olmaktadır.²²⁷

3.2.2. Takdir Yetkisini Engelleyen Yargı Kararı Yasağı

İYUK 2. maddesinin 2. fıkrasında, idari yargılama mercilerinin, umumun takdir salahiyeti yetkisinin bitirecek nitelikte hüküm kurulamayacağı belirlemiştir. Doktrinde, Azrak bahse konu prensibin, yasada yer verilmesine gereksiz görmekte olup, net sarıh olduğunu belirtmektedir.²²⁸ Aksine, Zabunoğlu ise, kök ve kökeni bulunmayan ithamdan bahisle adil yargılamaya baskıladığını değerlendirmiştir.²²⁹

Temyiz kanun yolu incelemesinde görevli olan Danıştay, idarenin takdir yetkisinin sınırlandırılabilmesi açısından “açık hata” ölçütünü aramaktadır. Takdir yetkisinin varlığı ve kullanılması sırasında ilk bakışta belirgin, açık ve net bir hata bulunmadığı sürece, idarenin gerçekleştirdiği işlemde takdir yetkisini ortadan kaldıracak veya kısıtlayacak biçimde hüküm kurulamayacağı yönünde değerlendirmelerde bulunmuştur.²³⁰

İdari makamın takdir yetkisini engelleyen nitelikte hüküm yasağı, uyumsuzluğa konu bu yetkinin olduğunda, yetkisiz idari mercinin gerçekleştirmiş bulunduğu kararlar yetkisiz merci tespiti ile iptal edilirken, idari yargılama makamlarınca denetlenmesi gereken ilkedir. Danıştay, idari yargı mercilerinin, olayda idarenin takdir yetkisi olduğu durumlarda, yetkisiz idari merciler tarafından gerçekleştirilen işlemleri yetki unsuru sakatlığından iptal ettiğinde, salt biçimde yetkisizliğin tespiti ile yetinmeli, esasa ilişkin inceleme ve tespitler yapmak marifetiyle idarenin takdir hakkı ve yetkisine doğrudan müdahalede etmemesi gerekir. Nitekim, idari işlem, yetkisiz idari merci tarafından kurulduğunun anlaşılmasına karşın esasa girerek karar kurulması durumunda, yetkili merci, konuya ilişkin takdir hakkı ve yetkisini amme hizmeti zorunlulukları uyarınca, özgür olarak kullanmaktan geri kalacağından bu

²²⁷Çınar, a.g.t., s. 54

²²⁸Azrak, a.g.t., s.21.

²²⁹Y. Zabunoğlu, ‘Adil Yargılanma Hakkı ve Adil Yargılanma Görevi’, *Yeni Türkiye Dergisi*, İnsan Hakları Özel Sayı, 1998, s.319.

²³⁰Danıştay 10. Dairesi, 24 Haziran 1986, E.1984/2739, K.1986/1451, Bkz.: “www.danistay.gov.tr”, E.T.: 7 Mayıs 2025.

durumu doğru görmek mümkün olmaz. Lakin, uyuşmazlıkta idarenin takdir hakkı ve yetkisinin olmadığı, bağlı yetki uyarınca kısıtlı vaziyetler açısından, yetkisiz idari mercinin gerçekleştirmiş olduğu işlemin iptal edilmesi, idari yargılama makamlarının işlemi başta yetki yönünden iptal etmeli, akabinde esastan hüküm kurması savunulmaktadır.²³¹

3.2.3. İdari İşlem ve Eylem Niteliğinde Yargı Kararı Yasağı

1961 Anayasası'nın 1971 yılındaki değiştirilen 114'üncü maddesinde, 1982 Anayasası'nın 125. maddesinde ve 2577 sayılı İYUK 2/2 fıkra hükmünde yapılan düzenlemelerle, idari eylem ve işlemi gösteren yargı kararı verilemeyeceği hükmüne bağlanmıştır. Bu düzenleme, yargı denetiminin sınırlarından biri olarak kabul edilmektedir.²³² Ancak doktrinde, söz konusu anayasal ve yasal düzenlemelerin anlamı ve kapsamı konusunda tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Görüşler genel olarak iki ana eğilimde toplanmaktadır. Birinci görüşe göre, bu düzenleme anayasal güvenceye bağlanarak, yargının idarenin yerine geçerek karar vermesinin önlenmesi amaçlanmış; bu durum, yargının yerindelik denetimi yapmasını engelleyen bir anayasal tedbir olarak değerlendirilmiştir.²³³

Getirilen mevzuattaki amaç, takdir yetkisine sahip olan idarenin alanını korumak, hâkimin bu bölümde denetimde bulunmasını kısıtlamaktır. Tam anlamıyla idari yerindelik alanına giren konularda hâkimin vereceği kararlar, idari işlem niteliği taşıyacak mahiyettedir. Zira bu alan, idarenin takdir yetkisine dayalı tasarruflarını kapsamaktadır ve idarenin münhasır yetkisi altındadır. Bu nedenle yargı organlarının bu alana müdahalesi, doğrudan bir idari eylem veya işlem tesisine dönüşebilir ki, bu da yargının idarenin yerine geçmesi anlamına gelir.²³⁴ Bahse konu yasak İYUK 2/2'inci fıkrasının başlangıcındaki yargı mercinin tasarruf alanı açısından, salt idari eylem ve işlemlerin hukukilik denetimi ile sınırlanmış olduğunu gösteren mevzuatın

²³¹C. Kaya, 'İdarenin Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi', *On İki Levha Yayıncılık*, İstanbul, 2021, s.187-188.

²³²9 Temmuz 1961 tarih ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Mülga) Bkz.: "<https://anayasa.gen.tr/1961ay.htm>" E.T.: 20 Ağustos 2025.

²³³Çınar, a.g.t., s. 57.

²³⁴Oytan, a.g.m., s. 47.

neticesi olmaktadır.²³⁵ Düzenlemede kötü niyet aranmasına gerek olmadığını savunanların dışındaki bir diğer görüş ise, söz konusu hükmü, idarenin yargı denetiminden kaçınma arzusu ve iradesiyle açıklamaktadır. Bu görüşü benimseyenler, özellikle iptal ile Tazminat (Tam Yargı) davası arasındaki farklara ve vergi yargısının diğer idari dava türlerinden farklı yapısına dikkat çekerek değerlendirmelerini deklare etmişlerdir.²³⁶

İdari mercinin bir iptal ilamından sonra, yargı kararının gerekçesinde belirtilen hukuka aykırılıklar doğrultusunda yeni bir işlem tesis etme zorunluluğunun bulunmadığı durumlarda, idare işlem oluşturma konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu tür hallerde, yeni bir işlem tesis edilip edilmeyeceği, idarenin takdirinde olup, zorunlu bir işlem tesis yükümlülüğü oluşmamaktadır. Lakin, genellikle idarenin iptal kararıyla işlem yapılmadan önceki hale gelen işlemlerde hukuka aykırılığı gidererek yeni bir işlem tesis etmesi olup takdir yetkisi bulunmadığı, bağlı yetkinin söz konusu olduğu durumlarda dahil iptalden sonra idarenin kararın tebliğinden itibaren azami 30 gün içinde ivedi biçimde yeni bir işlem tesis ederek hukuka aykırılığı gidermesi gerekmektedir.²³⁷ Yeni bir işlemin tesisi, mahkeme tarafından gerçekleştirilemez. Mahkeme, sadece mevcut idari işlemi iptal edebilir; bu da iptal kararının olumsuz kurucu etkisi gereği, söz konusu işlemin geçmişe etkili olarak ortadan kalkması sonucunu doğurur. Buna karşılık, iptal edilen işlemin yerine yeni bir işlem tesis edilip edilmeyeceği hususu, yargı mercilerinin değil, idarenin yetki ve sorumluluğu altındadır.²³⁸

İdarenin tarif edilen mecburiyetinin olduğunda sakatlık işlemin konu faktöründe ise; kurulacak yeni işlemin, kararın gerekçesinde hukuka uygunluğu gösteren gerekçeden farklı bir içeriğe sahip olması mümkün olmaz.²³⁹ Öğretide, idari işlem biçiminde yargı kararı verilmesini yasaklayan mevzuatın güncel hukuk sisteminden kaldırılması; kaldırılmadığında idari yargı ve vergi yargısı sisteminden

²³⁵C. Karavelioğlu, E. ve C. Karavelioğlu, *İdari Yargılama Usulü Kanunu*, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara, 2016, s.177.

²³⁶M. Oytan, a.g.m., s. 48.

²³⁷E. Bayraktar, 'Takdir Yetkisi ve Yargı Yoluyla Denetimi', *İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler I*, 1. Baskı, Güneş Matbaası, Ankara 1976, s. 292.

²³⁸O. Karahanoğulları, *İdari İşlem Niteliğinde Yargı Kararları*, Turhan Kitabevi, Ankara 2005 s. 23

²³⁹Duran, "İdari İşlem Niteliğinde Yargı Kararıyla Vergi Davalarının Çözümü II", s. 72.

vazgeçilmesinin tartışılacağı, tazminat (tam yargı) davası ya da iptal davalarında, idari yargı kararlarını ihlal edeceğini belirtmektedir.²⁴⁰

Sınav notlarının verildiği sınav kağıtlarının değerlendirilmesi açısından da idarenin takdir yetkisi vardır. Sınav sonuçlarının hatalı değerlendirilmesi idarenin takdir yetkisini keyfi ve kötü kullanmasına nihayetinde hizmet kusuru nedeniyle ikame edilen tazminat davalarını Danıştay tarafından reddettiği içtihatları mevcuttur.²⁴¹

Danıştay 8. Dairesi, İdare hukukunda genel kural, bir idari işlemin yasalara veya hukuk kurallarına aykırılığının hizmet kusuru olarak değerlendirilebileceği yönündedir. Ancak, her aykırılık tazminat sorumluluğuna yol açmaz. Nitekim bir işlemin herhangi bir yönüyle hukuka aykırı görülerek iptal edilmesi, tek başına hizmet kusurunun varlığına karine oluşturmaz. Diğer bir ifadeyle, işlemin iptalini gerektiren her hukuki yanlışlık, kendiliğinden tazminat sorumluluğunu doğurmaz. İdari işlemde hizmet kusurundan söz edilebilmesi için, hukuki sakatlığın ağır ve önemli nitelikte olması gerekir. Her idarenin karşılaşılabileceği türden olağan ve sıradan hukuki yanlışlıklar, hizmet kusuru sayılmaz. Danıştay içtihatçında da bu kritere dikkat çekilmiştir. Bahse konu ilamda, davacının sınav kâğıdına düşük not verilerek başarısız sayılması işlemi, bilirkişi incelemesi sonucunda geçer not verilmesi gerektiği gerekçesiyle iptal edilmiştir. Davacı, okulun bir yıl geç bitirilmesi nedeniyle maddi ve manevi zararının tazminini talep etmiştir. Lakin, Danıştay hatalı not takdirine ilişkin işlemin ilmi bir değerlendirme niteliğinde olduğunu, bu sebeple idareye yüklenebilecek bir hizmet kusurunun bulunmadığını içtihadı, isabetli olarak, sınav kâğıdının değerlendirilmesinde açık hata nedeniyle okulu bitirmesi geciken ve üniversiteyi kazanmış olmasına rağmen okulunu bitiremediği için kaydını yaptırımayan davacının açmış olduğu tazminat davasını kabul etmiştir.²⁴²

3.2.4. Yetki Saptırması Yasağı

İdare, kendisine yetki yükleyen kanunun amacına uygun olarak takdir yetkisini kullanması gerekir. Siyasi amaç ve/veya özel çıkarları gerçekleştirmek gayesi ile

²⁴⁰Duran, 'İdari İşlem Niteliğinde Yargı Kararıyla Vergi Davalarının Çözümü II', s. 68.

²⁴¹Kaya, 'İdarenin Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi', s. 237.

²⁴²Danıştay 8. Dairesi, E. 1982/933, K.1983/2151, Bkz.: Danıştay Dergisi, 1984, s.54-55.

takdir yetkisi kullanma yoluna gittiğinde, idari işlem “yetki saptırması” ile sakat hale gelir.²⁴³

Danıştay içtihatlarında idarenin tasarrufundaki takdir hakkı ve yetkisinin layüsel olmasına cevaz vermediğini ifade etmektedir. Bu yetkinin, yalnızca umum faydası ve kamu hizmetinin etkin ve verimli olması amacıyla kullanılabileceği; yetki saptırması²⁴⁴ suretiyle kötüye kullanılamayacağı ve keyfiliğe yol açamayacağı biçiminde vurgulanmıştır.

Yetki saptırması kavramı ilk defa 1860’lı yıllarda Fransa’da gündeme gelmiştir. O tarihlerde yetki saptırmasına mahalli otoritelerin iş ve işlemlerinde rastlanmıştır. Mahali idareler yetkilerini şahsi menfaatlerde kullanmışlardır.²⁴⁵ Bu konudaki ilk dava olarak “Lesbast Kararı” gündeme gelmiştir. Siyasi saiklerle tesis edilen idari tasarrufların, yetki saptırması (détournement de pouvoir) gerekçesiyle yok hükmünde sayılması, sonraki içtihatlarla mümkün hâle gelmiştir. Bu bağlamda, 1875 tarihli ünlü "Prince Napoléon Kararı", siyasi saikle alınan idari işlemlerin de yetki saptırması kapsamında yargı denetimine tabi olabileceğini kabul eden bir dönüm noktası olmuştur. Bu karardan önce, Fransız Danıştay (Conseil d’État), hükümetle çatışmaktan kaçınarak siyasi nitelikli işlemleri “hükümet tasarrufu” (acte de gouvernement) olarak değerlendiriyor ve bunları yargı denetimi dışında tutmuştur.²⁴⁶

Amaç unsuru açısından yargısal denetim, Fransa’da içtihatlar yoluyla gelişmişken, Türkiye’de bu denetim açıkça kanun düzeyinde düzenlenmiştir. Şûrâ-yı Devlet adıyla 1868 yılında Danıştay’ın kurulması ve 30’uncu maddesinde, idari tasarruflara karşı Danıştay’da; yetki, şekil, konu (esas) ve amaç unsurlarından aykırılık başvurusu ile yargı yoluna gidebileceğini hükme bağlanmıştır.²⁴⁷ Bu düzenleme, sonrasında çıkarılan Danıştay Kanunlarıyla da sürdürülmüş ve halen yürürlükte olan

²⁴³İ. Giritli, *Türk Devlet Şurası İctihatlarına Göre İdarenin Yetkisini Saptırması*, İstanbul 1957 s. 85; P. Duez, ‘Yetki Saptırma-İdari Tasarruflarda Maksat Unsuru (Çev.: H. Demirel,)’, *Danıştay Dergisi*, cilt:19, sayı 74-75, 1989, s. 38-40.

²⁴⁴DDDK, E.1976/164, K.1977/30, 14 Ocak 1977, DD, 1978, s. 28-29, s. 218; DDDK, E.1975/351, K.1976/210, 15 Ekim 1976, s. 26-27, s. 173; DDDK, E.1977/408, K.1979/18, 2 Şubat 1979, DD s. 36-37, s. 319; DDDK, E. 1972/435, K. 1973/696, 23 Kasım 1973, 1974, DD s. 14-15, s. 207; DDDK, E. 1973/405, K. 1974/461, 26 Nisan 1974, 1975, DD s. 16-17, s. 137.

²⁴⁵E. Dündar, ‘Maksat Denetimi (Nazariyeler, Türk ve Fransız Danıştay’ı İctihatlarına Göre) İdare Hukuku ve İdari Yargı İle İlgili İncelemeler I’, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları, sayı: 21, Ankara, 1976, s. 168.

²⁴⁶Dündar, a.g.m., s. 169.

²⁴⁷Çınar, a.g.t., s. 61.

2575 sayılı Danıştay Kanunu ile geçerliliğini korumuştur. Böylece, amaç unsurunun yargısal denetimi Türk Hukuku'nda açıkça kanuni temel kazanmış, Danıştay içtihatlarıyla da geliştirilerek pekiştirilmiştir. Ancak, amaç unsuru yönünden bir idari işlemin hukuka aykırılığı ileri sürüldüğünde, mahkeme hâkiminin, işlemi tesis eden idarenin gerçek iradesini ve niyetini araştırması gerekmektedir. Bu durum, amaç unsurunu diğer unsurlardan ayıran bir özelliktir; zira bu unsurun denetimi doğası gereği sübjektiftir. Ne var ki, bir idari işlemin hangi saiklerle tesis edildiğini ortaya koymak, uygulamada büyük güçlükler arz eder. İdarenin karar alma sürecindeki gerçek amacı, çoğu zaman işlemin dış görünüşünden doğrudan ve açık biçimde anlaşılamaz. Bu nedenle, amaç unsurunun tespiti, yargısal denetimde en problemli alanlardan biri olarak nitelendirilmektedir.²⁴⁸

İdarenin hukuka uygun hareket yükümlülüğü çerçevesinde, sahip olduğu yetkilerin salt kanunda öngörülen amaç doğrultusunda kullanması şarttır. Bu açıdan, yetki saptırması yasağı (detournement de pouvoir), idari işlemin dış görünüşte yetki sınırları içinde yapılmış olmasına rağmen, gerçekte başka bir saikle kullanılması hâlini ifade eder. İdarenin, kamu gücünü kullanırken bu gücü kişisel menfaat, siyasal saikler ya da başka bir gaye için değil, sadece kamu yararı amacıyla kullanmalıdır.²⁴⁹ Yetki saptırması, bilhassa takdir yetkisinin geniş olduğu durumlarda ortaya çıkma ihtimali yüksek hukuka aykırılık türüdür. Bu açıdan, yargı mercileri takdir yetkisi sınırlarını denetlerken, işlem görünürdeki gerekçesi ile gerçek amacı arasında çelişki olup olmadığını da bakar. Eğer idare, hukuken tanınmış bir yetkiyi başka bir amacı gerçekleştirmek adına kullanmışsa, bu durum bahse konu işlemde yetki saptırmasının varlığını gösterir.²⁵⁰

Yetki saptırması yasağı, idarenin keyfi hareketlere kaymasını önlemeyi ve kamu gücünü kötüye kullanılmasını engellemeyi önceler. Bu yasağın ihlali, işlemin iptaline sebep olacak derecedeki ağır hukuka aykırılıktır.

İdarenin herhangi bir gerekçe göstermemesi, takdir yetkisinin keyfi biçimde kullanıldığını gösterebilir ve bu durum, tesis edilen işlemin yetki saptırması

²⁴⁸Bayraktar, a.g.m., s. 293.

²⁴⁹Gözler, *İdare Hukuku*, s. 537.

²⁵⁰M. Günday, *İdare Hukuku*, 11. Bs, Ankara, İmaj Yayınevi, 2017 s. 219.

(détournement de pouvoir) suretiyle hukuka aykırı şekilde sakatlandığına karine teşkil edebilir.²⁵¹ Yetki saptırması kamu düzeni ile ilgili olamadığından dolayı, resen dikkate alınmayacağı ifade edilmektedir.²⁵² Yetki saptırması resen dikkate alınmayacak olması nedeniyle talep ile bağıllık ilkesine paralel olarak davacı tarafından yetki saptırması hususu yargılama makamında ileri sürülmesi gerekmektedir.²⁵³

Ülkemizde yetki saptırması idari mercinin temel maksadına aykırı saik ile doğan yetki saptırması ve özel amaca aykırı bir amaç saikinden doğan yetki saptırması olarak iki gruptadır.²⁵⁴ Genel gayede yetki saptırması, doktrinde genel kişisel amaç, üçüncü kişileri koruma amacı ve siyasi amaç güdülmesi olarak ele alır.²⁵⁵

Fransa kibrit imal ve satışını kanun çıkartarak kamulaştırma yoluna gitmiştir. Lakin, kamulaştırma uygulaması neticesinde kibrit üreten tesislere tazminat verilmesi kararlaştırılmıştır. Uygulama makamı Fransız Maliye Bakanlığı, kamulaştırdığı kibrit fabrikalarına tazminat vermemek için fabrikaları, riskli ve sıhhat yükümlülüklerine aykırı hareket ettiği gerekçesiyle çalışma izinlerini iptal etmek istemiştir. Seçilmiş Belediye reisinin kaynak sağlamak adına, amme ahlakı sebep göstererek, sahillerdeki koyduğu bölmeler haricinde kıyafet değişikliğini engellemiştir. Her iki örnekte de idare, kendisine tanımlı görev ve yetkinin özel amacını aşmış, parasal fayda sağlamak gayesiyle hareket etmiştir. Bahse konu keyfilikler amaç yönünden saptırmalar içeren iki kararda iptal edilmiştir.²⁵⁶

Usul saptırması açısından belirgin işleme getirilmiş usulde, farklı işlem yerine gerçekleştirme sorunu gündeme gelir.²⁵⁷ Usul yönünden saptırmanın genel emsalleri kamulaştırma işlemleri ve işgal edilmeler gibi konularında denk gelmektedir. İdarenin işgal etmek yerine kamulaştırmak istemesi, bir memuru kadro haricine atmak için bahse konu kuruluşun tekrar ihya edilmesi usul saptırmasına emsaldır.²⁵⁸

²⁵¹E. E. Atay, *İdari Yargılama Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 3. Baskı, 2024 s. 69.

²⁵²Alan, a.g.e., s. 365.

²⁵³Çınar, a.g.t., s. 62.

²⁵⁴Gözler ve Kaplan, a.g.e., s. 728–730.

²⁵⁵K. G. Balkar, ‘İptal Davası Açmak İçin Dava Konusu Tasarruf ile İlgili Şartı’, *AÜSBFD*, cilt: 14, sayı: 4, 1959, s. 221, Bkz.: “https://doi.org/10.1501/SBFder_0000000506”, E.T.: 10 Mayıs 2025.

²⁵⁶Dündar, a.g.m, s. 178.

²⁵⁷Giritli, a.g.m., s. 144.

²⁵⁸Danıştay 6. Dairesi, 19 Kasım 1946, E.1946/2620, K.1946/485; Danıştay 8. Dairesi, 06 Aralık 1961, E.1961/143, K.1961/3954 ilamları, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr” E.T.: 11 Mayıs 2025.

Danıştay içtihatlarında usul saptırmasının, yetki saptırmasının altındaki bir alan tanımlamasında bulunduğu, böyle bir isnat ile ikame edilen davalarda, beyanı somut hale getirip teyit eder ise dava konusu işlemi maksat yönünden hukuk aykırılık tespiti ile iptal eder.²⁵⁹

3.2.5. Yerindelik ve Hukuka Uygunluk Ayrımı

İdari işlemlerin denetiminde temel ayrım, hukuka uyarlık ve yerindelik değerlendirmesi arasında olur. Hukukilik açısından denetim, işlemin kanunlara, anayasal ilkelere ve genel hukuk kurallarına uygun olup olmadığını incelerken; yerindelik denetimi, işlemin amaca ne derece hizmet ettiği, uygun araçların seçilip seçilmediği gibi idarenin takdir alanına ilişkin değerlendirmeleri kapsar.²⁶⁰ Yargı organlarının görevi, yalnızca hukuka uygunluk denetimini yapmakla sınırlıdır.

Anayasa'nın 125. maddesinde açıkça belirtildiği üzere, yargı yerleri “yerindelik denetimi” yapamaz. Bu düzenleme, idarenin kamu yararına uygun karar alabilme serbestisini korumak amacı taşır.

Bir memurun başka bir ile atanması işlemi yargı mercileri tarafından hukuka uygunluk açısından denetlenebilir; ancak bu atamanın daha isabetli olup olmadığı gibi yerindelik yönünden yapılan bir değerlendirme yargının alanı dışındadır.²⁶¹ Hukuka uygunluk denetimi kapsamında, işlemin görünüşte hukuka uygun olsa dahi gerçekte başka bir amacı taşıyıp taşımadığı, dolayısıyla bir yetki saptırması içerip içermediği incelenebilir. Bu durumda yargı, hukuki görünümün ötesine geçerek işlemin gerçek amacına ulaşmaya çalışır.²⁶²

²⁵⁹Giritli, a.g.m., s. 145.

²⁶⁰Gözler, *İdare Hukuku*, s. 527.

²⁶¹Günday, *İdare Hukuku*, s. 215.

²⁶²Ş. Gözübüyük ve T. Tan, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 303.

4. BÖLGE İDARE MAHKEMESİ VE DANIŞTAY İÇTİHATLARI İLE SİLAH RUHSATI UYGULAMALARI

4.1. Bölge İdare Mahkemeleri ve Danıştayca Takdir Yetkisine Yaklaşım

Silah ruhsatı verilmesinde takdir yetkisi olan ve olmayan hususların bulunduğu görülmektedir. Silah ruhsatına ilişkin davalarda idarenin uhdesinde bulunan takdir yetkisini keyfi kullanıp kullanmadığına bakılmaktadır. İdarenin takdir yetkisi, sınırsız olmadığı gibi takdir yetkisinin tam olarak ortadan kaldırılması da mümkün olmaz. Danıştay birçok kararında idareye takdir yetkisi tanınan hallerde, mevcut salahiyetin umum yararı ve amme hizmet gereksinimleri dikkate alınarak kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.²⁶³ İdari Dava Daireleri Kurulu şablon bir gerekçe ile onamıştır.²⁶⁴

4.2. Silah Ruhsatı Verilmemesi ve İptaline İlişkin Aleyhe Kararlar

Avukat olan davacı 2009 yılında işlediği ve kesinleşen suçlardan memnu hakların iadesi kararı almasına karşın İzmir Bölge İdare Mahkemesi istinaf kanun yolu incelemesinde;” yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alındığı görülmekle birlikte, söz konusu karara konu olay, olayın gerçekleşme şekli, kapsamı ve mahkumiyet hükmü verilen suçlar incelendiğinde, silahla ateş etmek suretiyle yaralama eylemini gerçekleştiren davacının silah taşıma ruhsatı talep ettiği dikkate alındığında, davalı idarenin elinde bulundurduğu takdir yetkisini keyfi kullandığından bahsedilemeyeceği sonucuna ulaşıldığından, takdir yetkisini kamu yararına uygun olarak kullanmak suretiyle tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık olmadığı” biçimindeki davanın reddi kararına²⁶⁵ karşı istinaf istemini esastan reddetmiştir.²⁶⁶ Aynı Daire’nin 2017 yılındaki başka bir kararında, Noterlik mesleğinden emekli olan başvurucunun, 91/1779 sayılı Yönetmelik md. 9/ş (Baroya

²⁶³Danıştay 2. Dairesi 28 Mart 2018 E.2016/8974, K.2018/2071, Bkz.: ‘karararama.danistay.gov.tr’ E.T. 11 Mayıs 2025.

²⁶⁴Danıştay İDDK, 06 Mayıs 2019, Danıştay 15. Dairesi, E.2015/4250 K.2017/7067, 30.11.2017 tarihli kararının bozulması istemine ilişkin uyuşmazlıkta, “Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddialar kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.” Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T. 11 Mayıs 2025.

²⁶⁵İzmir 5. İdare Mahkemesi, 11 Eylül 2024, E.2024/156, K.2024/1002, E.T. 11 Mayıs 2025, Bkz.: “www.lexpera.com.tr”, E.T. 11 Mayıs 2025.

²⁶⁶İzmir B.İ.M 6. İ.D.D., E.2024/2327, K.2025/435, 18 Şubat 2025, Bkz.: “https://www.lexpera.com.tr”, E.T. 11 Mayıs 2025.

kayıtlı avukatlar ve noterler) uyarınca, aldığı silah taşıma ruhsatının aynı maddede tanımlanan Avukat olarak değiştirmek için yönetmelikteki iş değişikliği bildirimine ilişkin 6 aylık süreden 19 gün sonra başvuru yaptığından bahisle, 19 gün gecikme nedeniyle silah ruhsatının iptaline ilişkin davanın reddedilmesini oy çokluğu ile mutata hale gelen şablon istinaf gerekçeleriyle hukuka uygun bulmuştur. Azlık oyu yazısında yönetmelik maddesinin değişmediği davacıya imzalatılan Silah Ruhsat Bilgi formunda bu hususun yazmadığı belirtilmiştir.²⁶⁷

Danıştay 15. Dairesi, 22 Mayıs 2018 tarihli bir kararında; “silah taşımamanın veya bulundurmanın hem birey hem de toplum açısından önemli riskler taşıdığına dikkat çekerek, kamu güvenliğinin sağlanması ve ruhsat verilecek kişinin suç şüphesinden uzak olması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu çerçevede, yargılaması devam eden ve cezalandırılma ihtimali bulunan kişilere yönelik olarak, Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik’in 16. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca getirilen önleyici tedbirin, hukukun ana ilkeleri ve 6136 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olmadığına hükmetmiştir. Dava konusu olayda, davacı hakkında Ağır Ceza Mahkemesi’nde güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarından açılmış bir dava bulunduğu ve bu davanın Yönetmelik’in 16. maddesinin (d) bendi kapsamında yer aldığı, ayrıca işlem tarihi itibarıyla yargılamanın halen devam ettiği tespit edilmiştir. Bu nedenle, ruhsat yenileme işlemlerinin durdurulması ve silahın emanete alınmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucu ile silah ruhsatı konusunda idarenin 6136 sayılı kanun hükmünü aşmayan sınırlamaları yapılabileceği değerlendirilmesinde bulunmuştur.²⁶⁸

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Onuncu İdari Dava Dairesi’nin Sakarya Valiliği adına yapılan İstinaf başvurusunu kabul ederek davayı reddeden ilamında, ”... *Dolayısıyla davacının silah taşıma veya bulundurma yetkisi verilmesi için başvurmasına engel bulunmamakta ise de, yetkili mülki amir tarafından, gerek daha önce ceza soruşturması konu eylemleri, gerek ruhsatsız silah bulundurmak suçlamasıyla açılan ceza davasında suç kastının olmadığı gerekçesiyle beraatine karar verilmesine karşın taşıdığı silahın "ruhsatsız" olduğundan hareketle suç eşyası*

²⁶⁷İzmir B.İ.M. 6. İ.D.D., E.2017/1811 K.2017/1719 T.: 5 Aralık 2017, Bkz.: “www.lexpera.com.tr”, E.T. 11 Mayıs 2025.

²⁶⁸Danıştay 15. Dairesi, 22 Mayıs 2018 E.2015/7501, K.2018/5115, Bkz.: ‘karararama.danistay.gov.tr’ E.T.: 11 Mayıs 2025.

olarak nitelendirilip, müsadere edilmiş olduğu gözetilerek davacıya silah taşıma ruhsatı verilmemesi işleminin, yetki ve şekil unsuru yönünden hukuka uygun olduğu gibi, mülki idare amirinin takdir yetkisi içinde, kamu yararı gereklerine uygun olarak tesis edildiği sonucuna ulaşılmıştır” gerekçesi ile kasıt yokluğundan da olsa beraat eden kişinin suçsuzluk masumiyet karinesi aleyhine, silahın müsadere edilmesi kararına yaslanan bir karar verdiği görülmektedir.²⁶⁹

Danıştay 15. Dairesi silah bulundurma ve/veya taşımanın temel bir hak ve özgürlük olmadığı, 6136 sayılı Kanun hükümlerini aşmayan engellemeler getirilebileceği değerlendirmesinde bulunmuştur.²⁷⁰

Avukat olan davacı tarafından ikame edilen Sağlık bakanı oluru ile yürürlüğe konulan Yönerge²⁷¹ maddelerinden 22., 23. ve 24. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinin iptaline konu davada 18.09.2024 tarihli Danıştay 10. Dairesi kararında; “Dava konusu Yönergenin, davalı Bakanlığın tarih, sayılı Makam Oluruna istinaden aynı tarihte yürürlüğe konularak resmi internet sitesinde yayımlandığı, bakılan davanın bu tarihten itibaren 60 günlük dava açma süresinde açılmadığı, öte yandan Yönergenin iptali istenen 22., 23. maddelerinin ve 24. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinin davacıya uygulanmasına yönelik herhangi bir işlem tesis edilmediği, dava dilekçesi ve ekinde dava açma süresini başlatacak nitelikte bir uygulama işlemi sunulmadığı gibi dilekçede “yivli Silah ruhsatı almak için herhangi bir başvuru yapılmayıp ortopedi doktoruyla şifahen yapılan görüşmeler sonucu ruhsat alamayacağının anlaşıldığı” belirtilmek suretiyle hakkında herhangi bir uygulama işlemi tesis edilmediğinin dolaylı olarak kabul edildiği görülmüştür. Öte yandan, dava dilekçesinde dava konusu düzenlemelerin, Yönergede 20/10/2020 tarihli Makam Oluruna istinaden aynı tarihte yapılan değişiklikle yürürlüğe girdiği ileri sürülmüş ise de, dava konusu edilen maddelerde 20/10/2020 tarihinde herhangi bir değişikliğe

²⁶⁹İstanbul B.İ.M, 10. İ.D.D. T.: 7 Ocak 2020, E.2019/3160 K.2020/22, Bkz.: “www.lexpera.com.tr”, E.T. 11 Mayıs 2025

²⁷⁰Danıştay 15. Dairesi, T.: 22 Mayıs 2018, E.:2016/9851, K.:2018/5116: “silah taşıma ruhsatı hakkının tüm bireylere tanınmış temel hak olmadığı belirtilmiş olup; umum düzeni, ülke güvenliği, umum yararının korunması gerekçesiyle başat hak ve hürriyetlerin, Anayasanın lafzı ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabileceği, Anayasa kuralıyla benimsenmiş olmakla birlikte, silah taşıma ya da bulundurma ruhsatı almanın herkese tanınmış temel bir hak ve özgürlük olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Belirlenen çerçevede, silah taşıma ve bulundurmaya ilişkin yapılan düzenlemelerde konuya özgü kurallara yer verilmesinin ve dayanağı Kanun hükümlerini aşmamak üzere sınırlamalar yapılabileceğinin kabulü gerekmektedir.”, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr” E.T.: 11 Mayıs 2025.

²⁷¹Sağlık Raporları Usul ve Esasları Hakkında Yönerge, E.T.: 11 Mayıs 2025.

gidilmediği, maddelerin 30/09/2019 tarihindeki ilk halini aynen koruduğu anlaşılmıştır. Bu durumda; düzenleyici işlem niteliğindeki dava konusu Yönergenin 30/09/2019 tarihli Makam Oluruna istinaden aynı tarih itibarıyla yürürlüğe girdiği ve davalı Bakanlığın internet sitesinde yayımlandığı, Yönergenin uygulanması suretiyle davacı hakkında tesis edilmiş bireysel bir işlemin de (uygulama işleminin) bulunmadığı görüldüğünden, anılan Yönergenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen günden itibaren başlayan 60 gün olan dava süresinden çok sonra, 18/12/2020’de kayıtlı dilekçe ile ikame edilen davanın süresinde açılmadığı” tespiti yapılarak süre aşımı ve silah ruhsatı için durum bildirir sağlık kurulu raporu için başvuruda bulunmadığı, tarafına karşı gerçekleştirilen bir işlem olmadığından dava ehliyetinin olmadığına vurgu yapılmıştır.²⁷²

4.3. Silah Ruhsatına İlişkin Emsal İçtihatlar

6136 Sayılı Kanuna muhalefet suçundan Adli Para Cezasına mahkumiyetinden 23 sene sonra Memnu hakların iadesi kararı alan davacının, 91/1779 sayılı Yönetmelik can güvenliği nedeniyle 7/a maddesinden silah taşıma ruhsatı başvurusunun bahse konu yönetmeliğin 16/1-b maddesi uyarınca silah ruhsatı verilmeyeceği gerekçesiyle Diyarbakır Valiliği’nce reddine ilişkin işlemin iptali konulu davayı reddeden Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi kararını²⁷³ İstinaf başvurusu üzerinde kaldırarak; “Uyuşmazlıkta, davacının can güvenliği nedeniyle yaptığı silah taşıma ruhsat başvurusuna ilişkin incelemede reddine karar verilmiş ise de; davacının bu suçtan aldığı cezanın infaz edildiği, davacının başvurusu üzerine....sayılı ilamıyla davacı hakkında memnu haklarının iadesine karar verildiği görülmüş olup, bu durumda 6136 Sayılı Yasanın 7. maddesinin 5. Bendi gereğince davacının silah taşıma ruhsatı başvurusu yapması önünde engel kalmadığı... davacının silah ruhsat başvurusunun diğer hususlar yönünden (can güvenliği bakımından) incelenip sonuçlandırılması gerekirken aksi yöndeki uyuşmazlık konusu ret işleminde ve davayı reddeden inceleme

²⁷²Danıştay 10. Dairesi, 18 Eylül 2020, E.2019/7132, K.2020/4363 Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T.: 11 Mayıs 2025.

²⁷³Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi, T.: 3 Aralık 2018, E.: 2018/1253, K.:2018/1595 Bkz.:“www.lexpera.com.tr”, E.T.: 11 Mayıs 2025.

*konusu kararda hukuka uyarlık” bulunmadığı için bahse konu işlemi iptal ederek davayı kabul etmiştir.*²⁷⁴

Danıştay 10. Daire 20.04.2000 tarihli ilamında; seçilerek göreve gelmeyip, muhtar olarak üç yıla varan bir süre bu görevi vekaleten yürüten davacının, silah taşıma ruhsatı başvurusunun reddedilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle ikame edilen davayı, davacının seçilerek göreve gelen muhtar olmadığı gerekçesiyle reddeden mahkeme kararında, işlem tarihinde yürürlükte olan mevzuattan bahisle hukuka uyarlık bulunmadığına hükmetmiştir.²⁷⁵

Düzce Valiliği tarafından iki dönem (5+5) yıl devam eden Can güvenliği nedeniyle Silah Taşıma Ruhsatının yenilenmeyerek, bulundurma ruhsatına dönüştürülerek yenilenmesine dair tesis olunan Düzce Valiliği’nin 31 Aralık 2019 olur tarihli işleminin iptali istemiyle açılan davada; *“davacıya ilgili mevzuat uyarınca şartları taşıdığı ve engel halinin bulunmadığı tespit edilerek Düzce Valiliğince kendisine iki dönem (5+5=10) süreyle silah taşıma ruhsatının verildiği, davacı tarafından mevcut silah ruhsatının taşıma süresi bittiği ve önceden ileri sürdüğü can güvenliği tehlikesinin halen devam ettiği belirtilerek kendisine silah taşıma ruhsatının yeniden verilmesi istemli başvuruda bulunulduğu, yapılan başvurusuyla ilgili tarihli Silah Ruhsatı Sağlık Kurulu Raporuyla davacının silah ruhsatı almasında sağlık yönünden sakınca olmadığı belirtilmiştir, ... Jandarma tutanağında ise; davacının aldirılacak her türlü önleme rağmen korunmasının mümkün olduğu, halen belirtildiği adreste ikamet ettiği ve şuan için herhangi bir iş ile uğraşmadığı, Komutanlıkça yapılan araştırmalar ve soruşturmalar neticesinde silah taşıma ruhsatının verilmesinde sakınca bulunduğu dair tespitin yapılması üzerine davalı idarece, davacının daha öncesinden kendisine iki dönem silah taşıma ruhsatının verilmesine gerekçe olan; Düzce Ağır Ceza Mahkemesinin "Birden fazla kişi ile birlikte silahla yağmaya teşebbüs, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma"²⁷⁶ ve 6136 sayılı Kanuna Muhalefet²⁷⁷ suçlarından yapılan yargılamada müşteki ve zarar gören*

²⁷⁴Gaziantep B.İ.M, 4. İ.D.D., 24 Aralık 2020, E.2019/1300 K.2020/6045 Bkz.: “<https://www.lexpera.com.tr>”, E.T.: 11 Mayıs 2025.

²⁷⁵Danıştay 10. Dairesi, 20 Nisan 2000, E.1997/3431 K.2000/1646, Bkz.:“www.mevzuattakip.com.tr”, E.T.: 11 Mayıs 2025.

²⁷⁶Türk Ceza Kanunu, md. 109, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 15 Mayıs 2025.

²⁷⁷Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, md. 12-13-14-15. Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

sıfatıyla can güvenliğinin tehlikede olduğunun kabul edildiği, Yönetmeliğin 16. maddesinde yer verilen silah almaya engel hallerinden birine girmediği, davacının can güvenliğinin ciddi ve harici bir tehdit ya da tehlikeye maruz kalacağına kuvvetle muhtemel olduğuna dair ibraz ettiği olayın mahkeme kararı ve tahkikat evrakları ruhsat işlem dosyasında mevcut olduğu yönündeki tespitlerine rağmen, bu durumda, davacının başından beri ileri sürdüğü can güvenliği tehlikesinin olduğu yönünde kuvvetli şüphesinin müşteki ve katılanı sıfatıyla yapılan ceza yargılama dosyasıyla sabit olmasına ve davaya konu işlemle bu duruma açıkça yer verilmesine rağmen, Jandarma kolluk görevlilerinin ilgili tutanağında söz konusu can güvenliği tehlikesinin alınacak her türlü önleme rağmen korunmasının ne şekilde mümkün olabileceği, silah taşıma ruhsatının sakıncalı halinin nasıl ve hangi durumda olabileceğinin somut olarak açıkça ortaya konulamadığı, böylece davacının var olan iki dönem silah taşıma ruhsatını bulundurmaya çevrilmesini haklı kılacak dosyada mevcut haklı sebep ve durumların davalı idarece ortaya konulamadığı anlaşıldığından” gerekçesi ile hukuka aykırı bularak Bolu İdare Mahkemesi işlemi iptal edilmiştir.²⁷⁸ Davalı idare tarafından istinaf kanun yolu başvurusu üzerine, Ankara B.İ.M. 9. İdari Dairesi tarafından esastan reddine karar verilmiştir.²⁷⁹ İçişleri bakanı adına can güvenliği gerekçesi ile silah taşıma ruhsatı başvurularında takdir yetkisi kullanan valilerin, bu alanda takdir yetkisinin belirlenmesi hususunda işbu karar ile Bölge İdare Mahkemesi içtihadı oluşmuştur.

Benzer biçimde tarafımca ikame edilen ve Bursa Valiliği’nin (Bursa Valisi) İçişleri Bakanı adına gerçekleştirdiği 02.03.2022 tarihli işleminin iptali istemiyle açılan davada; “Davacıya 2011 ve 2016 yılında ilgili yönetmeliğin 7/1-(a) hükmü uyarınca silah taşıma ruhsatı verildiği, iş bu davaya konu başvurunun da mevcut taşıma ruhsatının yenileme başvurusu olduğu, davacının müşteki olduğu Ağır Ceza Mah.’nde "suç işlemek amacıyla örgüt kurma,²⁸⁰ serbest meslek sahibi kişilerin dolandırıcılığı,²⁸¹ özel belgede sahtecilik ve tehdit" suçlarından yürütülen E:2012/219 sayılı kovuşturmanın devam ettiği, ... 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nin sayılı kararı ile

²⁷⁸Bolu İdare Mahkemesi, T.: 12 Kasım 2020, E.2020/116, K.2020/871, Bkz.: ‘www.uyap.gov.tr’ E.T.:12 Mayıs 2025.

²⁷⁹Ankara B.İ.M. 9. İdari Dava Dairesi, T.: 23 Haziran 2021, E.2021/312, K.2021/1260 Bkz.:‘www.uyap.gov.tr’ E.T.: 12 Mayıs 2025.

²⁸⁰Türk Ceza Kanunu, md. 220, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

²⁸¹Türk Ceza Kanunu, md. 158/i, Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr” E.T.: 12 Mayıs 2025.

davacıya yönelik tehdit fiilinin sabit olduğu, tarihinde tehdit edildiğine dair polis merkezinde şikâyetçi olduğu görülmekle, daha önce silah taşıma ruhsatı verilen davacının, müştekisi olduğu ceza kovuşturmalarına rağmen can güvenliğinin ciddi ve harici tehdit ve tehlikelere açık kalmadığı, somut bilgi ve belgeye dayalı olarak ortaya konulmadan reddedildiği, mevzuatta belirlenen usule göre silah taşıma ruhsatı yenileme başvurusu yapan davacının, hakkında devam eden yahut sonuçlanmış ceza soruşturma ve kovuşturma konusu mesnet fiillerin, yukarıda anılan hükümlerde belirtilen fiiller kapsamında olmadığı, yine bu kapsamda tedbir uygulanan şahıslar arasında olmadığı, silah taşıma ruhsatı düzenlenmesine engel bir mahkumiyeti de bulunmadığı, talebinin mevzuatta belirlenen esaslar çerçevesinde somut bilgi ve belgeye dayanmayan bir değerlendirme ile reddedildiği anlaşılmakla,” dava konusu işlemde hukuka uyarlık olmadığından dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Bursa ... İdare Mahkemesi kararının; davalı idare tarafından, “valilerin silah taşıma ve bulundurma ruhsatı verilebilmesinde takdir yetkisi bulunduğu, idarenin takdir yetkisinin yok sayılamayacağı” iddiasıyla yaptığı istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.²⁸² Bu alanda takdir yetkisi açısından Bursa B.İ.M. 3. İdari Dava Dairesi ilamı ile de Bölge İdare Mahkemesi düzeyinde içtihat oluşmuştur.

91/1779 sayılı Yönetmeliğin madde 7/a fıkrasında tanımlanan can güvenliği nedeniyle silah taşıma ruhsatına ilişkin yetkinin İçişleri Bakanı nezdinde olduğu, valilerin bakan adına gerçekleştirdiğini hatırlatmak gerekir. Bahse konu karar azami 30 günlük süre aşılıarak 66 gün sonra uygulanmıştır. 2577 sayılı İYUK 28. maddesinin 3’üncü fıkrasına istinaden ilamın süresinde uygulanamaması nedeniyle ikame ettiğimiz tam yargı davası istinaf incelemesinde 17 ayı aşkın süredir derdesttir. Bahse konu iptal kararının kesinleşmesi akabinde ikame ettiğimiz tam yargı davası da istinaf kanun yolunda derdesttir. Bahse konu davalar bu çalışmaya fayda sağlaması için açılmış olup henüz içtihat niteliğinde bir ilam olmadığı için çalışmamızda değerlendirilememiştir.

Hakimlik mesleğinden istifa ederek avukatlık yapmaya başlayan davacının idare mahkemesinde reddedilen karara temyiz başvurusu üzerine Danıştay 15. Daire

²⁸²Bursa B.İ.M 3. İ.D.D., 09 Mayıs 2024, E.2023/653 K.2024/787, Bkz.: ‘www.uyap.gov.tr’ E.T.: 17 Mayıs 2025.

ilamının gerekçesinde belirtildiği üzere, hakimlik mesleğinden 6 ay geçmeden avukatlık mesleğine geçmesi nedeniyle 91/1779 sayılı Yönetmelik md.16/i kapsamında değerlendirilmeyeceğine karar vermiştir.²⁸³

4.4. Keyfilik Sorunu ve Soruşturma İzni ve Mahkûmiyet Kararları

Geçmişte, Valiler başta olmak üzere idarecilerin keyfi hareket etmeleri idari ve adli soruşturma ve kovuşturmaların muhatabı olduğu görülmektedir. Nitekim, vali ve İl Emniyet Müdürü hakkında, İçişleri Bakanı tarafından verilen 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun²⁸⁴ uyarınca soruşturma izni verilmesi kararına itiraz üzerine Danıştay 2. Dairesi; soruşturma izni verilmesi kararlarının hukuka uygun bulunduğu için soruşturma yapılmasına imkân sağlanmıştır.²⁸⁵ Aynı dairenin takip eden yılın başında; vali, vali yardımcısı il emniyet

²⁸³Danıştay 15. Dairesi, 11 Eylül 2015, E.2013/346, K.2015/5130: “09.04.2015 tarihinde yapılan ara karar cevabına göre; davacının hakimlik görevinden 18.02.1994 tarihinde istifa ettikten sonra altı ay geçmeden Yönetmeliğin 9 (ş) bendi uyarınca ruhsat alma hakkı veren avukatlık mesleğine 16.03.1994 tarihi itibarıyla Ankara Barosu'na bağlı olarak başladığı görüldüğünden; avukatlık mesleğinden dolayı ruhsat alma hakkı devam eden davacı hakkında Yönetmeliğin 16. maddesinin (i) bendi uyarınca tesis edilen bireysel işlemde hukuka uygunluk görülmemiştir. Açıklanan nedenlerle; davacının silah ruhsat talebinin reddedilmesine ilişkin 16.08.2012 tarih ve 29425 sayılı işleminin İPTALİNE, 91/1779 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmeliğin 16. maddesi (i) bendinin iptali isteminin REDDİNE”, Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

²⁸⁴Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, Bkz.: www.mevzuat.gov.tr, E.T.: 22 Aralık 2024.

²⁸⁵Danıştay 2. Dairesi, 5 Nisan 2000, E.2000/1075 ve K.2000/2009: “Valilik bünyesinde ... Derneği adı altında kurulu bulunan dernek adına, 6136 sayılı Kanuna göre çıkarılarak yürürlüğe konulan Yönetmeliğin değişik 7/a-b maddesine göre silah taşıma ruhsatı talebinde bulunanlardan, bu yönde İl Emniyet Müdürü ...'a verdiği talimatla hazırlatarak onayladığı kararlarla, "bağış" adı altında 3.9.1998 ve 31.12.1998 tarihleri arasında ...- TL bu tarihten sonra ise ... TL tutarında para aldırıldığı, 1-b maddesinden, bağış olarak toplattığı bu paralarla ... Derneği vasıtasıyla kendi ismini taşıyan Vali ... İlköğretim Okulu'nu inşa ettirdiği, 1-c maddesinden söz konusu okulun yapımını, Hazine adına kayıtlı olan arsa İlköğretim Okulu olarak tahsis edilmeden Milli Eğitim Bakanlığı ile Okulun yapımını üstlenen ... Derneği arasında protokol yapılmadan ve Milli Eğitim Yatırım programına alınmadan başlattığı, 1-d maddesinden bazı siyasi kişilerle iş sahibi kişilerin Vali ... imzalı referans notu getirmeleri halinde can güvenliği gerekçesiyle söz konusu referansa istinaden bağış almaksızın silah taşıma ruhsatı verilmesi yönünde uygulaması ile ayrıcalık yarattığı, ...'ın 2-a maddesinden 6136 sayılı Kanun'a göre çıkarılarak yürürlüğe konulan Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmeliğin 7/a-b maddesine göre silah taşıma ruhsatı verilmesi talebinde bulunanlardan "bağış" veya "yardım" adı altında ... ve ... TL tutarında para alınması yolunda Vali ...'ın direktifleri doğrultusunda teklifte bulunarak onay aldığı ve para toplanmasında kullanılacak dernek alındı makbuzlarının Emniyet Müdürlüğü Ruhsat Tebligat İşlemler Şube Müdürlüğüne getirerek, alındı makbuzlarının anılan şubede kesilmesini sağladığı, 2-b maddesinden bazı siyasi kişilerle iş sahibi kişilerin Vali ... imzalı referans notu getirmeleri halinde can güvenliği gerekçesiyle söz konusu referansa istinaden bağış almaksızın silah taşıma ruhsatı verilmesi yönünde düzenleme ve uygulamada bulunduğu anlaşıldığından...” Bkz.: “karararama.danistay.gov.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

müdürü, polisler ile muhtar hakkında, usulsüz silah ruhsatı verilmesi nedeniyle bakan tarafından verilen soruşturma izni verilmesine ilişkin kararı kaldıran ilamında; “Mahalle Muhtarı tarafından düzenlenen nakil il muhaberi ve konutta kalanlara ait kimlik bildirme belgelerine göre ... İlçesi ... Mahalle Muhtarı tarafından ikametgah il muhaberi verilmesi üzerine İlçe Emniyet birimlerince belirtilen işyeri, konut ve muhtarlıkta yapılan araştırma sonucunda olumlu rapor düzenlenerek adı geçenin silah taşıma ruhsatı isteminin olumlu görüşle İl Makamına sunulmasında gerçeğe aykırılık bulunmadığı anlaşıldığından, adı geçenlerin itirazlarının kabul edilerek haklarında soruşturma izni verilmesine ilişkin İçişleri Bakanının ... gün ve ... sayılı kararının” kaldırılmasına karar vermiştir.²⁸⁶

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, dönemin Mersin Valisi’nin Yargıtay 4. Ceza Dairesi’nin ilk derece kovuşturma merci olarak verdiği mahkûmiyet hükmüne ilişkin temyiz kanun yolu incelemesinde; “Sanığın Yasa ve Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak birçok kişiye taşıma ruhsatı onayı vermesi şeklindeki eyleminin Özel Dairesince 5237 sayılı TCK 257. maddesine göre lehe düzenleme olan 765 sayılı (Mülga) TCK’nın²⁸⁷ 240. maddesi kapsamında,²⁸⁸ zincirleme olarak görevde yetkiyi kötüye kullanma suçunu oluşturduğunun kabulü ve 765 sayılı (mülga)TCY 29. maddesi hükmüne göre suçun işleniş biçimi, kastın yoğunluğu ve doğurduğu sonuç da nazara alınıp alt sınırdan uzaklaşılarak ceza tayini isabetlidir. Ancak yukarıda açıklanan şekildeki eylemleri nedeniyle sanık hakkında temel cezanın asgari haddin üzerinde tayini suretiyle aynı Yasanın 240/1. maddesinden ceza tayin edilmesi gerekirken, olayda kamu zararının bulunmaması hafifletici neden olarak kabul edilerek aynı maddenin 2. cümlesinin uygulanması isabetsiz ise de aleyhe temyiz yokluğundan eleştiri nedeni sayılacağı ve hükümde değişikliği gerektirmeyeceği” gerekçesi ile mahkûmiyet hükmünü onamıştır.²⁸⁹

²⁸⁶Danıştay 2. Dairesi, 18 Ocak 2001, E.2000/3377 ve K.2001/190, Bkz: “karararama.danistay.gov.tr” E.T.: 12 Mayıs 2025.

²⁸⁷13 Mart 1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (Mülga) R.G. 13 Mart 1926 S. 320. Bkz.’ ‘www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/turk-ceza-kanunu-765’, E.T.: 12 Mayıs 2025

²⁸⁸Türk Ceza Kanunu (mülga) md. 240; “Yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur derecesine göre bir yıldan üç yıla kadar hapsolunur. Cezayı hafifletici nedenlerin bulunması halinde altı aydan bir yıla kadar hapis ve her iki halde ikibin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Ayrıca memuriyetten süreli veya temelli olarak yoksun kılınır.” Bkz.: “www.lexpera.com.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

²⁸⁹Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 06 Kasım 2007, 2007/4.MD.-202 E., 2007/230 K. Bkz.: “karararama.yargitay.gov.tr” E.T.: 12 Mayıs 2025.

Bahse konu kararlardan referans ile yakın tarih olarak adlandırılabilir olan milenyum çağının ilk yıllarında, mülki amir düzeyinde keyfi iş ve işlemlerin görevi kötüye kullanma suçu olarak değerlendirilen hukuka aykırılıkların, maddi hakikati ortaya çıkarmayı amaçlayan ceza hukuku sistematığı içinde vali düzeyinde günümüz aksine işletildiğini ifade etmemiz gerekir.

4.5. Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kararlarındaki Çelişkiler

Kamu Denetçiliği Kurumu'nun tavsiye karar vermesi eleştiriliyor olmasına karşın, yetkisini Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden alan bir kurumun bu başlık ile anılmasından hicap duymaktayız. Kurumun sitesinde 2013 ve 2014 yılına ilişkin kararlara ulaşılmamaktadır. 2013 yılında henüz yasal düzenleme yapılmadan Sn. Nihat Ömeroğlu'nun Ombudsman olarak verdiği silah taşıma ruhsatını yenileme talebinin, 91/1779 sayılı Yönetmelik 16/4 fıkrası uyarınca reddi nedeniyle başvuruya ilişkin 2013/4 sayılı tavsiye kararında; Başvuran kişinin, 5 Nisan 1982 tarihinden 5 Mayıs 2012 tarihine kadar aralıksız olarak yaptığı iş ve can güvenliği gerekçesiyle silah taşıma ruhsatı olduğu, lakin beraatle sonuçlanan bir kovuşturma nedeniyle talebinin reddedildiğini, ret işlemi, 213 sayılı VUK 359. maddesinde düzenlenen kaçakçılık suçu gerekçe gösterilerek; 91/1779 sayılı Yönetmelik 16/d bendinde yer alan "... her türlü kaçakçılık suçları" ibaresi kapsamında değerlendirilmiştir.²⁹⁰ KDK, söz konusu yönetmelik maddesinde geçen "kaçakçılık suçları" ifadesinin, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan fiillere işaret ettiğini, vergi zıyaı gibi yalnızca vergi hukukuna ilişkin eylemlerin bu kapsamda değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda, başvurucunun yargılandığı fiilin dava konusu dönemde yürürlükte buluna söz konusu yönetmelik maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği ve işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı belirtilerek Zonguldak Valiliği'ne tavsiyede bulunulmuştur.²⁹¹

Nitekim, memnu hakların iadesi kararı almış, fiilen kuyumculuk mesleğini sürdüren bir başka başvurucunun silah taşıma ruhsatı talebi reddedilmiştir. Kamu

²⁹⁰4 Ocak 1961 tarih ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, *Resmî Gazete*, 10 Ocak 1961 sayı: 10703, Bkz.: 'www.mevzuat.gov.tr' E.T.:10 Mayıs 2025.

²⁹¹Kamu Denetçiliği Kurumu, 2013/4 Tavsiye Kararı (Sitesinde Bulunmuyor), Bkz.: 'www. 9lib.net', E.T.: 12 Mayıs 2025.

denetçisi Yahya Akman bu başvuruya ilişkin, taksirli suçlar hariç olmak üzere bir yıldan fazla hapis cezasına mahkûm olan kişilere, cezanın infazından itibaren beş yıl geçmeden ve memnu hakların iadesine karar verilmeden silah taşıma ve bulundurma izni verilemeyeceği hükmüne atıf yapmıştır.²⁹² Ayrıca, Kamu denetçisi, Yönetmeliğin 4, 8. ve 10. maddelerine istinaden verilen silah ruhsatlarıyla ilgili takdir yetkisi tanınmazken, Yönetmeliğin 9. maddesi gereği verilen meslek mensubu silah taşıma ruhsatlarında takdir yetkisi tanındığı bunun metnindeki “verilebilir” ifadesinin idarenin takdir yetkisini ortadan kaldırmadığını değerlendirmiştir. Bu bağlamda, başvurunun reddine yönelik valilik kararında hukuka ve hakkaniyete aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle dönemin Ombudsmanı Şeref Malkoç tarafından talep reddedilmiştir.²⁹³ 32 yıl önce verilen bir hükmün, memnu hakların iadesi kararına ve çalışmamızdaki içtihatlar ile Kamu Denetçiliği Kurumu’nun aksi yöndeki kararlar ve yakın kurum geçmişine rağmen, bağlı yetki değerlendirilmesinde bulunulmadan takdir yetkisi içinde değerlendirilmesi tarafımızca çelişki olarak görülmüştür.

4.6. Anayasa Mahkemesi Kararlarındaki Tespitler

Anayasa Mahkemesine yapılan ilk bireysel başvuru, silah taşıma ruhsatının iptali işlemine karşı açılan davada keyfi bir karar verildiği iddiasıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle Hayrettin Akar²⁹⁴ tarafından yapılmıştır. Tahir Canan²⁹⁵ başvurusundaki hukuki tavsif ilkelerini hatırlatması ile dayanaksız bularak ihlal edilmediği tespitinde bulunmuştur.²⁹⁶

²⁹²Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, md. 7; “*Cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren beş yıl geçmedikçe ve haklarında yasaklanmış hakların geri verilmesine ilişkin karar verilmedikçe*,” Bkz.: “www.mevzuat.gov.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

²⁹³Kamu Denetçiliği Kurumu, 22.01.2021, 2021/1351-S.21.2293 sayılı Ret Kararı, Bkz.: “kararlar.ombudsman.gov.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

²⁹⁴AYM, Hayrettin Akar [1.B.], B. No: 2015/1751, 21 Şubat 2018, Bkz.: “kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/1751”, E.T.:11 Mayıs 2025

²⁹⁵AYM, Tahir Canan [1.B.], B. No: 2012/969, 18 Eylül 2013, §16, Bkz.: “kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/969”, E.T.:11 Mayıs 2025.

²⁹⁶ AYM, Hayrettin Akar [1.B.], B. No: 2015/1751, 21 Şubat 2018, §20 E.T.: 11 Mayıs 2025, Bkz.: “kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/1751” E.T.:11 Mayıs 2025.

Anayasa Mahkemesi 30 Haziran 2022 tarihinde, TBMM üyeleri *Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 138 milletvekilince* ikame edilen,²⁹⁷ 7145 sayılı Kanun²⁹⁸ ve 7333 sayılı Kanunların²⁹⁹ iptali istenen kurallarında iptal talebine ilişkin soyut norm denetimi başvurusuna ilişkin kararda: silahlarının mülkiyetinin kamuya geçirilmesine imkân tanıyan kuralı iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi kuralda herhangi bir suçta (ya da kabahatte) kullanıldığı ya da suça (kabahate) ilişkin faaliyetten elde edildiği veya bizzatı suç konusu oluşturduğu tespit edilmediği hâlde kişilerin mülkiyetinde bulunan silahların kamu görevinden çıkarılmalarına bağlı olarak üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaksızın ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmezsizin doğrudan devlete devredilmesinin millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması amaçlarına ulaşma bakımından gerekli olmadığı, bu yönüyle kuralın mülkiyet hakkına ölçsüz bir sınırlama getirdiği gerekçesiyle iptaline karar vermiştir.³⁰⁰

AYM iptal kararı akabinde, OHAL döneminde FETÖ/PDY üyesi olmaktan işlem gören ve silahına el konulan kamu personellerinden Mehmet Raşit Ergun başvurusunda,³⁰¹ silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine ilişkin işlemin 3713 sayılı TMK'nın Ek 4'üncü maddesine dayandığı müdahalenin yasal dayanağı bulunduğu ulusal güvenlik ve umum düzeninin sağlanmasını amaçladığı ve yararına dayalı meşru bir amacının bulunduğu tespitinde bulunmuştur.³⁰² AYM, müdahalenin millî güvenlik ve kamu düzenini sağlamak bakımından elverişli bir araç olduğuna karar vermekle yetinmemiş; aynı zamanda başvurusunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin, silahını satma hakkı ve tazminata hükmedilmeden, direkt biçimde mülkiyetin kamuya geçirilmesi şeklinde uygulanmasının başvurusuya ağır bir külfet yüklediğini

²⁹⁷AYM, Soyut Norm Dava/İtiraz Dilekçesi, E.2018/137, K.2022/86, T.: 30 Haziran 2022. Bkz.: "www.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/DilekcePDF/2022-86-nrmd.pdf", E.T.: 11 Mayıs 2025.

²⁹⁸25 Temmuz 2018 tarih ve 7145 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, *Resmî Gazete*, 31 Temmuz 2018 sayı: 30495. Bkz.: "www.mevzuat.gov.tr", E.T.:11 Mayıs 2025.

²⁹⁹18 Temmuz 2021 tarih ve 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, *Resmî Gazete*, 28 Temmuz 2021, S. 31551, Bkz.: www.mevzuat.gov.tr, E.T.:11 Mayıs 2025.

³⁰⁰AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30 Haziran 2022, Bkz.: "www.anayasa.gov.tr", E.T.: 11 Mayıs 2025.

³⁰¹AYM, Mehmet Raşit Ergun [2. B.], B. No: 2019/29881, 13 Nisan 2023, Bkz.: "www.anayasa.gov.tr" E.T.:11 Mayıs 2025.

³⁰²Mehmet Raşit Ergun [2.B.], B. No: 2019/29881, T.: 13 Nisan 2023, §30, Bkz.: "www.anayasa.gov.tr" E.T.:11 Mayıs 2025.

vurgulamıştır. Bu durumda müdahalenin, amacı gerçekleştirmek için en hafif araç olarak değerlendirilemeyeceği, dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan bu müdahalenin zorunluluk kıstasını karşılamadığı ve hakkın özünü zedelediği için mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.³⁰³

Tarafımca ikame edilen bahse konu davada, yürütmeyi durdurma kararı verilmemesi ve Y.D. talebinin reddine ilişkin karara karşı salt Y.D. özelinde yaptığım bireysel başvuruda, AYM 2022/76504 Başvuru numaralı Yürütmeyi durdurma sürecinin kesin olarak reddi ile sınırlı başvuru AYM 1. Bölüm İkinci Komisyonunuzdaki iki üyesi tarafından “Düşme” kararı verilmiştir. Karar, çok kısa olup gerekli gerekçeyi de içermemektedir. Kararda; *"Başvuru mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince feragat, başvurunun takipsiz bırakılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması veya başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde düşme kararı verilebilir. Anılan hüküm kapsamında kalan başvuruda, Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerin de bulunmadığı anlaşılmaktadır."*³⁰⁴ Açıklanan gerekçelerle başvurunun *DÜŞMESİNE*” biçiminde dönemin İçişleri Bakan Yardımcısı ve İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı olan iki üye tarafından karar verilmiştir.³⁰⁵ Yürütmeyi durdurma verilmeyen İçişleri Bakanı adına Bursa Valisi işleminin Bursa İdare Mahkemesi’nce iptal edilmesi akabinde, 14 ay idarede kalan silah için ilamın yerine getirilmesi başvurusundan 66 gün süre sonra ruhsat hazırlanarak iade edilmesi nedeniyle düşme kararı verilmiştir.

³⁰³AYM, Zabıt İlter ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/45257, T.: 18 Aralık 2024, §10-11 Bkz.: “www.anayasa.gov.tr”, E.T.: 2 Eylül 2025.

³⁰⁴Benzer kararlar için Bkz.: “www.anayasa.gov.tr”, Bayram Şahin, B. No: 2013/463, 16 Mayıs 2013 , §§ 17-19.; Orhan Okşak, B. No:2020/32457, 14 Aralık 2023, E.T.: 12 Mayıs 2025.

³⁰⁵AYM S.E.Y. [1. B. 2.K], B. No: 2022/76504, T.: 09 Ekim 2024, E.T.: 1 Aralık 2024. Bkz.: “www.uyap.gov.tr”, E.T.: 12 Mayıs 2025.

SONUÇ

Çalışmada, silah ruhsatı verilmesinde idarenin en üst makamı İçişleri Bakanı ve valilerin sahip olduğu takdir yetkisi ile bu yetkinin yargı denetimi ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Takdir yetkisi, idarenin yasal sınırlar içinde karar alma serbestliğini ifade etmekte olup, kamu düzeni ve güvenliği gibi temel toplumsal değerlerin korunmasında çok önemlidir. Takdir yetkisinin sınırlarının net çizilmemesi, keyfi uygulamalara ve temel hak ve özgürlüklerin ihlaline yol açmaktadır.

Silah ruhsatı verilmesi, bireyin yaşam hakkını ve güvenliğini koruma hakkı ile kamu düzeni arasındaki hassas dengeyi sağlaması gerekir. Bu nedenle idareye tanınan takdir yetkisi, geniş olmakla birlikte layüsel değildir. İdarenin bu yetkisini kullanırken hukuk devleti ve ölçülülük kriterlerine uygun hareket etmesi gerekmektedir. Yargı kararları ve bu kararlara ilişkin istinaf ve temyiz başvurusu üzerine verilen kararlar ışığında yapılan değerlendirmelerde, idarenin silah ruhsatı taleplerine ilişkin işlemlerinin, her somut olayın kendi koşulları içinde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Danıştay ve Bölge İdare Mahkemesi içtihatlarında, özellikle kamu güvenliğine yönelik somut bilgi belge içeren tehdit unsurlarının varlığı halinde idarenin ruhsat vermeme yönündeki kararlarının hukuka uygun kabul edildiği; ancak keyfi, gerekçesiz ya da orantısız şekilde alınan ret kararlarının ise iptal edildiği görülmektedir. İstisna olan can güvenliği gerekçesi ile silah taşıma ruhsatı yetkisinin İçişleri Bakanı'nda olduğu, bu yetki haricinde silah ruhsatı verilmesinde yetkinin 91/1779 sayılı Yönetmelik uyarınca yetkinin valilere tanındığı, bu yetkinin alınan yönetmelik uyarınca kaymakamlara devredilebileceğine hükmüne rağmen, yetkisiz merci olan vali yardımcısı ve il emniyet müdürü imzalı olarak silah ruhsat başvurularının reddedildiği görülmektedir. Bu yetkisiz merci işlemlerine karşı ikame edilen davalarda esasa girilmeden, yetkisiz merci tespiti ile idare hukuku ilkeleri uyarınca iptal edildiği sıkça görülmektedir.

Takdir yetkisi, idare hukuku alanının kolay gibi gözüken zor alanlarının başındadır. Zira, tanımı üzerinde bir konsensus bulunmayıp somut olayda varlığının tespiti zor olabilir. İdarenin silah ruhsatına ilişkin başta Yönetmelik hükümlerinde takdir yetkisi 91/1779 sayılı Yönetmelikte, “verebilir” gibi seçimlik yetki veren dil kullanması, idarenin takdir yetkisi olduğunu göstermektedir. Ancak, mevzuatta “milli

güvenlik”, “genel ahlak”, “genel sağlık”, “kamu yararı” ve görülen lüzum” gibi belirsiz kavramlar vardır. İdare hukukuna ilişkin olan söz konusu kavramların takdir yetkisinden bağımsız değerlendirilmesi gerekir. Dolayısıyla idarenin takdir yetkisinin bulunduğu kabul edilir.

İdarenin teknik bilgi ve uzmanlığına dayanan durumlarda ise, değerlendirmenin objektif genel anlayışa veya idarenin sübjektif anlayışına bırakılmış olmasına göre idareye tanınan yetkinin niteliği değişir. Takdir yetkisinin bulunup bulunmadığını içtihat oluşturan yargı kararları gösterir.

İdari işlem unsurlarından kabule şayan görüş, idari işlemin “sebeb” ve “konu” unsurlarında takdir hakkı ve salahiyetinin bulunduğu savunmaktadır. Konu açısından tartışılan hususlarda “takdir yetkisi alanı” ve “yerindelik alanı” ayrımıdır. Takdir ve yerindelik alanının nerede başlamakta ve nerede biteceğine idari yargı hâkiminin denetim yetkisinin başlayıp biteceği sınırlarını da göstermektedir. Takdir yetkisi alanı ve yerindelik alanı arasında bir sınır çizilemezse, idari yargı hâkiminin yapmakla yükümlü olduğu hukuka uygunluk denetiminden çıkması ve yapmamakla yükümlü olduğu yerindelik denetimi alanına girmesi / müdahale etmesi söz konusu olacaktır. İşte bunun içindir ki mevzuatta yargı yetkisi, idarenin fiil, hatta fiilde bulunmama hali ile kararlarını hukukilik yönünden denetlemektedir.

İdareye tanınan takdir yetkisinin sınırları hem yasal mevzuat hem de yargı içtihatlarıyla belirli ölçüde çizilmiştir. Bu yetkinin, kişisel hak ve özgürlükleri ihlal etmeyecek, keyfiliğe mahal vermeyecek, denetlenebilir olarak kullanılması hukuk devleti açısından hayati önemdedir. Yargısal denetim, idarenin takdir yetkisini sınırlandırmaktan ziyade, bu yetkinin hukuka uygun kullanılıp kullanılmadığını denetlemekte ve böylece hem bireylerin haklarını hem de kamu menfaatini koruma işlevi görmektedir.

Bu çerçevede, çalışma sürecinde ikame edilen iptal davası kesinleşmiştir. İptal davası akabinde açılan tam yargı davaları istinaf incelemesinde olduğu için idarenin silah ruhsatı konusundaki tazminat yükümlülüğüne ilişkin bir içtihat oluşmamıştır. Salt yürütmenin durdurulması sürecine ilişkin Anayasa Mahkemesi tarafından mülkiyet hakkı ile sınırlı inceleme yapılmış ve işlem iptal edilip silah taşıma ruhsatı yenilenmesi nedeniyle ihlalin sonuçları ortadan kalktığı için düşme kararı verilmiştir. İdarenin silah

ruhsatı konusunda sahip olduğu takdir yetkisinin geniş olmakla birlikte, sınırlarının hem normatif düzenlemeler hem de idari yargı kararlarıyla belirlenebilir ve denetlenebilir olduğudur. Bu da hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesi açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıllıoğlu, T., ‘Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve İdare Mahkemesi Kararlarından Seçmeler: Gökova Kararı’, *Amme İdaresi Dergisi*, cilt: 19, sayı: 3, Eylül 1986, s. 150-161.
- Akıllıoğlu, T., ‘Kamu Yararı Kavramı Üzerine Düşünceler’, Prof. Dr. Lûtfi Duran’a Armağan, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, cilt: 9, sayı: 1-3, 1989, s.11-22.
- Akıllıoğlu, T., ‘Yönetmelik İşlemlerinde Gerekçe İlkesi’, *Amme İdaresi Dergisi*, cilt: 15, sayı: 2, Haziran 1982.
- Akıllıoğlu, T., ‘Yönetmelik Yargı ve Denetimin Etkinliği’, *Amme İdaresi Dergisi*, cilt: 23, sayı: 1, Mart 1990.
- Alan, N., ‘Konu Unsuru Bakımından Takdir Yetkisi ve Kanuna Aykırılık’, *İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler I*, *Danıştay Yayınları*, sayı: 21, Ankara 1976.
- Aliefendioğlu, Y., ‘Hukuk-Hukukun Üstünlüğü-Hukuk Devleti’, *Ankara Barosu Dergisi*, cilt: 1, sayı: 2, 2001, 29-68.
- Alpar, E., ‘Yönetimin Karar Almada Takdir Yetkisi’, Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan, *Polis Dergisi*, cilt: 9, sayı: 36, 2003, 168-194.
- Alpar, E., *Yönetimin Hareket Serbestisi Alanının Yargısal Denetimi ve Sınırları*, Danıştay Yayınları, sayı: 52, Danıştay Matbaası, Ankara 1990.
- Atay E. E., *İdari Yargılama Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 3. Baskı, 2024 s. 69.
- Atay, E. E., *İdare Hukuku*, Turhan Kitabevi, 10. Baskı, Ankara, 2024.
- Aydın, Ö., *Özgürlük ve Güvenlik Ekseninde Bireysel Silahlanma*, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2019.
- Azrak, A. Ü., ‘İdari Yargıda Anayasaya Uygunluk Sorunu’, *Anayasa Yargısı Dergisi*, C. 9, 1993.

- Azrak, A. Ü., 'İptal Davasının Objektif Niteliği Üzerine Düşünceler' *Onar Armağanı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları Fakülteler Matbaası*, İstanbul, 1977, 145-164.
- Azrak, A. Ü., 'Umumi İdari Usulün Teorik Esasları ve Çeşitli Hukuk Sistemlerinde Gelişimi', Doktora Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul 1964.
- Balkar K. G., 'İdarenin Takdir Salahiyetine Dair Devlet Şurası Dava Daireleri Umumi Heyetinin Bir Prensip Kararı', *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara, 1959, sayı: 4-5, 213-215.
- Balkar, K. G., 'İptal Davası Açmak İçin Dava Konusu Tasarruf ile İlgili Şartı', *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, cilt: 14, sayı: 4, Aralık 1959, 216-238, https://doi.org/10.1501/SBFder_0000000506
- Balta, T. B., *İdare Hukukuna Giriş*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, sayı: 117, Sevinç Matbaası, Ankara, 1970.
- Başpınar, R., 'İdarenin Takdir Yetkisinin Yargı Denetimine Tabi Tutulması', *Danıştay Dergisi*, cilt: 1, sayı: 3, 1971, 59-87.
- Bayraktar, E., 'Takdir Yetkisi ve Yargı Yoluyla Denetimi', *İdare Hukuku ve İdari Yargı İle İlgili İncelemeler I*, Ankara, Güneş Matbaası, 1976, 254-294.
- Çağlayan, R., 'Anayasa Mahkemesi Kararlarında Hukuk Devleti İlkesi', 75. Yıl Armağanı, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 2, sayı: 1, 1998, 41-54.
- Çakmak, N. M., 'İdare Hukukunun Anlamı ve Önemi', *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, cilt: 69, sayı: 1-2, 2011, 707-717.
- Çınar, M., 'Türk Hukuku'nda İdarenin Takdir Yetkisi ve Denetimi', Yüksek Lisans Tezi, *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2018.
- Danıştay 15. Dairesi, 11 Eylül 2015, E.: 2013/346, K.2015/5130 Danıştay 8. Daire E. 1982/933K., 1983/2151, Danıştay Dergisi, 1984, 54-55.
- Danıştay Dava Daireleri Kurulu İçtihatları; E.1976/164, K.1977/30, T. 14 Ocak 1977, DD, 1978, s. 28-29, s. 218; DDDK, E.1975/351, K.1976/210, T. 15 Ekim 1976,

- s. 26-27, s. 173; DDDK, E.1977/408, K.1979/18, T. 2 Şubat 1979, DD s. 36-37, s. 319; DDDK, E.1972/435, K.1973/696, 23 Kasım 1973, 1974, DD s. 14-15, s. 207; DDDK, E.1973/405, K.1974/461, T. 26.04.1974, 1975, DD s. 16-17, s. 137.
- Daştan, D., ‘Takdir Yetkisi, Yargısal Denetim ve Yerindelik’, *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt: 77, sayı: 2, Haziran 2003, 321-332.
- Demirkol, S., ‘İdari Yargı Denetiminin Sınırı: Yargılama Yetkisine Çizilen Sınır ve Bu Sınırı Belirleyen Temel Kriterler’, *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt 70, sayı: 7-9, 1996, 382-395.
- Derdiman, R. C., *Türkiye İdaresinin Hukuksal Yönü ve Yapısı*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003.
- Duez, P. ‘Yetki Saptırma–İdari Tasarruflarda Maksat Unsuru (Çev.: H. Demirel)’, *Danıştay Dergisi*, cilt:19, sayı 74-75, 1989, 32-43.
- Duran L., ‘İdari İşlem Niteliğinde Yargı Kararıyla Vergi Davalarının Çözümü II’, *Amme İdaresi Dergisi*, cilt: 20, sayı: 4, 1987, 63-77.
- Duran, L., *İdare Hukuku Ders Notları*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982.
- Dündar, E., ‘Maksat Denetimi (Nazariyeler, Türk ve Fransız Danıştay’ı İçtihatlarına Göre) İdare Hukuku ve İdari Yargı İle İlgili İncelemeler I’, *Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları*, sayı: 21, Ankara, 1976, 161-189.
- Erdem, J. G., ‘Türk ve Alman İdare Hukuku Öğretimlerinde Belirsiz Hukuki Kavramlar’, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 10, sayı:1, 61-72, <https://doi.org/10.21492/inuhfd.525620>.
- Erdoğan, M., *Anayasal Demokrasi, Siyasal Kitabevi*, 4. Baskı, Ankara, 2001.
- Ersan, G., ‘İdarenin Takdir Yetkisi ve Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi’, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Trabzon, 2008.

- Giritli, İ., ‘Türk Devlet Şurası İçtihatlarına Göre İdarenin Yetkisini Saptırması (İdari Tasarrufların Maksat Unsurundaki Sakatlık)’, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, cilt: 21, sayı: 1-4, 1957, 81-174.
- Giritli, İ., Bilgen P. ve Akgüner T., *İdare Hukuku*, Der Yayınevi, 7.Baskı, İstanbul, 2013.
- Gözler, K. ve Kaplan G., *İdare Hukuku Dersleri*, Ekin Kitabevi, 26. Bs, Bursa, 2024.
- Gözler, K., *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Ekin Yayınevi, 2. Baskı, Bursa, 2020.
- Gözler, K., *İdare Hukuku*, Ekin Yayınevi, 3. Baskı, (2 Cilt: 3328 s.) Bursa, 2019.
- Göztepe, Ş., ‘İdari İşlemin Yargısal Denetiminde Dikkate Alınan İlkeler’, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt: 19, sayı: 3, 2020, 967-987.
- Gözübüyük Ş. ve Tan T., *İdare Hukuku Genel Esaslar*, Turhan Kitabevi, 14. Bası Ankara, 2021.
- Gözübüyük, Ş., *Yönetmelik Yargı*, Turhan Kitabevi, 37. Bası, Ankara, 2017.
- Günday, M., ‘İdarenin Takdir Yetkisi’, Doçentlik Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 1982.
- Günday, M., *İdare Hukuku*, İmaj Yayıncılık, 11.Baskı, Ankara, 2017.
- Güran, S., ‘Yargı Denetiminin Kapsamı’, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 52, sayı: 1-4, 2011, 35-45
- Kalabalık, H., ‘İdare Hukukunda Takdir Yetkisi Kavramı ve Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması’, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 1, sayı: 2, 1997, 205- 232.
- Kalabalık, H., *İdari Yargılama Usulü Hukuku*, Seçkin Yayınları, 18. Bs, Ankara, 2025.
- Karahanoğulları O., ‘İdarenin Yargısal Denetimine Yönelik Anayasa Değişiklikleri ve Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi’, *Mülkiye Dergisi*, cilt: 35, sayı: 270, Ocak 2013, 43-64.
- Karatepe, Ş., ‘İdarenin Takdir Yetkisi’, *Türk İdare Dergisi*, cilt: 63, sayı: 392, Eylül 1991, 63-119.
- Karavelioğlu, C. ve Karavelioğlu E. C., *Açıklama ve En Son İçtihatlarla İdari*

- Yargılama Usulü Kanunu*, Adalet Yayınları, 9. Baskı, Ankara, 2016.
- Kaya, C., *İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Kaya, C., *İdarenin Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi*, On İki Levha Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul 2021.
- Kıratlı M., ‘Danıştay’ın İdarenin Takdir Yetkisini Denetlemesi ve Bağlaması’, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, sayı: 6, 1967, 31-33.
- Onar S. S., *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, Akgün Matbaası, cilt: 1, İstanbul, 1966.
- Oytan, M., ‘Türkiye’de İdari Yargı Denetiminin Sınırları’, *Türk İdare Dergisi*, cilt: 57, sayı: 366, Ankara, İçişleri Bakanlığı Basımevi, Mart 1985, 17-56.
- Özbudun, E., *Türk Anayasa Hukuku*, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, Ankara, 2025
- Seçkin S. ve Üstün G., ‘İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi’, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, cilt: 21 sayı.2, 2015, 509-533.
- Tuncay, A. H., *İdare Hukuku ve İdari Yargının Bazı Sorunları*, Danıştay Yayınları, sayı: 14, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1972.
- Üstün, Ü. S., *Türk Vergi Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisi*, Turhan Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2007.
- Waline, M., ‘İdare Yargıcının İdari Tasarruflar Üzerindeki Denetiminin Kapsamı ve Sınırları’, (Çev.: K. Türkeş), *Danıştay Dergisi*, cilt: 6, sayı: 20-21, 1997, 103-113.
- Yayla, Y., *İdare Hukuku*, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2010.
- Yayla, Y., İdarenin Takdir Yetkisi, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, cilt: 30, sayı: 1-2, 1964, 201-211.
- Yazıcıoğlu, R., ‘POLİS DEVLETİ’, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 3 sayı: 1, 1999, 15-21.
- Yıldırım, T, Yasin, M., Özdemir, H. E., Üstün, G. F., Çakır, H. M. ve Tekinsoy Ö. O., *İdare Hukuku*, N. Kaman (ed.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024.

- Yıldırım, T. Ç. ve Hüseyin M., *İdare Hukuku – İdari Yargı Ders Notları*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- Yokuş S., ‘Yönetmelik Yargının Takdir Yetkisi Üzerindeki Denetiminin Kapsamı ve Sınırları’, *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt: 72, sayı: 4, 1998, 309-329.
- Yüksek C. ‘Kamu İhalelerinden Yasaklanma Yaptırımında Ölçülülük İlkesi’, *Terazi Hukuk Dergisi*, cilt: 10, sayı: 106, Seçkin, Haziran 2015, 33-39.
- Zabunoğlu, Y. ‘Adil Yargılanma Hakkı ve Adil Yargılanma Görevi’, *Yeni Türkiye Dergisi*, İnsan Hakları Özel sayı, 1998, 358-366.

İnternet Kaynakları

- Bayram, M., www.hurriyet.com.tr/gundem/ankarada-universite-hastanesinde-dehset-4-eczaci-olduruldu-40121627, ‘Ankara Üniversitesi'nde dehşet / 4 eczacı öldürüldü.’ 25 Haziran 2016, *Hürriyet*, Ankara, Doğan Haber Ajansı-Anadolu Ajansı, E.T.: 20 Aralık 2024.
- Fesler R. J. ve Ketti D. F., <https://archive.org/details/politicsofadmin00fesl>, ‘The Politics of Administrative Process’, *Chatham House Publishers*, New Jersey 1991, s. 321. Bkz.: “” E.T.: 20 Ağustos 2025.
- Günay, M., anlatilaninotesi.com.tr/20240926/turkiye-silahlaniyor-40-milyon-silahtan-sadece-4-milyonu-ruhsatli-1088463507.html, ‘Türkiye 'silahlanıyor: 40 milyon silahtan sadece 4 milyonu ruhsatlı’, 26 Eylül 2024, *Sputnik*, E.T.: 20 Ağustos 2025.
- Kali, M., www.aeroportist.com/thy-yurt-ici-silah-tasima-ucreti-guncellendi, ‘Türk Hava Yolları Yurt İçi Silah Taşıma Ücreti Güncellendi!’ 30 Ocak 2025, Mehmet Kali, E.T.: 20 Temmuz 2025.
- karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 10. Dairesi, 18 Eylül 2020, E.2019/7132, K.: 2020/4363, E.T.: 11 Mayıs 2025.
- karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 10. Dairesi, 19 Kasım 2024, E.2021/7442 K.2024/5015, E.T.: 2 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 10. Dairesi, 24 Aralık 2024, E.2021/2768, K.2024/6776, E.T.: 20 Ağustos 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 10. Dairesi, 24 Haziran 1986, E.1984/2739 K.1986/1451, E.T.: 7 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 10. Dairesi, 3 Aralık 2024, E.2021/3960, K.2024/5727, E.T.: 2 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 10. Dairesi, 3 Aralık 2024, E.2022/2994 K. 2024/5728, E.T.: 2 Mayıs 2025,

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 11. Dairesi, 24 Ocak 2007 E.2004/5815 K. 2007/4610, E.T.: 1 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 12. Dairesi, 19 Kasım 2024, E.2023/1034, K.2024/4964, E.T.: 3 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 12. Dairesi, 19 Kasım 2024, E.2023/2025, K.2024/4969, E.T.: 10 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 12. Dairesi, 20 Aralık 1968, K.1968/2445, E.T.: 5 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 12. Dairesi, 21 Ekim 2019, E.2017/4, K.2019/7806, E.T.: 2 Eylül 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 13. Dairesi, 25 Aralık 2024, E.2020/1278, K.2024/5859, E.T.: 1 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 15. Dairesi, 22 Mayıs 2018, E.2015/7501, K.2018/5115, E.T.: 11 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 15. Dairesi, 22 Mayıs 2018, E.:2016/9851, K.:2018/5116, E.T.: 11 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 2. Dairesi, 28 Mart 2018, E.: 2016/8974, K.2018/2071, E.T. 11 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 2. Dairesi, 5 Nisan 2000, E.:2000/1075, K.2000/2009, E.T.: 12 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 2. Dairesi, 18 Ocak 2001, E.:2000/3377 ve K.2001/190, E.T.: 12 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 5. Dairesi, 12 Eylül 2010, E.2008/4162, K.2010/3090, E.T.: 6 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 5. Dairesi, 5 Kasım 1966, K.1966/5468, E.T. 5 Mayıs 2025,

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 5. Dairesi, E.1969/4331, K.1970/1004, E.T.: 15 Nisan 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 5. Dairesi, E.1974/5839, K.1974/6813, E.T.: 15 Nisan 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 5. Dairesi, E.1975/3756, K.1975/8053, E.T.: 15 Nisan 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 5. Dairesi, E.1975/3941, K.1976/2013, E.T.: 15 Nisan 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 5. Dairesi, E.1985/596, K.1986/1084, E.T.:20 Nisan 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 6. Dairesi, 19 Kasım 1946, E.1946/2620, K.1946/485, Danıştay 8.Daire, T.:06 Aralık 1961, E.1961/143, K.1961/3954 Sayılı ilamları, E.T.:11 Mayıs 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 8. Dairesi, 15 Ocak 2010, E. 2009/8191 S. Y.D. İlâmı, E.T.: 10 Mart 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 8. Dairesi, 24 Eylül 1987, E.1986/683, K.1987/371, E.T.:15 Nisan 2025.

karararama.danistay.gov.tr, Danıştay 8. Dairesi, 5 Haziran 2020, E. 2009/7827, E.T.: 15 Nisan 2025.

karararama.yargitay.gov.tr, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 06 Kasım 2007, 2007/4.MD.- 202 E., 2007/230 K., E.T.:12 Mayıs 2025.

karararama.yargitay.gov.tr, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T.: 15 Ocak 2015, 2013/1553 E., 2015/11 K., E.T.: 10 Mart 2025.

kararlar.ombudsman.gov.tr, Kamu Denetçiliği Kurumu, 22 Ocak 2021, 2021/1351-S.21.2293 Sayılı Ret Kararı E.T.: 12 Mayıs 2025.

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/969, AYM, Tahir Canan [1.Bölüm], B. No: 2012/969, 18 Eylül 2013, §16, E.T.:11 Mayıs 2025.

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/463, AYM, Bayram Şahin [2.Bölüm], B. No: 2013/463, 16 Mayıs 2013, E.T.: 11 Mayıs 2025

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/1751, AYM, Hayrettin Akar [1.Bölüm], B. No: 2015/1751, 21 Şubat 2018, E.T.:11 Mayıs 2025

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/29881, AYM, Mehmet Raşit Ergun [2.Bölüm], B. No: 2019/29881, 13 Nisan 2023, E.T.:11 Mayıs 2025.

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/32457, AYM, Orhan Okşak [2.Bölüm], B. No: 2020/32457, 14 Aralık 2023, E.T.:11 Mayıs 2025.

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/34781, AYM, Mustafa Karakuş [GK], B. No: 2020/34781, 17 Ocak 2023, E.T.: 3 Mayıs 2025.

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/45257, AYM, Zabit İlter ve diğerleri [1.B.], B. No: 2021/45257, 18 Aralık 2024

kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/9387, AYM, Şerafettin Can Atalay [1.Bölüm], B. No: 2021/9387, T.: 19 Ocak 2023, E.T.: 3 Mayıs 2025.

normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/DilekcePDF/2022-86-nrmd.pdf, AYM, Soyut Norm Dava/İtiraz Dilekçesi, E.2018/137, K.2022/86, T.: 30 Haziran 2022. Bkz.: E.T.: 11 Mayıs 2025.

tptgv.org.tr/SilahRuhsatlari.aspx, ‘Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfı Silah Ruhsatı Kart Bedeli, E.T.: 7 Eylül 2025.

tr.euronews.com/2023/08/14/bireysel-silahlanma-turkiyede-sivillerde-ruhsatli-ve-ruhsatsiz-kac-silah-var, ‘Türkiye’de sivillerde bulunan ruhsatsız silah sayısı soru işareti. Umut Vakfı 36 milyon iddiasında bulundu. Bağımsız araştırma kuruluşu Small Arms Survey'e (SAS) göre 2017'de Türkiye'deki ruhsatsız silah sayısı 10 milyon 749 bindi.', 14 Ağustos 2023, *Euronews*, E.T.: 20 Ağustos 2025.

web.shgm.gov.tr/documents/sivilhavacilik/files/duyurular/RUHSATLI-SILAHLARIN-TASIMASI-HK.pdf, ‘Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Havayolu ile Seyahat Eden Yolcuların Ruhsatlı Silahlarının Taşınması Hakkında Genelge’, 2 Mayıs 2025, sayı: GM-2025/2, E.T.: 17 Temmuz 2025.

www.9lib.net, Kamu Denetçiliği Kurumu 2013/4 Sayılı Tavsiye Kararı, E.T.: 12 Mayıs 2025.

www.anayasa.gov.tr, AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30 Haziran 2022 R.G.12 Ocak 2023, S.32071 E.T.: 11 Mayıs 2025.

www.anayasa.gov.tr, AYM, E.2018/73, K.2019/65, 24 Temmuz 2019, R.G. 29 Kasım 2019, S.30963 E.T.: 3 Mayıs 2025,

www.anayasa.gov.tr, AYM, E.2023/44, K.2023/71, 05 Nisan 2023, R.G. 24 Mayıs 2023, S.32200, E.T.: 3 Mayıs 2025.

www.anayasa.gov.tr, AYM, Şerafettin Can Atalay N.D., 22 Şubat 2024, E.2024/43-44-45-46-47, K.2024/61-65, R.G. 1 Ağustos 2024, S.32619, E.T.: 3 Mayıs 2025.

www.anayasa.gov.tr/tr/bireysel-basvuru/temel-hak-ve-ozgurluklerin-ihlaline-dair-emsal-kararlar/toplanti-ve-gosteri-yuruyusu-duzenleme-hakkina-dair-emsal-kararlar/toplanti-ve-gosteri-yuruyusu-duzenleme-hakkina-dair-emsal-kararlar-tum-liste, AYM Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkına Dair Emsal Kararları, E.T.: 3 Mayıs 2025.

www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa, 18 Ekim 1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, *Resmî Gazete*, 9 Kasım 1982 sayı: 17863, E.T.:10 Nisan 2025.

www.dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/51584/0/saglikraporlariulusulveesaslarihakkin-dayonergedegisikliklerislenmis.pdf, 30 Eylül 2019 tarih ve 23642684-010.04-1618 sayılı *Sağlık Bakanlığı Sağlık Raporları Usul ve Esasları Hakkında Yönerge*, E.T.:20 Aralık 2024.

www.edirne.pol.tr silah-ruhsatlari-tek-kartta-birlesiyor, ‘Silah Ruhsatları Tek Kartta Birleşiyor!’ 31 Mart 2021, *Edirne Emniyet Müdürlüğü*, E.T.: 20 Ağustos 2025.

www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/ozelguvenlik/Silah-Islemleri-Genelgesi.pdf, 'İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Silah İşlemleri Genelgesi', 25 Nisan 2023, sayı: 2023/11, E.T.: 22 Aralık 2024.

www.lexpera.com.tr, Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi T.: 3 Aralık 2018, E.2018/1253, K.2018/1595, E.T.: 11 Mayıs 2025.

www.lexpera.com.tr, Gaziantep B.İ.M, 4. İ.D.D., 24 Aralık 2020, E.2019/1300 K.2020/6045, E.T.: 11 Mayıs 2025.

www.lexpera.com.tr, İstanbul B.İ.M., 10. İ.D.D. 7 Ocak 2020, E.2019/3160, K.2020/22, E.T.:11 Mayıs 2025.

www.lexpera.com.tr, İzmir 5. İdare Mahkemesi, 11 Eylül 2024, E.2024/156, K.2024/1002, E.T.: 11 Mayıs 2025,

www.lexpera.com.tr, İzmir B.İ.M. 6. İDD, 18 Şubat 2025, E.2024/2327 K.2025/435, E.T. 11 Mayıs 2025.

www.lexpera.com.tr, İzmir B.İ.M. 6. İDD, 5 Aralık 2017, E. 2017/1811 K. 2017/1719, E.T. 11 Mayıs 2025.

www.lexpera.com.tr/mevzuat/genelgeler/silah-ruhsat-islemleri-birlestirilmis-genelgesi-2013-20, 'İçişleri Bakanlığı E.G.M. Silah Ruhsat İşlemleri Birleştirilmiş Genelgesi (mülga)' T.: 18 Nisan 2013, Sayı: 2013/20, E.T.: 20 Temmuz 2025.

www.mevzuat.gov.tr, 'Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun', K.No: 2521, R.G. 15 Eylül 1981 S.:17459, E.T. 15 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr, 10 Mart 1982 tarih ve 10666 sayılı 2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Resmî Gazete, 10 Mart 1982, sayı: 1762, E.T.:15 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr, 4 Ocak 1961 tarih ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, *Resmî Gazete*, 10 Ocak1961, sayı: 10703, E.T.:10 Mayıs 2025.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf, 10 Haziran 1949 tarih ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, *Resmî Gazete*, 18 Haziran 1949 sayı: 7236, E.T.: 5 Mayıs 2025.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6136.pdf, 10 Temmuz 1953 tarih ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, *Resmî Gazete*, 15 Temmuz 1953, sayı:8469, E.T.: 10 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577.pdf, 6 Ocak 1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, *Resmî Gazete*, 20 Ocak 1982, sayı: 17580, E.T.: 10 Nisan 2025.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2911.pdf, 6 Ekim 1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, *Resmî Gazete*, 08 Ekim 1983, sayı: 18185, E.T.: 20 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3269.pdf, 18 Mart 1986 tarih ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, *Resmî Gazete*, 25 Mart 1986, sayı: 19058, E.T.: 20 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3466.pdf, 28 Mayıs 1988 tarih ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, *Resmî Gazete*, 4 Haziran 1988, sayı: 19832, E.T.:20 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf, 12 Nisan 1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, *Resmî Gazete*, 12 Nisan 1991, sayı: 20843, E.T.:20 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4483.pdf, 2 Aralık 1999 tarih ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, *Resmî Gazete*, 4 Aralık 1999, sayı: 23896, E.T.: 22 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.492.pdf, 2 Temmuz 1962 tarih ve 492 sayılı Harçlar Kanunu, *Resmî Gazete*, 17 Temmuz 1964, sayı: 11756, E.T.: 20 Ağustos 2025.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5729.pdf, 12 Şubat 2008 tarih ve 5729 sayılı Ses ve Gaz Fişeği Atabilen Silahlar Hakkında Kanun, *Resmî Gazete*, 12 Şubat 2008, sayı: 26785, E.T.:15 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6413.pdf, 31 Ocak 2013 tarih ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu, *Resmî Gazete*, 16 Şubat 2013, sayı:28561, E.T.: 20 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf, 14 Temmuz 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, *Resmî Gazete*, 23 Temmuz 1965, sayı: 12056, E.T.: 5 Mayıs 2025.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.911779.pdf, 21 Mart 1991 tarih ve 91/1779 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik, *Resmî Gazete*, 1 Haziran 1991 sayı: 20888, E.T.:10 Aralık 2024.

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf, 26 Eylül 2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, *Resmî Gazete*, 12 Ekim 2004, sayı: 25611, E.T.:20 Aralık 2024.

www.mevzuattakip.com.tr, Danıştay 10. Dairesi, 20 Nisan 2000, E.1997/3431 K.2000/1646, E.T.: 11 Mayıs 2025.

www.ntv.com.tr/turkiye/eskisehir-osmangazi-universitesinde-silahlı-saldırı-4-olu-saldirgan-volkan-bay,3bts6FD_VUedY_OG0bQ-Kg, ‘Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nde silahlı saldırı: 4 ölü. Saldırgan Volkan Bayar’ın ön ifadesi alındı.’, 06 Nisan 2018 NTV, E.T.: 20 Aralık 2024.

www.nvi.gov.tr, T.C. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, E.T.: 15 Aralık 2024

www.resmigazete.com/eskiler/2021/07/20210728-1.htm, ‘Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’, K.No: 7333, T.: 18 Temmuz 2021, *Resmî Gazete*, 28 Temmuz 2021, sayı: 31551, E.T.: 11 Mayıs 2025.

www.resmigazete.gov.tr, ‘Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’, 7 Mayıs 2010, K.No: 5982, *Resmî Gazete*, 13 Mayıs 2010, sayı: 27580, E.T.: 10 Mayıs 2025.

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170728-28.pdf, 17 Temmuz 2017 tarih ve 10643 sayılı ‘Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında

Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik', *Resmî Gazete*, 28 Temmuz 2017, sayı: 30137, E.T.: 22 Aralık 2024.

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180731-1.htm, 'Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun', 25 Temmuz 2018, K.No: 7145, *Resmî Gazete*, 31 Temmuz 2018, sayı: 30495, E.T.: 11 Mayıs 2025.

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/05/20190510-22.pdf, 9 Mayıs 2019 tarih ve 1055 sayılı 'Cumhurbaşkanı Kararı', *Resmî Gazete*, 10 Mayıs 2019, sayı:30770, E.T.:22 Aralık 2024.

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/09/20210911-13.pdf, 10 Eylül 2021 tarih ve 4503 sayılı *Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*, *Resmî Gazete*, 11 Eylül 2021, sayı:31595. E.T.:25 Aralık 2025.

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250906-2.pdf, 5 Eylül 2025 tarih ve 10362 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı: 'Harçlar Kanununa Bağlı Tarifelerde Yer Alan Maktu Harç Tutarlarının Yeniden Belirlenmesine Dair Karar', *Resmî Gazete*, 6 Eylül 2025, sayı: 33009, E.T.: 07 Eylül 2025.

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100513-1.htm, 'Dahiliye Memurları Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun', 21 Kasım 2024, K.No.: 7533, *Resmî Gazete*, 30 Kasım 2024, sayı: 32738. E.T.: 20 Aralık 2024.

www.uyap.gov.tr, Ankara B.İ.M. 9. İdari Dava Dairesi, 23 Haziran 2021, E.2021/312, K.2021/1260, E.T.: 12 Mayıs 2025.

www.uyap.gov.tr, AYM, S.E.Y. [1.Bölüm 2.Komisyon], B. No: 2022/76504, T.: 09 Ekim 2024 UYAP, E.T.: 11 Ekim 2024.

www.uyap.gov.tr, Bolu İdare Mahkemesi, 12 Kasım 2020, E.2020/116, K.2020/871, E.T.:12 Mayıs 2025.

www.uyap.gov.tr, Bursa B.İ.M. 3. İdari Dava Dairesi, 09 Mayıs 2024 E.2023/653 K.2024/787, E.T.: 17 Mayıs 2025.

www.uyap.gov.tr, Danıştay Başsavcılık Düşünce No: 2024/1738, 10. Daire E.2022/3589, E. Tarihi: 10 Ocak 2025.

www.ysk.gov.tr/tr/12-eylul-2010-anayasa-degisikligi-halkoylamasi/5003, Yüksek Seçim Kurulu, 12 Eylül 2010 Anayasa Değişikliği Halkoylaması, E.T.: 10 Mayıs 2025.

www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c004/mgk_01004071ss0259.pdf, ‘Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun Tasarısı ve Gerekçesi’, E.T.:22 Aralık 2024.

TOPLUMSAL KATKI

Çalışmanın amacı ülkemizde kırk milyonu bulan ruhsatsız silah olmasının nedeninin ülkedeki silah ruhsatı mevzuatı ve işleyişinde sorunlar olmasıdır. Takdir yetkisini kullanan İçişleri Bakan ile bilhassa valilerin keyfi hareket etmesinden kaynaklandığını söylemek yanlış olmaz. Mevzuattaki yetersizlikler silah ruhsatı alırken bilhassa sivil vatandaşların silah başına harç ödenmesi gibi gelişmiş ülkelerde olmayan aksamaların idare hukuku içtihatları aktarılarak toplumsal farkındalık da amaçlanmıştır. Doktrinde ateşli silahlar bireysel silahlanma ve ceza hukuku üzerine çalışmaların olmasına karşın idarenin takdir yetkisi ve silah ruhsatı özelinde bu yetkinin nasıl kullanıldığına ilişkin çalışma olmaması dikkate alınarak bu konu tercih edilmiştir.

İdare hukuku ilkeleri ve içtihatlar uyarınca alanın ilgililerine yol göstermek amaçlanmıştır. Silah ruhsatı takipçiliği adı altında genellikle dolandırıcılık suçuna konu faaliyetlerin yapılması, irtikap suçunun konusunu oluşturacak bağışa zorlamaların olması, silah ruhsatı hakkı olan bireylerin haklarına kavuşması ve 1982 Anayasası'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesinin toplumda özümsemesi sağlanarak yasalara uygun hareket eden bilinçli bir toplumun anayasal hakları açıdan toplumsal farkındalık oluşması için de araştırma gerçekleştirilmiştir.